IV 73381

V sredo, 5. januarja, je osnovna organizacija sindikata Cinkarne Celje sklicala razširjeno sejo sindikalnega odbora, na katero so povabili tudi predsednika RS ZSS inž. Janeza Barboriča in sekretarja RS ZSS Slavka Grčarja.

Najpomembnejša točka dnevnega reda so bile nekatere nejasnosti pri reorganizaciji sindikalne organizacije v cinkarni po podpisu samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD in predvsem o organiziranosti sindikatov posameznih TOZD navzven oziroma o njihovi povezavi v posamezne strokovne sindikate na občinski in republiški ravni.

Cinkarna Celje, ki sedaj zaposluje skoraj 2.000 delavcev in planira za letos 800 milijonov dinarjev realizacije, je po podpisu samoupravnega sporazuma razdeljena na 4 TOZD in na skupnost skupnih služb. Sindikalna organizacija pa naj bi imela 8 osnovnih organizacij. V skupnosti skupnih služb so namreč zajete skupne službe, vzdrževanje in transport, kjer pa naj bi imeli povsod svojo osnovno organizacijo. Sporazum, ki so ga pripravili za notranjo organiziranost, je izredno dober in dosleden, predvsem pa je zasnovan na načelih nove ustave in povečane vloge sindikalne organizacije, ki jo bo ta imela v bodoče.

Do nejasnosti pa je prišlo, ko se je bilo treba odločiti, kako naj bodo sindikalne organizacije posameznih TOZD povezane na enega ali več strokovnih sindikatov. Dejavnost Cinkarne je namreč zelo različna, od metalurgije, kemije pa do transporta in remonta.

Mnenja so bila tudi na tem sestanku deljena.

Inž. FRANJO KLINGER, glavni direktor: kot cinkarna v celoti smo se odločili za kemijo, saj je to naša osnovna dejavnost. Tudi sindikalna organizacija naj bo tako organizirana in naj se veže na ta strokovni sindikat."

Inž. JANEZ BARBORIČ, predsednik RS ZSS: „Z reorganizacijo sindikatov in z delegatskim sistemom hočemo doseči, da ima vsak delavec po svojem delegatu in v svoji stroki neposreden vpliv na politiko sindikata v občini, regiji, republiki in v zvezi. Zakaj bi torej filtrirali težnje teh že v sami delovni organizaciji? ! Cinkarna pa ima poleg kemijske tudi metalurško dejavnost in je prav gotovo zainteresirana, da sodeluje v tej stroki tako v sindikatih kot v gospodarski zbornici."

SLAVKO GRČAR, sekretar RS ZSS: „Vloga sindikata kot najmočnejše delavske organizacije se z reorganizacijo bistveno spreminja in postaja odločilen dejavnik upravljanja in odločanja na vseh ravneh, zato je treba omogočiti, da delavci dejansko dobijo te pravice. Zelo dobra notranja organizacija sindikata cinkarne pa ne more vzbujati strahu za drobitev interesov po posameznih TOZD."

Razprava na sestanku je bila zelo živahna in nepopustljiva. Na koncu pa so se odločili, da se v TOZD metalurgija člani sindikata ponovno odločijo o svoji povezavi navzven. Vodstvo sindikata cinkarne pa se je zavezalo, da bo članom pojasnilo pomen povezovanja po posameznih strokovnih sindikatih.

A. AGNIČ

DE DELAVSKA ENOTNOST

12. JANUARJA 1974 ŠT. 1 – L. XXXI

Naj povemo kar takoj: list smo podražili. Od novega leta dalje velja posamezna številka Delavske enotnosti 2,00 dinarja, letna naročnina pa 100,00 dinarjev.

Hoteli ali ne – morali smo se zateči k temu hudo nepopularnemu ukrepu. A je že tako, da tudi časopisi niso nobena izjema v trenutnih gospodarskih razmerah, da tudi njih pesti inflacija stroškov. Papir, tiskarski stroški, stroški ekspedita, skratka vse, kar je povezano z izdajanjem časopisa, nezadržno leze navzgor.

Toda, če smo Te, spoštovani naročnik, prizadeli z zvišanjem cene, potem moramo kar takoj dodati, da ti hkrati dajemo tudi veliko več. Za višjo ceno bo poslej Delavska enotnost tudi veliko bogatejša. Priloga Sindikati – bodisi tista, ki zadeva neposredno sindikalno organizacijo in njene probleme, ali pa tista na temo samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkih bo letos pogosta spremljevalka Delavske enotnosti. Enkrat mesečno bo vsak naročnik prejel brezplačno novo prilogo na 16 straneh polovičnega formata, ki smo jo poimenovali Vzajemnost.

Torej za višjo ceno tudi veliko več branja, veliko več posredovanih infomacij, mnenj, stališč . . . Mi, novinarji, pa se bomo trudili list še popestriti, ga narediti še bolj privlačnega, skratka, še bolj Vašega.

In slednjič, spoštovani naročnik, radi bi Te spomnili še na neko ugodnost: vsem podpisnikom družbenega dogovora o Delavski enotnosti – delovnim kolektivom in organizacijam ter organom sindikata – dosedanjim in bodočim naročnikom zagotavljamo 20 % popusta pri objavi vseh razpisov, ki zadevajo delovna razmerja.

Zatorej ob spremembi cene prosimo za razumevanje – skušali smo poiskati sprejemljivo rešitev za vas in nas!

UREDNIŠTVO

V Čatežu cvetijo nageljni tudi pozimi

Foto: A. AGNIČ

PO 636/1975

Letošnje nagrade Borisa Kraigherja, ki jih vsako leto podeljuje Gospodarska zbornica SRS vodilnim delavcem gospodarskih organizacij in drugim strokovnjakom kot priznanje za izjemne dosežke trajnejšega pomena v organizaciji in vodenju podjetij oziroma znanstvenem delovanju, je 4. januarja podelil predsednik GZ Andrej Verbič petim nagrajencem.

Slovesnosti so prisostvovali član sveta federacije Franc Leskošek-Luka, predsednik izvršnega sveta Slovenije inž. Andrej Marinc, podpredsednika skupščine SR Slovenije dr. Jože Brilej in Stane Markič, sekretar Sekretariata CK ZKS Franc Šetinc, predsednik RS ZSS inž. Janez Barborič, podpredsednika IS SRS dr. Aleksandra Kornhauser in Zvone Dragan ter drugi gospodarski in družbenopolitični delavci.

Letos so Kraigherjeve nagrade dobili: dipl. inž. JANEZ BERAVS, glavni direktor Industrije gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov Sava iz Kranja, dipl. inž. VOJO DJINOVSKI, direktor Steklarne „Boris Kidrič" iz Rogaške Slatine, IVAN KOČEVAR, glavni direktor SGP „Pionir" iz Novega mesta, TINE RAVNIKAR, glavni direktor delovne organizacije Lesnina iz Ljubljane in dipl. oec. ZDRAVKO PRAZNIK, direktor Ekonomskega centra Maribor.

Več o nagrajencih objavljamo na 13. strani.

LOJZE MEŽNARIČ:

Sodim, da smo za zdaj premalo bogati, da bi lahko dobili vsi otroci v osnovnih šolah učila in učne pripomočke brezplačno. V začetku bi morali takšno akcijo uresničiti za socialno šibke, obenem pa z različnimi oblikami solidarnosti širiti krog otrok, ki bi prejemali učila zastonj.

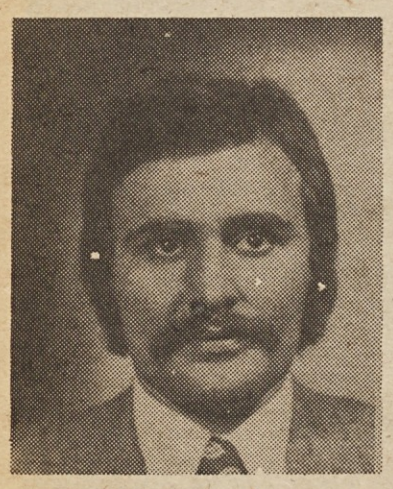

BORIS MAKOVEC:

Konferenca mladih delavcev občine Ljubljana-Center predlaga, naj bi mladi ob obstoječem, ustanovili še svoj solidarnostni stanovanjski sklad, ki naj bi reševal izključno probleme mladih delavskih družin brez primernih bivališč, stanovanjski prispevek pa naj bi povečali od 6 % na najmanj 8 %.

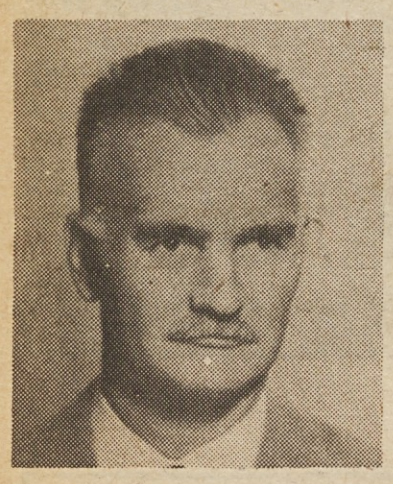

DR. FRANC TRETJAK:

Metode, ki se jih poslužuje sodobno gospodarstvo, da bi dobilo pregled nad tržiščem in s tem z večjo gotovostjo usmerjalo svoje proizvodne programe, lahko s pridom uporabimo tudi v bančništvu. Ne gre več za finance v ožjem pomenu besede, pač pa za veliko več. Zaradi tega v Ljubljanski banki tudi pripisujemo tolikšen pomen raziskavam varčevalnih možnosti našega gospodarstva in prebivalstva.

Učila najprej revnim!

Proti koncu lanske jeseni je iz združenega podjetja Iskra prišla pobuda: gospodarske organizacije v Sloveniji naj bi prispevale sredstva, s katerimi bi lahko za vse učence osnovnih šol preskrbeli brezplačna učila in učne pripomočke. ZP Iskra je k sodelovanju povabilo poleg gospodarskih organizacij tudi pristojne republiške in občinske organe, sindikate. Vsi ti naj bi pomagali, da bi akcijo uresničili in ji dali trajno veljavo. V razgovorih po podjetjih in v nekaterih organizacijah skušamo ujeti odmeve na Iskrino pobudo, uradne in neuradne. Tokrat smo ta odmev ujeli v razgovoru z Lojzetom Mežnaričem, predsednikom občinskega sindikalnega sveta v občini Ljubljana-Šiška.

„Ali je morda vaš svet o pobudi Iskre že razpravljal in jo ovrednotil," smo ga vprašali na začetku razgovora.

V odgovor nam je začel naštevati doslej opravljene naloge, ki jih je sindikalni svet prevzel ob njegovi ponovni ustanovitvi v minulem letu, in delo, s katerim se ukvarja sedaj – kot v opravičilo, da svet ni razpravljal o tej, zlasti za delavce z nizkimi osebnimi dohodki, pomembni pobudi.

„Sam pa sem o tem vprašanju razmišljal," je nadaljeval Lojze Mežnarić, „in vam lahko povem svoje osebno mnenje. Res je, da nekatera podjetja takšno pomoč že dajejo, da smo zabeležili, zlasti v naši občini, primere prav takšne oblike pomoči, kot jo predlaga sindikat Iskre. Vendar je prav pobuda Iskre po mojem mnenju na moč dobrodošla, saj bi tako vendarle uredili tudi to vprašanje našega šolstva in socialne politike."

„V Iskri so predlagali, naj bi vsi osnovnošolčki brez razlike dobili učila in učne pripomočke zastonj. V ta namen bi bilo potrebnih kakih 100 milijonov dinarjev. Sodite, da bi bila tolikšna obremenitev za gospodarstvo prehuda, upoštevaje pač vse težave, ki se mu obetajo v letošnjem letu?"

„Menim, da toliko sredstev za uresničenje akcije sploh ne bi bilo potrebno zbrati. Akcijo bi morali predvsem zelo dobro organizirati, zasnovati pa na solidarnosti nas vseh."

„Razložite . . ."

„Kot sem že prej omenil, nekatere oblike solidarnosti žive že sedaj. V naši občini, na primer, smo pomagali posameznim krajem na Kozjanskem, še predno so ti kraji postali slovenski pojem za nerazvitost. Omenil bi le, da je osnovna šola Velantina Vodnika iz Šentvida navezala stike z osnovno šolo v Cirkulanah v Halozah. Ko so ljubljansko šolo renovirali, je le-ta poslala haloški šoli dotedanjo opremo, med drugim tudi kompleten šolski laboratorij.

„Verjetno bi lahko bila posebna oblika pomoči tudi solidarnost učencev oziroma njihovih staršev, ki bi po končanem šolskem letu odstopili učne knjige šolski knjižnici," je nadaljeval predsednik občinskega sindikalnega sveta v Šiški. „Njihovi nasledniki bi si jih lahko izposodili za majhno odškodnino ali pa jih dobili na posodo brezplačno. Takšno solidarnost so že uvedli na nekaterih šolah, prav pa bi bilo, ko bi jo na vseh!"

„Na tak način kajpak ne bi potrebovali toliko sredstev, kot smo omenjali. Vsekakor pa bi morali družbenopolitične organizacije in organi pri uresničevanju takšne akcije krepko sodelovati . . .

„Seveda. Brez tesnega sodelovanja vseh prizadetih ne bi šlo. V takšnem sodelovanju pa vidim še eno dobro stran: učbeniki bi se verjetno dosti bolj poredko spreminjali, kot se doslej, ko je poleg čisto pedagoških vzrokov sem ter tja čutiti tudi komercialnega."

„Bi bilo možno akcijo za brezplačne učbenike izpeljati tako, kot so jo predlagali v Iskri, se pravi naenkrat?"

„Ne verjamem. Za hitro izpeljavo bi namreč potrebovali znatno več sredstev, kot pa jih premoremo. Na kratko, nismo dovolj bogati, da bi jo izpeljali hitro. Sodim pa, da bi jo lahko zelo uspešno uresničili postopno, pri čemer bi morali uporabiti najzrazličnejše oblike solidarnosti, najprej pa bi je morali biti deležni tisti, ki si učbenikov ne morejo privoščiti. Šele kasneje bi lahko mislili na brezplačne učbenike tudi za otroke socialno dobro situiranih staršev." rb

„Dejstva so neizpodbitna: vsa leta nazaj v naši občini ugotavljamo, da je stanovanj v delovnih organizacijah mnogo manj, kot je prosilcev. To stisko najbolj občutijo mladi. Poprečni osebni dohodek mladih je precej nižji kot splošni družbeni. To pa pomeni, da si mladi delavci stanovanj v današnjih razmerah sami ne morejo kupovati. Prav tako tudi ne morejo – ker so skoraj po pravilu zaposleni šele kratek čas in po določilih statutov delovnih organizacij ne izpolnjujejo pogojev – zaprositi za družbeno stanovanje, še manjše pa so njihove možnosti za pridobitev stanovanjskih kreditov. Ne samo v občini Center, tudi v drugih naših občinah zadnja leta opažamo, da se zavoljo tega velik del mlade generacije, razumljivo ne po svoji krivdi, socialno diferencira, saj je nešteto primerov, ko se mlade delavske družine stiskajo v prostorih, ki bi komajda zaslužili ime stanovanje."

„Ugotovitvam ni mogoče oporekati, toda tudi mladi se verjetno dobro zavedate, da se teh problemov ne da rešiti čez noč."

„Res je. Posebno še ne zato, ker tudi v naši občini opažamo, da dotok mladih v proizvodnjo iz leta v leto narašča, stanovanja pa gradimo veliko počasneje. To velja še posebej za družbeno gradnjo stanovanj, skratka stanovanj, ki so mladim z nizkimi osebnimi dohodki praktično edino dosegljiva. Prav na osnovi teh in drugih spoznanj, mimo katerih mladi ne moremo kar tako mimo, smo v konferenci mladih delavcev doslej predlagali nekaj za nas pomembnih ukrepov. Med njimi tudi predlog, da bi mladi v Ljubljani poleg že obstoječega ustanovili še svoj solidarnostni stanovanjski sklad, s pomočjo katerega naj bi reševali izključno stanovanjske težave mladih delavskih družin."

Mladi v akciji

V ljubljanski občini Center, kjer je med 65.000 zaposlenimi več kot tretjina delavske mladine, so konec lanskega novembra ustanovili prvo konferenco mladih delavcev v mestu. Že ustanovna konferenca mladih delavcev se je odločno zavzela za hitrejše reševanje stanovanjske problematike mladih. Čeprav od tega časa nista minila niti dva meseca, so se mladi že lotili prvih akcij, s katerimi naj bi s pomočjo družbenopolitičnih dejavnikov v občini, predvsem pa sindikatov, prišli čimprej od besed k dejanjem. Torej od načelnega dogovarjanja o reševanju stanovanjske stiske mladih h konkretnim akcijam, katerih rezultati bi morali biti vidni že v najbližji prihodnosti. O vsem tem je tekel tudi naš razgovor z Borisom Makovcem, predsednikom občinske konference ZMS Ljubljana-Center.

„Kje se trenutno po vašem mnenju za rešitev teh problemov ponujajo najboljše možnosti?"

„Morda bi raje govoril o obetih kot na o možnostih, saj se mladi zavedamo, da bomo morali začeti z akcijo za razreševanje stanovanjske problematike delavske mladine čimprej, da torej ne bomo ostali samo pri začetnem zaletu, temveč bodo vsa naša prizadevanja veljala dosledni uresničitvi stališč in sklepov naše konference. Ko že govorimo o obetih, bi želel predvsem poudariti predlog konference, naj mladi v svojih temeljnih in drugih organizacijah združenega dela začnejo takoj z akcijo, da bi namenska sredstva za stanovanjsko gradnjo od sedanjih 6 % povečali na najmanj 8 %. Prepričani smo, da bi na tak način precej povečali naše možnosti v stanovanjski gradnji. S tem pa bi, čeprav prihaja pobuda iz mladinskih vrst, dejansko prispevali precejšen delež k hitrejšemu reševanju stanovanjskih problemov ne glede na starost zaposlenih."

„Sliši se, da mladi ob tej, lahko bi rekli sistemski rešitvi, niste odpisali tudi skritih stanovanjskih rezerv, ki jih baje v občini Center ni tako malo?"

„Naša najvažnejša naloga je, da se v delovnih organizacijah s pomočjo osnovnih sindikalnih organizacij najprej lotimo akcije za povečanje namenskega stanovanjskega prispevka. Hkrati s tem pa razmišljamo, da bi načrtno začeli iskati stanovanja za mlade delavce pri starejših občanih. Prav zanje je značilno, da pogosto živijo osamljeni v velikih stanovanjih in bi rade volje sprejeli pod streho mlade. Tako ne bi rešili samo stanovanjskih problemov mladih, temveč bi med njimi zbudili tudi danes tako slabo razvit socialni čut do starejših občanov." –iv

Banka in tržišče

Podoben razvoj, kot ga opažamo zadnja leta v razvitih državah, je zajel tudi nas: vedno več zaposlenih, proizvodnja v obsegu, ki daleč prerašča potrebe domačega tržišča, nenehna rast življenjske ravni in čedalje večje zahteve za vlaganja v gospodarstvo. – Ob vsem tem – tako kot za mnoge dejavnike v gospodarstvu – tudi za banke postaja tržišče vse manj in manj pregledno. V Ljubljanski banki so se tega zavedli še pravočasno, saj so že pred dvema letoma organizirali marketing za proučevanje varčevalnih možnosti gospodarstva in prebivalstva. O izkušnjah, ki so si jih nabrali v tem času na področju raziskovanja tržišča, smo se pogovarjali z dr. Francem Tretjakom, svetnikom za marketing pri direkciji Ljubljanske banke za razvijanje poslovanja z občani.

„Kaj nas je v Ljubljanski banki spodbudilo k temu, da smo se naposled odločili za službo, ki bo raziskovala varčevalne možnosti našega gospodarstva in prebivalstva? Do odločitve smo prišli iz bolj ali manj preprostih vzrokov, iz naših vsakodnevnih spoznanj. Poglejte, pri nas se vedno več občanov vključuje v delovni proces in leto za letom raste narodni dohodek, ki se izraža v osebnih dohodkih. To in vse večje potrebe gospodarstva za razširjeno reprodukcijo na drugi strani je postavilo našo banko pred vprašanje, kako ta sredstva zbrati in jih usmeriti tja, kjer so najbolj potrebna."

„Sila razmer, če lahko uporabimo ta izraz, je tudi banko prisilila v to, da se je lotila raziskovanja tržišča."

„Točno. Izkušnje zadnjih let so nas dovolj poučile, da banka ne more več poslovati samo kot posrednik presežka denarja, marveč se mora vedno bolj aktivno vključiti tudi v reševanje podjetniških problemov. Naj stvar poenostavim: bolj kot kdajkoli prej se soočamo s problemi poslovanja naših delovnih organizacij, banka pa mora vedeti, kje in na kakšen način jim lahko pomaga pri reševanju teh problemov."

„Mar se zato v zadnjih letih tudi spreminja odnos banke do gospodarskih organizacij?"

„Daleč so časi, ko so predstavniki gospodarskih organizacij z aktovkami prihajali v banko po kredite: če je bilo podjetje kreditno sposobno, je kredit brez težav dobilo. Danes pa je drugače, saj je do kreditov bolj trnova pot kot pred leti. Čeprav gre za kreditno še tako sposobno gospodarsko organizacijo, ji kredita ne bomo odobrili vse dotlej, dokler ne bodo bančni strokovnjaki temeljito proučili njegove upravičenosti. Skušamo se držati načela – ne dajati samo kreditov, temveč hkrati tudi reševati problematiko določene gospodarske organizacije izključno z njenih podjetniških aspektov. Raziskati skušamo, ali ne obstajajo podobni problemi že pri drugem sorodnem podjetju in bi se zato morda pred odobritvijo kreditov lahko med seboj pogovarjali o možnostih združitve in tako o skupni rešitvi zadrege.

„Do kakšnih spoznanj pa ste prišli na področju poslovanja z občani?"

„Do podobnih kot v poslovanju z gospodarskimi organizacijami. Ljudje, še toliko bolj pa bančniki vemo, da ima vsak občan svoje probleme, od katerih je večina tako ali drugače povezana z denarjem. Zato na občana gledamo kot na „gospodarsko enoto", ki ima svoje dohodke in izdatke. Pri tem pa moramo v prvi vrsti vedeti za njegove želje, potrebe, želimo prisluhniti njegovi pripravljenosti in sposobnosti za varčevanje ali porabo denarnih sredstev. Statistika nam danes sicer nudi že nekaj podatkov o tem, česa si ljudje najbolj želijo, vendar smo v banki prepričani, da so potrebne še dodatne raziskave o potrebah in željah občanov. Da so take raziskave res nujno potrebne, govori dejstvo, da je med prebivalstvom v obtoku skoraj toliko proste gotovine, kot je zbranih hranilnih vlog. S pomočjo anket Centra za raziskovanje javnega mnenja v Ljubljani smo prišli do toliko željenih podatkov o pripravljenosti občanov za varčevanje, ugotovili njihove želje glede stanovanj in avtomobilov ter želje po minimalnem denarnem znesku kot železni rezervi za nepredvidene dogodke v družini. S tem pa še zdaleč nismo zadovoljni, zato se dogovarjamo za izvedbo novih anket o potrebah in željah občanov. Take raziskave so namreč nujne, če hoče banka zasnovati učinkovito kreditno varčevalno službo. Kaže pa, da smo s temi svojimi prizadevanji na dobri poti. –iv

Zasnova je, treba pa bo naprej . . . !

Zasnovani sistem sporazumevanja temelji na načelu, da je treba delitev dohodka na del za porabo in na del za akumulacijo opraviti z dvema instrumentoma, ne pa z enim, kot to počenjamo v zdajšnjih sporazumih

Ena od osnovnih sprememb v sistemu usklajevanja nteresov prek samoupravnih sporazumov zadeva dosedanji sklop, ki je bil zajet v kalkulativnih osebnih lohodkih in v tako imenovanem faktorju stimulacije. Kalkulativni osebni dohodki so bili doslej pomemben lel sistema sporazumevanja. V bistvu so imeli dve unkciji: funkcijo instrumenta za ugotavljanje obračunske mase dovoljenih osebnih dohodkov, se pravi, la so bili instrument za delitev dohodka na del dohodka za porabo in na del dohodka za akumulacijo. Hkrati pa so bili ti kalkulativni osebni dohodki tudi no od meril, na osnovi katerih so delovne organizacije delile na posameznike maso osebnih dohodkov. Koncipiran sistem, izhajajoč iz zakona oziroma iz ustave, pa predpostavlja, da moramo imeti za i dve delitvi dve merili, ker ni mogoče obeh delitev opraviti z enim instrumentom. Če bi sistem kalkulativnih osebnih dohodkov in faktorja stimulacije pri agajali za razporejanje dohodka, potem ne bi bil upoaben za drugo delitev in obratno. Dosedanji sistem ni pravil dobro niti prve niti druge delitve. To kažejo primeri iz minulega leta, zlasti pa v zadnjem času, ko istem ne deluje v fazah, ko iz katerihkoli razlogov ohodek TOZD ne narašča po predvidenih stopnjah. ato je načelo predloženega koncepta, da bi morali neti za razporejanje dohodka popolnoma ločen instrumentarij. Po ustavi je TOZD dolžna, ko ugotovi ohodek, opraviti razporeditev dohodka, pri tem pa poštevati med vsemi TOZD dogovorjeni instrumentarij delitve, ki naj bi ga vseboval samoupravni porazum panoge.

Dosedanje kalkulativne osebne dohodke naj bi nadomestili tako imenovani tipični poklici, ki pa se ne ojavljajo samo v sporazumu panoge, temveč so most, rek katerega so sporazumi panog povezani z druženimi dogovori, ki so sklenjeni za območje. Sporazum panoge naj bi vseboval listo tipičnih poklicev in relativnem odnosu določal vrednostni odnos med jimi – upoštevajoč pri tem sestavljenost dela poameznega tipičnega poklica. Samoupravni sporazumi anog bodo določili tipične poklice, upoštevajoč tista ipična dela, ki so značilna za panogo. Splošne poice, ki se pojavljajo v več ali v vseh samoupravnih porazumih, pa bo morala opredeliti skupna strokovna omisija. Dogovoriti se bo treba, da bi v začetku vsi amoupravni sporazumi opredelili vse pojavne oblike ipičnih poklicev, ki se v nekem sporazumu pojavijo. rišlo bo do razlik, saj bodo posamezni poklici, ki se ojavljajo v več sporazumih, že v startu različno opreeleni v dveh sporazumih; zato bo treba prek komisije za presojo ali prek drugih organov med skupnimi komisijami doseči organiziran potek usklajevanja predelitve teh, v več sporazumih se pojavljajočih oklicev. S tem ko samoupravni sporazum panoge oloči elemente za razporeditev dohodka in opredeli ipične poklice, je njegova vloga v glavnem izčrpana.

Težišče prehaja na teritorialne sporazume

V konceptu precej izstopa – tudi zaradi prostora, ki je temu problemu posvečen – sklepanje družbenih dogovorov oziroma samoupravnih sporazumov za območja. Težišče prehaja na teritorialno samoupravno sporazumevanje. Potem ko je branžni sporazum razporedil dohodek in opredelil tipične poklice, naj bi teritorialni sporazum realiziral ustavno načelo o zagotovitvi osebnega dohodka za normalno delo, ki zagotavlja socialno in materialno varnost delavcev v združenem delu. To pomeni, da bi moral samoupravni sporazum za območje določiti osebni dphodek za normalno delo in za normalen uspeh v normalnem času itd. za najbolj enostavno delo. Če potem podpisnica, upoštevajoč sporazum panoge in teritorialni sporazum, deli svoj dohodek, dobi podatek za razporejanje dohodka iz branžnega sporazuma, odnose med tipičnimi poklici sicer tudi iz branžnega sporazuma, vendar pa se vrednostna opredelitev opravi v teritorialnem sporazumu, upoštevajoč pri tem razmere kraja, kjer delavec živi in dela.

Ta koncept predpostavlja teritorialno sporazumevanje in ne dopušča svobodne odločitve o tem, ali se teritorialno sporazumevanje upošteva ali ne. To velja poudariti zaradi tega, ker je bilo v preteklosti precej razprav, ki so ugovarjale širitvi sistema sporazumevanja tako, da bi v bodoče sklepali tudi teritorialne sporazume, češ, izboljšujmo branžne sporazume in ne vnašajmo dodatnega sporazumevanja po območjih in s tem zmede. Uresničevanje ustavnih načel o dohodkovnih odnosih in o celovitosti teh odnosov ni možno, če se o razpolaganju z dohodkom ne bomo sporazumevali tudi po območjih. Vsi elementi delitve dohodka niso značilni samo po panogah, temveč dobršnega dela delitve dohodka, skupnih opravil, ki jih pokrivamo iz dohodka, ni mogoče uskladiti med delavci v združenem delu, če ne organiziramo njihovega usklajevanja po teritorialnem načelu.

Teritorialno sporazumevanje imamo že sedaj na področju stanovanjske gradnje, na področju kadrovske politike, otroškega varstva, na področju razvoja nekaterih infrastrukturnih objektov itd. – toda sedanje sporazumevanje je na neki način odtrgano od celote sporazumevanja o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Zato koncept predpostavlja, da bo TOZD v normalnih razmerah podpisala samoupravni sporazum panoge in samoupravni sporazum določenega območja.

O vlogi sindikatov in splošnega družbenega dogovora

Druga značilnost, o kateri je treba doseči soglasje, zadeva funkcijo sindikatov. Doslej so sindikati imeli pravico odreči soglasje v sporazumu, če po njihovem mnenju ni urejal odnosov tako, da bi bila zagotovljena enakopravnost delavcev v združenem delu. Po novem zakonu sindikat ne more odkloniti samoupravnega sporazuma s tem, da mu ne bi dal soglasja, lahko pa izreče pripombe in svoje mnenje – potem pa se mora z argumenti pred podpisnicami zavzemati, da se njegovo stališče, ki zagotavlja enakopravnost delavcev v združenem delu, tudi uresniči. Zadnje izpopolnitve ustavnega teksta pa se nagibajo k rešitvi, naj bi bili sindikati sopodpisniki samoupravnega sporazuma. Če bo ta koncept v dokončnem predlogu ustave sprejet, bo potrebno vnesti v zakon o samoupravnem sporazumevanju ustrezne spremembe. Neodvisno od tega pa je treba zaradi take funkcije sindikatov v nadaljnjem dograjevanju sindikalne organiziranosti upoštevati bistveno funkcijo sindikatov pri sporazumevanju o vseh zadevah, ki zadevajo položaj delavcev.

Nadaljnja značilnost zadeva funkcijo tako imenovanega splošnega družbenega dogovora. Doslej je le-ta vseboval določila, ki so bila neposredno obvezna za podpisnike samoupravnih sporazumov. Protiustavno je, da bi družbeni dogovor, ki ga podpisujejo razen sindikatov, zbornice in izvršnega sveta po novem predlogu tudi samoupravne interesne skupnosti, organizirane na ravni republike, obvezoval še koga drugega, ki družbenega dogovora ni podpisal. Zato predloženi koncept funkcijo družbenega dogovora bistveno omejuje, in sicer tako, da ne vsebuje več kvalifikacij, ki jih je doslej vseboval družbeni dogovor. V tem smislu tudi ni tisti instrument, ki ga je obvezno treba čakati, da bi začeli snovati nove sporazume, vsebuje pa tista opravila, ki jih bodo bodisi skupaj bodisi posamično opravljali podpisniki družbenega dogovora zato, da s svoje strani zagotovijo širši družbeni vpliv v politiki razporejanja dohodka in osebnih dohodkov. To je principialno drugačno izhodišče od tistega, ki je veljalo za sedanji družbeni dogovor, in je treba o taki funkciji družbenega dogovora še razpravljati, da bi prišli do najbolj racionalnih rešitev.

Delovati moramo organizirano

Pogovoriti bi se bilo treba tudi o poenotenem vrednotenju vpliva težjih delovnih razmer. Metodologija je dokončana, ni pa še dana v široko uporabo. Tudi z avtoriteto RS ZSS bo treba doseči, da se razširi fronta tistih, ki lahko na osnovi te enotne metodologije delajo na meritvah in opredeljevanju vpliva težjih delovnih razmer. Če bo to počel samo inštitut za medicino dela – in očitno je to njegova želja – bo to delo trajalo predolgo in bodo težje delovne razmere predolgo nepotreben razlog nepotrebnih razlik.

Organizirano bomo morali delovati, da bo najširši krog članstva seznanjen ne le s konceptom sporazumevanja, temveč z vsemi tistimi problemi, ki, če so pravilno rešeni, zagotavljajo položaj delavca v TOZD in v drugih oblikah združevanja dela in sredstev. Zato moramo doseči, da se republiški odbori sindikatov zavzemajo za dokončno organizacijsko utrditev zborov podpisnic samoupravnih sporazumov ter da dosežemo večjo aktivnost skupnih komisij podpisnic samoupravnih sporazumov na nadaljnjem dograjevanju sistema. Že leto dni ugotavljamo, da na samoupravnih sporazumih malo delamo, da je večina predlogov za dopolnitve in spremembe samoupravnih sporazumov praktično usmerjena le v to, da bi dosegli večji dovoljeni obseg sredstev za osebno in skupno porabo. Mnoge podpisnice s svojimi samoupravnimi sporazumi niso zadovoljne, mnoge jim tudi očitajo, da destimulativno vplivajo na nadaljnje naraščanje produktivnosti dela. Vendarle niti posamezne podpisnice niti skupne komisije, ki niso zadovoljne s svojim sporazumom, ne oblikujejo predlogov, razen tistih za povečanje obsega sredstev za osebne dohodke, ki bi kvalitativno spreminjali sistem sporazumevanja tudi v tem smislu, da ne bi ob vsakršni degresiji ali recesiji itd. prišli v težave. Sestavni del javne razprave je sindikalna lista. Pripravljeno je šele gradivo, ki naj pokaže, kako se – kljub dosedanji sindikalni listi – v nekaterih stvareh bistveno razlikujemo v praktičnih rešitvah. Zagotoviti je treba, da vsi republiški odbori in vsi občinski sveti Zveze sindikatov razpravljajo o sindikalni listi, da bi lahko po 15. januarju potegnili črto pod razpravo in ugotovili, v čem smo enotni in od česar nihče med nami ne bo odstopal. Le tako bomo uspešni.

Revalorizacija osebnih dohodkov je nujna

Zelo aktualno je vprašanje o gibanju osebnih dohodkov. Že skozi vse minulo leto smo v dokaj žolčnih debatah o tem, kolikšen je problem zaradi takega gibanja osebnih dohodkov, kakršnemu smo pač bili priča. Svoje nestrinjanje z gibanjem osebnih dohodkov smo izrazili tudi na 4. konferenci ZSS. Praktična posledica takratnih razprav je bila sprememba kalkulativnih osebnih dohodkov za prvo, drugo in tretjo obračunsko skupino. Že takrat smo menili, da je kvantitativno ta revalorizacija premajhna, razen tega pa tudi kvalitetno ne najboljša. Na takšno in tolikšno revalorizacijo takrat smo pristali v želji, da se sploh nekaj stori, čeprav smo že takrat trdili, da „eksplozije" osebnih dohodkov ne bo. Takrat je od vseh predloženih variant prišlo do soglasja, po katerem je bila izvedena revalorizacija po najnižji od predlaganih variant. Gibanje dohodka v zadnjem času – tudi pod precejšnjim vplivom energetske krize – pa je vplivalo na to, da se osebni dohodki še vedno gibljejo za predvidevanji, da že lahko zaznamo vpliv takega gibanja osebnih dohodkov na druga gospodarska gibanja. Zato ponovno predlagamo revalorizacijo osebnih dohodkov, in to ne samo zato, da odpravimo zaostanek v gibanju realnih osebnih dohodkov, temveč tudi zaradi tega, da ustvarimo nujno potreben

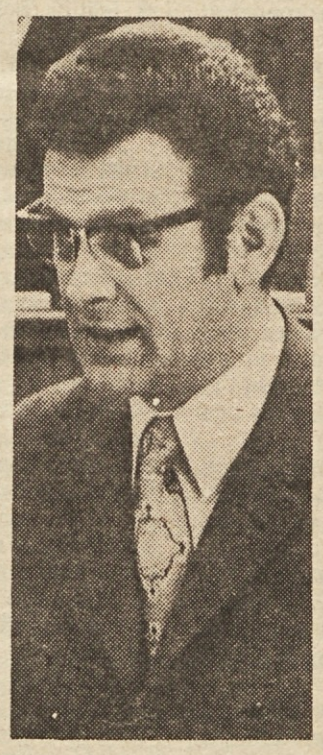

STJEPAN ŠAUBERT: Gibanje dohodka v zadnjem času – tudi pod precejšnjim vplivom energetske krize, je vplivalo na to, da se osebni dohodki še vedno gibljejo za predvidevanji, da že lahko zaznamo vpliv takega gibanja osebnih dohodkov na druga gospodarska gibanja. Zato ponovno predlagamo revalorizacijo osebnih dohodkov . . .

manevrski prostor, ki je potreben za delo na novih samoupravnih sporazumih. Če bodo strokovne komisije pod pritiskom dnevnih dogodkov prisiljene vedno znova popravljati sporazume le tako, da se pač najde rešitev za povečanje dovoljenega obsega sredstev za osebno in skupno porabo, potem bo temu delu podrejena kvaliteta novih sporazumov. Obenem pa bi morala biti revalorizacija izvedena tako, da bo stimulirala naraščanje produktivnosti, kar praktično pomeni, da se moramo zavzemati za tako revalorizacijo, ki bo izvedena postopno, torej od januarja naprej. Revalorizacija za nazaj bi sicer odpravila neskladja v gibanju osebnih dohodkov, ne bi pa pomenila materialne stimulacije za delo. Če pa jo izvedemo za naprej in jo vključimo v ekonomsko politiko za leto 1974, lahko pomeni močan instrument, ki naj poveča stimulacijo za delo, nagnjenost delavcev k večjemu in boljšemu delu, k boljšemu koriščenju delovnih sredstev itd. Zato smo že opravili nekatere začetne kontakte, ki so potrebni pred sprejemom take odločitve. Odločitve ne morejo sprejeti samo sindikati ali katerikoli drug partner. O tem je treba doseči soglasje. Nisem prepričan, da bo valorizacija odpravila celoten zaostanek realnih osebnih dohodkov; prav zato je potrebno doseči dogovor o tem, saj je treba upoštevati, s katerimi materialnimi predpostavkami stopamo v ekonomsko leto 1974. Za nas mora biti bistveno, da smo enotni v sodbi, da je potrebno na takšno gibanje dohodka in realnih osebnih dohodkov organizirano reagirati.

STJEPAN ŠAUBERT

Po več kot dveletnem delovanju zakona o samoupravnem sporazumevanju je Slovenija v juliju 1973. leta dobila nov zakon o samoupravnem sporazumevanju. Kljub mnogim pozitivnim posledicam, ki jih je dalo sporazumevanje na osnovi dosedanjega zakona o samoupravnem sporazumevanju, je bilo možno na izkušnjah tega časa pristopiti h koncipiranju novega sistema oziroma k bistvenemu dograjevanju dosedanjega sistema.

Sedanja javna razprava o konceptu samoupravnega sporazumevanja, ki je vsebovan v vsebinski organizacijski zasnovi sporazumevanja, ima namen izoblikovati enotna stališča, da bi lahko samoupravni sporazumi izhajali iz enotnih izhodišč in težili k enotnim ciljem.

Ena od osnovnih novosti, ki jo zasleduje tudi objavljena vsebinska in organizacijska zasnova, je v tem, da skušamo v konceptu sporazumevanja tudi prek dogovorjenih odnosov o načinu nastajanja samoupravnih sporazumov zagotoviti, da se moupravni sporazuzumi bolj kot doslej razvijajo in uveljavljajo s sodelovanjem delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela. Pri tem smo dali poseben poudarek funkciji osnovnih organizacij sindikata v usklajevanju interesov, ki jih opredeljujejo samoupravni soprazumi. Koncept sporazumevanja, ki predpostavlja sklepanje sporazumov po branžah in po teritorialnem načelu, bo moral biti razlog, da se tudi organizacijski odnos sindikata do sistema sporazumevanja dokončno opredeli, ker je sporazumevanje po področjih novost.

Naš prispevek opozarja na nekatere dileme, ki izhajajo iz vsebinske in organizacijske zasnove in o katerih bi se kazalo pri obravnavi tega materiala v nadaljnih razpravah dokončno opredeliti.

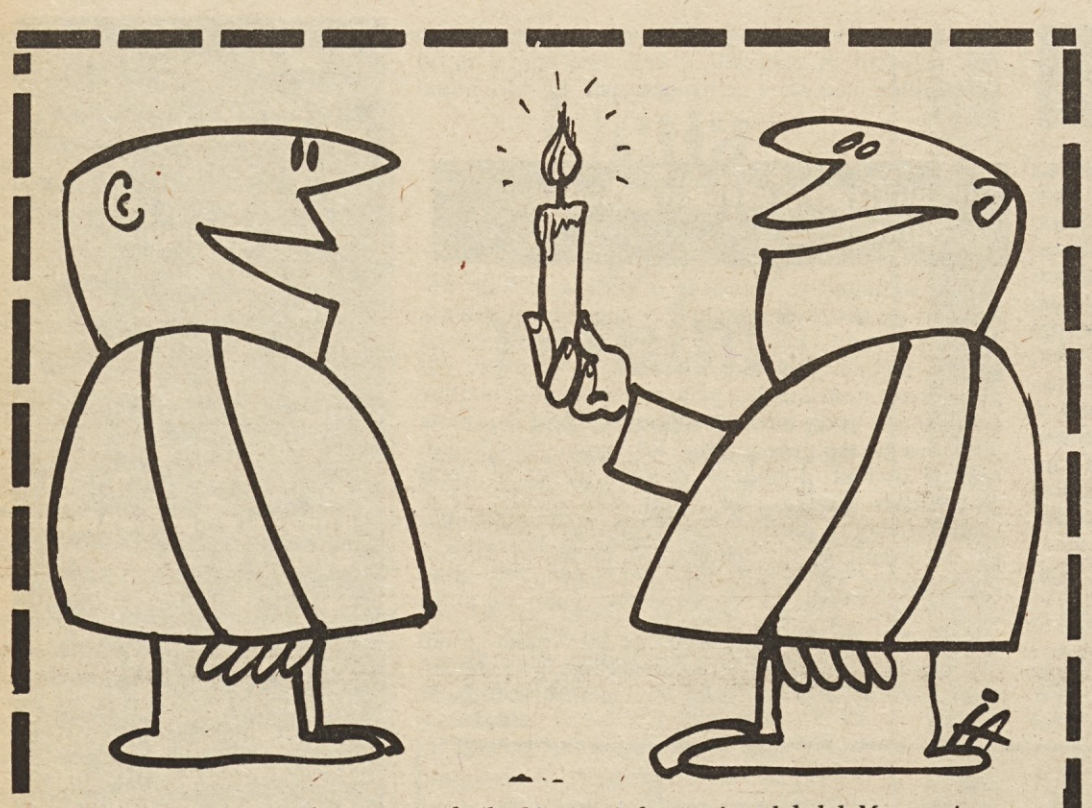

– Vidiš, tole je pa najdragocenejše darilo, ki mi ga je letos prinesel dedek Mraz . . .!

I. ANTIČ

NA TUJEM DOBIČEK – DOMA IZGUBA

Ali bodo pralni stroji obstali?

Tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku je zašla v težak položaj zaradi velikega neskladja med cenami surovin in cenami svojih izdelkov ● Bosta zvezni izvršni svet in zavod za cene tokrat reagirala hitreje, kot imata navado v podobnih primerih?

Posledica dolgoletnega zanemarjanja razvoja slovenske bazične kemične industrije in v zadnjem času vedno večjega neskladja med cenami surovin ter izdelkov je sila težak gospodarski položaj Tovarne kemičnih izdelkov v Hrastniku. Kolektivu preti v letošnjem poslovnem letu težka izguba, če pristojni zvezni organi ne bodo ob pravem času uskladili cen. Izhod, ki si ga je za sedaj poiskal kolektiv, je prodaja izdelkov, ki doma prinašajo izgubo, na tuje. Prav zato pa preti domačim porabnikom teh izdelkov – predvsem industriji pralnih praškov pa tudi papirni, celulozni, usnjarski industriji – da bodo morali močno omejiti proizvodnjo. Ta podjetja namreč kupujejo surovine za proizvodnjo detergentov in pomožna tehnološka sredstva pri kemični tovarni v Hrastniku in pri Industriji hemijskih proizvoda v Prahovu, ki prav tako išče izhod iz stiske s prodajo na tuja tržišča.

Se bodo zaradi pomanjkanja surovin ustavili stroji v omenjenih podjetjih, se bodo ustavili pralni stroji v gospodinjstvih, ker ne bo več detergentov?

Pravo, dolgoročno rešitev imajo v rokah pristojni zvezni organi. Ti so se doslej vse preveč obirali ne le pri reševanju položaja hrastniške kemične tovarne, pač pa tudi v mnogih drugih primerih.

„Za povečanje cene naših izdelkov, predvsem pa natrijevega polifosfata, katerega proizvodnja nam prinaša polovico celotnega dohodka in ki je osnovna surovina za proizvodnjo detergentov, smo prosili že v januarju 1972. leta, nam je dejal Dragoljub Milinović, direktor tovarne kemičnih izdelkov. „Pred letom dni smo se s potrošniki natrijevega polifosfata tudi samoupravno sporazumeli za višjo ceno, kajti medtem so se surovine za ta naš izdelek še podražile. Odgovor zveznega zavoda za cene je prišel šele lani v oktobru, cena pa, ki so nam jo odobrili, je bila znatno nižja od samoupravno dogovorjene in je komajda pokrivala stroške proizvodnje.

Ob koncu minulega leta so se cene surovin na svetovnem trgu skorajda početverile, podvojili pa so se tudi stroški prevoza. Tako so danes stroški proizvodnje natrijevega polifosfata za skoraj tretjino višji od dovoljene prodajne cene.

„Ob letni proizvodnji 12.000 do 14.000 ton tega izdelka bi nam razlika med cenami surovin in našega izdelka prinesla okroglo 28 milijonov dinarjev izgube v obratu za proizvodnjo natrijevega polifosfata," je nadaljeval direktor. „Ker je ta proizvodnja pri nas najbolj obsežna, saj predstavlja njen dohodek več kot polovico celotnega dohodka podjetja, druge dejavnosti, ki so sicer visoko rentabilne, vendar pa po obsegu premajhne, te izgube nikakor ne bi mogle pokriti. Akumulacije od prej pa tudi ni, saj podjetje že več let posluje na robu rentabilnosti. Zaradi premajhnega razumevanja pristojnih za razvoj bazične kemije imamo že več let prenizke cene, zaradi katerih se akumulacija odliva v predelovalno industrijo, pri nas pa so sredstva komajda za tekoče poslovanje in za osebne dohodke zaposlenih."

Izhod v sili, to v podjetju izrecno poudarjajo, so si v tovarni kemičnih izdelkov v Hrastniku izbrali s prodajo na tujem.

„Nikakor ne želimo prizadeti domače industrije, ki potrebuje naše izdelke kot surovine," je dodal direktor hrastniške tovarne. „Zategadelj smo se odločili, da bomo na tuje prodali kakih 2000 ton natrijevega polifosfata ali trimesečno proizvodnjo. Medtem bomo čakali, da zvezni zavod za cene reši našo vlogo za dvig cen omenjenega in drugih naših izdelkov. O tem, ali bomo v celoti izvažali proizvodnjo natrijevega polifisfata ali ne, se bomo odločili v februarju. Na tujem so namreč cene za ta izdelek tako visoke, da bi nam zagotovile solidno akumulacijo, razen tega pa še, ker pretežno izvažamo na Kitajsko, veliko retencijsko kvoto. Računamo pa, da bo tokrat zvezni zavod za cene reagiral dovolj naglo, saj je dvig cen za nas pa tudi za kupce naših izdelkov edini pravi izhod iz zagate. Pri nas izhod iz izgube, za proizvajalce detergentov pa rešitev pred tako hudim pomanjkanjem surovin, da bi morali navsezadnje celo ustaviti proizvodnjo."

Tovarna kemičnih izdelkov je zahtevala na videz precejšen dvig cen svojih izdelkov – v poprečju za 85,2 odstotka. Vendar se je samo fosfit, osnovna surovina za natrijev polifosfat, podražil štirikrat . . . Pa še to: tovarna v Prahovem namerava zahtevati povečanje cen v poprečju za 118 odstotkov!

„Nismo za to, da bi izsiljevali višjo prodajno ceno pri naših kupcih, kot to delajo v mnogih panogah pri nas, pač, kjer je konjunktura velika, cene pa v primerjavi s svetovnim cenami prenizke," je poudaril Dragoljub Milinović. „Tudi sami ne maramo pristajati na to, da bi nam naši partnerji na črno dvigali cene. Po legalni poti hočemo doseči višje cene. Naj se zve, koliko kaj stane in koliko je treba plačati, da lahko dobimo določen proizvod."

Podjetje je o svojem težavnem položaju, ki pa postaja težak tudi za proizvajalce detergentov, saj jim – zlasti Zlatorogu in Saponii – že hudo primanjkuje surovin, obvestilo tudi zvezni izvršni svet ter pristojne zvezne in republiške organe, republiški izvršni svet, zvezno in republiško gospodarsko zbornico, zvezni zavod za cene in druge dejavnike. V obvestilu je poudarjeno, naj bi zvezni izvršni svet v skladu z zakonom o družbeni kontroli cen obravnaval zahtevek o povečanju cen fosforjevih spojin kot izjemo, saj podjetje ni sposobno samo rešiti nastalega položaja niti s samoupravnim in družbenim dogovarjanjem, zavoljo zares izjemnih razmer na svetovnem in domačem trgu.

R. B.

DELAVEC IN NJEGOV SINDIKAT

ŠELE PRVI KORAKI . . .

Pogovor z Mirkom Lebaričem, tajnikom občinskega sindikalnega sveta v Ljutomeru

„Reorganizacija sindikata, s katero se ukvarjamo že skoraj leto dni, ne terja samo organizacijskih sprememb. Se pravi, da ne gre samo za ustanavljanje osnovnih sindikalnih organizacij v TOZD, za povečanje števila strokovnih sindikatov in za uveljavitev delegatskih odnosov v sindikalnih vodstvih, čeprav so tudi te naloge še kako pomembne. V našem občinskem svetu sodimo, da je zdaj, ko v delavskem samoupravljanju uveljavljamo ustavna dopolnila in razpravljamo o novih ustavah, ugoden trenutek, da se sindikat končno vendarle uveljavi kot organizacija delavcev. In prav v tem je bistvo sedanje reorganizacije."

V zadnjem času resda ne moremo več govoriti o popolnem spanju sindikata v tej ali oni delovni organizaciji, sodi Mirko Lebarič. Se pa še pogosto dogaja, da delajo po starem. Ponekod vedri in oblači pod sindikalnim klobukom zgolj en sam človek, denimo predsednik izvršnega odbora, ki v vseh vodilnih organih zastopa sindikat. In potlej je sindikat obveščen, če so njemu povedali, kaj so ali bodo sklenili – in sindikat se je strinjal, če je on prikimal. Po zadnjih občnih zborih je takih primerov manj. Več je izvršnih odborov, ki se še kar redno sestajajo in se trudijo, da bi „v imenu sindikata" vplivali na dogajanja v podjetju. Marsikje se tudi radi pohvalijo, češ, pri nas se že leto in dan ni zgodilo, da bi v delovni organizaciji karkoli pomembnega sklenili mimo naših stališč. To naj bi bil zgovoren dokaz, da se je njihov sindikat uveljavil kot zastopnik interesov delavcev. Če pa greš med delavce, člane sindikata, ti povedo, da o vseh teh prizadevanjih bolj malo vedo; pa tudi če vedo zanje, imajo malo možnosti, da vplivajo na dejavnost svojega izvršnega odbora. Plačujejo članarino, hodijo na občne zbore, na sindikalne izlete ali v redka sindikalna letovišča, sodelujejo pri sindikalnih športnih igrah in zgodi se tudi, da na oglasnih deskah ali v glasilu podjetja berejo o dejavnosti sindikalnega odbora.

„Tak forumski način dela je razvrednotil družbeno politično veljavo sindikata. Nekaj ljudi skuša po svoji presoji „zastopati mnenje sindikata", ki ga praktično ni; je le izvršni odbor, v katerem je navadno bolj malo delavcev. Tako se vodstva v podjetju dogovarjajo, odnosi med njimi so kar dobri, politične razmere v kolektivu pa so slabe."

V takšnih razmerah se vsi tisti, ki jim ni pogodu resnična delavska samouprava, počutijo kot doma. Mirko Lebarič pravi, da je v svojem dolgoletnem sindikalnem delu imel priložnost spoznati veliko težav in problemov, ki se porajajo za kulisami takšnega forumskega delovanja. To velja tako za samoupravo kot za sindikat, kajti dejavnosti obeh ni možno ločevati. Povsod tam, kjer so tehnokratske in menežerske težnje močne, skušajo onemogočiti uveljavitev sindikata kot organizacije delavcev ali pa ga potiskajo na stranski tir, kajti organizirani delavci, ki vedo, kaj hočejo, bi lahko dokaj hitro uveljavili pravo samoupravo. Sindikat torej potrebujejo le tedaj, ko je potrebna formalna pritrtev njihovi odločitvi, ali pa ga skušajo poslati v kostanj v ogenj, kadar je treba pomiriti razburjene delavce, ki protestirajo proti samovolji in nepopularnim odločitvam vodilnih organov. Skoraj pravilo pa je, da povsod, kjer pride do kratkega stika med delavci in vodilnimi strukturami, trdijo člani vseh forumov zapovrstjo, da so njihovi delavci pač polproletarci in da se zavoljo tega zanimajo le za plače, da se vozijo od daleč in nimajo časa hoditi na sestanke, ki jih redno sklicujejo po delu, da se ne zanimajo za gospodarjenje, ker je njihova zavest še primitivna in ne vedo, kaj naj bi počeli s samoupravo.

„Drži, da je v mnogih kolektivih dokaj nizka razredna zavest. Pa se vprašajmo, kdo bo zbudil in organiziral samoupravni interes delavcev, ko ima izvršni odbor sindikata v zakupu vso sindikalno politiko. Zato si v naši občini v zadnjem času tako vneto prizadevamo, da bi sindikat prišel med ljudi. Kaj pomagajo, denimo, vsi dobri nameni, ki jih imamo z ustanavljanjem TOZ, če pri njih ustanavljanju sodelujejo pretežno vodilni, ali pa, kaj nam lahko koristnega prinese ustavna razprava, ki smo jo organizirali v vseh osnovnih organizacijah, če se hkrati ne dogovorijo, kako bodo ustavo uresničili doma, v svoji organizaciji združenega dela. Brez neposrednega sodelovanja delavcev danes ni več možno graditi nobene samouprave."

Vse to prizadevanje, ki ga Mirko Lebarič označuje kot vračanje sindikata med njegove ustanovitelje, je že obrodilo nekaj sadov. Storili so šele nekaj prvih korakov, denimo v ljutomerskem vinogradniško živilskem kombinatu. Ta so reorganizacijo sindikata doumeli kot trajno prizadevanje za vključevanje v sindikalno delo vseh organiziranih delavcev. Zato so spomladi letos ustanovili v nekdanjih obratih, ki so jih ob priključitvi k Slovinu preimenovali v delovne enote in v njih kdove zakaj razpustili delavske svete, ustanovili sindikalne podružnice in odbore. Najvišji organ sindikata v kombinatu je konferenca, v katero volijo delegate vse podružnice, v izvršnem odboru pa so tudi predsedniki organizacij v obratih. Tako je zdaj sindikat bližji delavcu, laže organizira delovne dogovore svojih članov, in stališča, ki jih oblikujejo delavci v delovnih enotah, je že slišati na sestankih samoupravnih organov. Seveda je to šele začetek, res pa je tudi, da imajo v ljutomerski občini enaindvajset sindikalnih organizacij v proizvodnji in da ponekod še takšnega začetka ni.

„Za vsako dobro in koristno stvar," je dejal ob koncu tovariš Lebarič, „se je treba še kar potruditi. Nihče nam ne bo ničesar podaril. Zdajšnji revolucionarni proces, ki ga je sprožil Titovo pismo pred letom dni, je zbudil med delavci upanje in vero v sindikat. Ni več razprave, ali nam je potreben, zdaj se pogovarjamo, kako naj se organiziramo, da nam bo sindikat čimbolj koristen.

JANEZ VOLJ

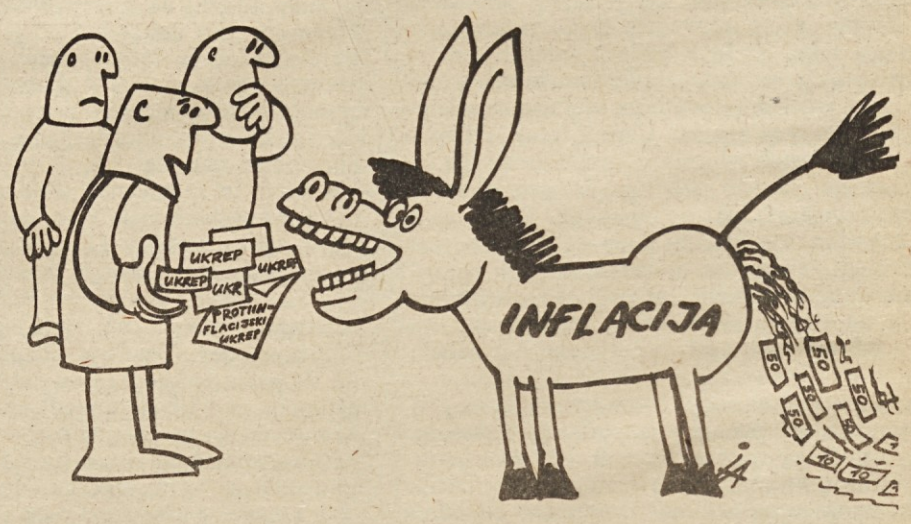

– Presneta mrha! Kar naprej jo hranimo, pa je kljub temu zmeraj lačna . . .!

I. ANTIČ

V NOVOMEŠKEM CESTNEM PODJETJU JE MORALO ZAVRETI, DA LAHKO REČEJO:

Samouprava si že krči pot

Zavajanje delavcev in manipuliranje z njimi privedlo celo do sodnega sklepa o razveljavitvi volitev samoupravne organe!

Klešče nerazvite samouprave, decentraliziranega odločanja in še iz časov proračunskega financiranja cestnega gospodarstva podedovanih slabih navad in razvad so tisti neposredni vzroki, zaradi katerih si vse do predlanskim nihče v Cestnem podjetju Novo mesto niti ni upal spodbuditi poštene in tovariške razprave o izboljšanju gospodarjenja, smotrnejši kadrovski politiki, predvsem pa o dejansko samoupravnih notranjih odnosih. Šele slabo vzdrževanje cest in zamujanje pri delih, kar je sprožilo obilo kritike v občinah, kjer CP Novo mesto opravlja svojo dejavnost; šele razkriti primeri osebnih okoriščanj in opravljanje različnih del v prekodo podjetja, zaradi česar zdaj teče več postopkov proti odgovornim osebam cestnega podjetja; predvsem pa široka družbena akcija po pismu Izvršnega biroja CK ZKJ so spomnili in spodbudili takrat maloštevilne komuniste (bilo jih je le 10, zdaj jih je štirikrat toliko), da so se spustili v idejni boj z vsemi tistimi, ki so menili, da je kar prav, če v podjetju vse ostane tako, kakor je.

Pred dobrimi tremi meseci smo v našem listu že pisali o prvem resnejšem idejnem spopadu med komunisti z ene ter direktorjem podjetja in njegovimi somišljeniki z druge strani in po katerem je OO ZK cestnega podjetja Novo mesto direktorju in sekretarju podjetja odrekla moralnopolitične kvalifikacije, da bi še nadalje opravljala to dolžnost. Komunisti so takratno svojo oceno razmer v podjetju izoblikovali na osnovi polletnih rezultatov gospodarjenja in problemov, o katerih je že neštetokrat tekla beseda, vendar pa vodstvo podjetja ne samoupravni organi niso storili ničesar ali pa zelo malo, da bi jih spravili z dnevnega reda. Komunisti, sindikalni delavci in drugi, ki so se zavzemali za ureditev razmer, so v vseh takih primerih in tudi na omenjenem sestanku dobivali odgovor, naj se najbolj preprosto povedano – nehajo politiko meriti z gospodarjenjem, naj se, skratka, ne vmešavajo v stvari, ki jim niso mar. Na tem sestanku osnovne organizacije ZK je bila v razpravah direktorja in njegovih somišljenikov tudi prvič jasno izražena naslednja obrambna taktika: če smo že ali naj bi bili osebno merti s političnimi delavci, ni prav, da le-ti avtoriteto svojih organizacij zlorabljajo za razreševanje osebnih sporov. Videli bomo še, da konkretna praksa v novomeškem cestnem podjetju niti za nazaj, ko so se take stvari marsikje res dogajale, niti v sedanjem času ne potrjuje takih očitkov ali – milo rečeno – vsaj obsutkov in morebitnih bojazni, da le gre za osebne obračune. Ravno nasprotno: praksa ponuja nepriterno več dokazov za nasprotno trditev, za to, da so imeli komunisti prav, ko so se zavzeli za spreminjanje obstoječih odnosov, katerih bistvena sestavina so bili zavajanje kolektiva in bolj ali manj očitni poskusi manipuliranja z njim. Jasno je, da so komunisti in vsi dobro misleči člani kolektiva dregnili v sršenje gnezdo, ko so ne le spregovorili o teh zadevah, temveč so tudi vztrajali in še vztrajajo, da bi jih razčistili. Na „drugi strani", če tako rečemo, pa take pripravljenosti ni bilo. Upoštevaje stopnjo osveščenosti kolektiva in njegovo zaupanje v vodilne delavce, ki jim delijo plače, torej nikakor ne preseneča, če je marsikateri delavec mislil, da zlasti sekretar osnovne organizacije ZK, nekdanji in sedanji predsednik centralnega odbora sindikalne organizacije ter morda še kdo sodi med razdijače enotnosti kolektiva, s katerimi je pač treba obračunati . . .

V ENI ROKI ANKETNI LISTIČ, V DRUGI PA KUVERTA

Ne da bi poskusil tudi sam oceniti razmere in gospodarjenje v podjetju ter to svojo oceno soočiti z ugotovitvami OO ZK, je delavski svet na prvi oktobrski seji izglasoval direktorju zaupnico. K taki odločitvi so nedvomno prispevala tudi njegova pojasnila, da so bile v periodičnem obračunu za prvo polletje storjene različne računske napake, zaradi katerih lahko nastane zmoten vtis o slabem gospodarjenju. Konkretno rečeno, ostanek dohodka naj bi znašal približno 100 in ne samo 20 „starih" milijonov, kot je zapisano v bilanci, predloženi novomeški podružnici SDK.

Komunisti novomeškega cestnega podjetja so na tej seji in po njej med drugim zastavili vprašanje odgovornosti za tako različno prikazane podatke in zahtevali, naj zadevo preveri SDK. Ta je to tudi storila in ocenila, da je prava resnica verjetno nekje na sredi, čakajti šele po zaključnem računu bo mogoče natančno reči, ali je podjetje z različno visokimi stopnjami amortizacije in s spreminjanjem odločitev o višini stroškov investicijskega vzdrževanja enkrat po planskih in drugič po dejanskih stroških zajedlo v lastno substanco ali pa morda tudi ni. Od višine stopnje amortizacije, ki pa se v cestnem podjetju že dolgo vrti blizu minimalno predpisane ter od tako ali drugače obračunanih stroškov investicijskega vzdrževanja pa je seveda tudi odvisno, kolikšen ostanek dohodka v določenem obdobju podjetje tudi računsko lahko prikaže.

Nekaj časovna komponenta, nekaj pa spremenjene stopnje in način obračuna amortizacije ter investicijskega vzdrževanja so pomenili vzrok, da je CP Novo mesto ob devetmesečnem obračunu izkazalo ugodnejše rezultate, kot pa jih je v prvem polletju. Medtem ko je osnovna organizacija še vedno zahtevala, naj delavski svet vsaj obravnava njena stališča, izoblikovana ob polletni oceni gospodarjenja, je direktor odgovarjal, da to ni več aktualno, ker so devetmesečni rezultati dosti boljši. Delavski svet se je s tako razlago strinjal. Žal se je tudi zadovoljil s temi rezultati in še do danes ni načel razprave o tem, kaj bi lahko storili in kako, da bi bolje izkoriščali lastno mehanizacijo, smotrneje organizirali delo in podobno, da bi bili rezultati še boljši. Prav temu vprašanju pa je veljala tudi večina stališč in zahtev OO ZK.

Ob takšnem vzdušju in razpoloženju je 23. okrobra lani na seji delavskega sveta prišlo do „protiudara". Zaradi ugodnih rezultatov, prikazanih s polletnim obračunom, se je delavski svet odločil, da lahko v obliki učinka razdeli vsakomur poprečno po 57 % mesečnega osebnega dohodka. Na predlog direktorja je tudi sklenil začeti disciplinski postopek zaradi hujših kršitev delovne dolžnosti, ki naj bi jih storila sekretar OO ZK Alojz Finc in prejšnji predsednik centralnega odbora sindikalne organizacije Janez Vodopivec. Utemeljitev oziroma opis kršitve nas v tem primeru ne zanimata, ker sta brez vsake zveze z zadnjim sklepom DS, sprejetim na tej seji. Dogovorili so se namreč, da bodo med zaposlenimi razpisali anketo, v kateri naj bi kolektiv povedal, ali je delavski svet ravnal prav ali ni.

Ob ponujeni kuverti v eni ter anketnem listu brez konkretnega vprašanja v drugi roki pač ne preseneča, če je velikanska večina zaposl enih menila, da je delavski svet ravnal prav! Da pa gre za spretno premišljeno manipuliranje z ljudmi, je tudi jasno.

V KAJ SE LAHKO SPREVRŽEJO ZBORI DELAVCEV

V razpravah o uveljavljanju ustavnih dopolnil je že lani poleti prišlo do precejšnjih trenj med direktorjem in njegovimi somišljeniki z ene ter OO ZK in sindikalno organizacijo z druge strani. Po mnenju prvih bi zadostovalo, če se podjetje lepo „preimenuje" v TOZD brez vsakih drugih sprememb. Politični organizaciji pa sta zahtevali in nazadnje tudi dosegli, da sta prišla v javno razpravo dva predloga: za eno in za dve temeljni organizaciji združenega dela. Razen tega sta obe organizaciji menili, naj se kolektiv o tem izreka na sestankih, ki bi jih sklicevali na sedežih sektorjev in delovišč, skratka po manjših skupinah, saj le to omogoča temeljito in demokratično razpravo. Sprejeto je bilo drugačno mnenje: skliče naj se zbor celotne delovne skupnosti, da bi se ljudje med seboj spoznali in da bi bila odločitev o ustanovitvi TOZD sprejeta na res svečan način. Zgodilo se je drugače! Bil je vroč poletni dan in preveč članov delovne skupnosti je žejo hladilo z alkoholom. Iz „razumljivih" vzrokov torej ni bilo možno veljavno odločati, temveč so morali postopek ponoviti. To so storili na način, ki sta ga že od začetka predlagala OO ZK in sindikalna organizacija . . .

Po tisti seji delavskega sveta, na kateri je bila direktorju izglasovana zaupnica, je bilo ne glede na grenko izkušnjo s pravkar omenjenimi ponovljenimi zbori delavcev spet slišati predloge, naj bi se tudi celotna delovna skupnost izrekla za zaupnico direktorju ali proti njej. Do sklica zbora celotne delovne skupnosti, ki naj bi odločal o tem, sicer ni prišlo. Zato pa so ga le sklicali ob kandidiranju v nove samoupravne organe, da bi politične organizacije imele možnost sodelovanja v tem postopku. Bilo pa je takole:

Takoj ko je centralni odbor sindikalne organizacije skupaj z nekaterimi člani OO ZK pripravil predlog možnih kandidatov za volitve v samoupravne organe in sklenil, naj bi člani sindikata to listo v naslednjih dneh na sestankih, sklicanih po sektorjih in deloviščih, tudi verificirali v predloženi ali tudi spremenjeni obliki, je bila sklicana izredna seja delavskega sveta. Direktor je na tej seji z nadvse grobimi izrazi sindikatu in ZK odrekel kakršnokoli pomembnejšo vlogo pri kadrovskih zadevah, torej tudi pri kandidacijskem postopku. Delavski svet se je tudi strinjal s takrat izrečenimi, predvsem direktorjevimi mnenji, da so vsi zaposleni člani sindikata in člani delovne skupnosti obenem in da je zato najbolj prav, če delavci na zboru celotne delovne skupnosti neposredno predlagajo možne kandidate, ne pa da jih „nekdo" vnaprej določa, ne da bi se o tem s „kom" poprej posvetoval.

Komentar k takim mnenjem in stališčem je kajpak odveč.

Nadaljnji potek dogodkov je sicer razviden iz kronike, objavljene na tej strani, vendar je o nekaterih stvareh treba zapisati še kaj več.

O zboru celotne delovne skupnosti z dne 4. XII., denimo, obstajata dva zapisnika: uradni in neuradni, ki pa ga je, kot verodostojnega, overovilo večje število udeležencev zbora. Razlika med njima je predvsem v tem, da prvi predstavlja rutinsko urejen zapis, drugi pa dobesedno posnema razvoj dogodkov. Iz obeh sledi, da so na zboru govorili tudi o kandidacijski listi sindikata in da so jo ovrgli z glasovanjem. Zato pa je bila sprejeta druga lista kandidatov, ki so jo na zboru neposredno predlagali delavci sami in ki vključuje tudi več kandidatov s sindikalne liste. Preden pa je sploh začela nastajati nova lista, so morali na direktorjevo zahtevo sesti v prvo klop vsi prisotni člani centralnega odbora sindikata in ZK, da bi ves kolektiv videl tiste, ki mislijo, da lahko vsilijo „svoje" volitve.

Čeprav je bil zbor delavcev večkrat opozorjen, da ravna nezakonito in da bo moral kolektiv nase prevzeti za to tudi odgovornost, če bo kaj narobe, slednje je poudaril tudi direktor, je bil pod točko „razno" vseeno izglasovan sklep, da se sekretar OO ZK Finc in prejšnji predsednik sindikata Vodopivec s takojšnjo veljavnostjo izključita iz delovne skupnosti.

Tudi komentar k temu je prav gotovo odveč!

RAZDOR JIH JE LE SPAMETOVAL

Potem so, 20. decembra, imeli volitve. Po njih je sedem članov delovne skupnosti od predsednika volilne komisije zahtevalo, da ugotovi njihovo neveljavnost, ker po 31. dopolnilu republiške ustave politične organizacije niso mogle aktivno sodelovati v kandidacijskem postopku, razen tega pa še zato, ker obstaja tudi več drugih pravno formalnih vzrokov, zaradi katerih volitve niso bile zakonite. Predsednik volilne komisije je pokazal najboljšo voljo, da bi zadevo rešili v podjetju, vendar je bil nemočen. Ob obeh preostalih članic komisije je namreč izvedel, da sta v komisiji sodelovali le zato, da bi veljavno prešteli oddane glasovnice. Tako se je tistih sedem članov kolektiva, ki se niso mogli strinjati z volilno burko, obrnilo na sodišče. Predsednik občinskega sodišča v Novem mestu Rudi Jereb je 28. decembra po predhodnem postopku in obravnavi razglasil volitve v samoupravne organe podjetja Cestnega in TOZD v njegovem sestavu za neveljavne, ker niso bile pripravljene na demokratičen način, predviden z 31. dopolnilom k ustavi SR Slovenije.

Takoj ko se je izvedelo, da bo sodišče obravnavalo veljavnost pravkar izvedenih volitev, je direktor inž. Mirko Strmšek odpovedal delovno razmerje. Ne samo člani prejšnjih oziroma razveljavljenih samoupravnih organov, temveč tudi velika večina delavcev, ki je zaupala v njegovo nezmotljivost, vsemogočnost in tudi hrbtenico, oprto na različne vplivne posameznike in neformalne skupine izven Novega mesta, so se znašli v položaju, ko so si morali priznati dvoje: najprej to, da bodo „nekaj" morali storiti, da bi se razmere in odnosi uredili, da bi spet začeli delati z voljo in poletom.

In, drugo spoznanje: vse to bi bilo veliko laže, če bi začeli prej urejati probleme, na katere so komunisti opozarjali že dolgo časa.

Kakšen bo razplet dogajanja, ne vemo, lahko samo ugibamo. Vemo le to, da se davek na zamujene ure vedno plača dvojno.

MILAN GOVEKAR

17.IX. OO ZK odreče direktorju moralno politične kvalifikacije, da bi še opravljal to dolžnost.

26. IX. Občinski komite ZK podpre prizadevanja komunistov Cestnega podjetja za sanacijo razmer in odnosov.

8. X. Delavski svet Cestnega podjetja izglasuje direktorju zaupnico.

12. X. OO ZK obsodi poskuse zavajanja delavcev in manipulacije z njimi.

23. X. DS CP na predlog direktorja začne disciplinski postopek zaradi hujših kršitev delovne dolžnosti proti sekretarju OO ZK in proti prejšnjemu predsedniku CO sindikalne organizacije.

9. XI. OO ZK ponovi in konkretizira stališča in ocene z zadnjega sestanka.

13. XI. Medobčinska sveta ZK za Dolenjsko in Posavje enotno podpreta OO ZK Cestnega podjetja glede na njena idejna izhodišča za uvajanje novih družbenih odnosov in uveljavljanje ustavnih dopolnil.

21. XI. CO sindikalne organizacije pripravi predlog možnih kandidatov za volitve v samoupravne organe in skliče sindikalne sestanke po obratih v času med 25. in 27. novembrom.

24. XI. DS CP na izredni seji odreče sindikalni organizaciji in ZK kakršnokoli pomembnejšo vlogo v kadrovski politiki in sklene, naj bi kandidate za nove samoupravne organe predlagali delavci neposredno na zboru celotnega kolektiva.

26. XI. Kolektiv uprave CP na sindikalnem sestanku z dopolnitvami potrdi pripravljeno kandidacijsko listo. Na sindikalnem sestanku kolektiva stranskin obratov se „ponovi" razprava z zadnjega delavskega sveta, sestanek pa se konča v vsesplošnem prerekanju. Centralni odbor sindikata na izredni seji presodi, da je delo sindikata onemogočeno in zato kolektivno odstopi.

3. XII. OO ZK sodi, da so bila hotenja sindikalne organizacije v zvezi s pripravami na volitve v samoupravne organe skladna z zahtevami nove ustave in jih tudi enotno podpre. Meni pa, da odstop sindikalnega vodstva politično ni sprejemljiv.

4. XII. Na zboru celotnega kolektiva kandidacijska lista sindikata ne dobi podpore, pač pa je sprejeta druga lista, ki so jo neposredno predlagali delavci. Na njej so tudi kandidati s sindikalne liste. Pod točko „razno" pa ta zbor, čeprav opozorjen na nezakonitost, s takojšnjo veljavnostjo izključi iz delovne skupnosti sekretarja OO ZK in prejšnjega predsednika CO sindikalne organizacije.

20. XII. Zbor delavcev celotne delovne skupnosti CP Novo mesto sprejme samoupravne akte, povezane z ustanovitvijo TOZD in izvede volitve v nove samoupravne organe.

22. XII. Skupina delavcev CP vloži zahtevo za razveljavitev volitev.

25. XII. Direktor inž. Mirko Strmšek odpove delovno razmerje.

26. XII. OO ZK oceni trenutne politične razmere v kolektivu in razpravlja o bodočem delu znotraj združenega podjetja slovenskega cestnega gospodarstva.

28. XII. Občinsko sodišče Novo mesto razveljavi volitve v samoupravne organe Cestnega podjetja.

FOTO KRONIKA ● FOTO KRONIKA ● FOTO KRONIKA ● FOT

Minuli torek je predsednik slovenskih sindikatov inž. Janez Barborič povabil na razgovor člane našega uredništva. V sproščenem pogovoru so ga novinarji seznanili s svojimi prizadevanji za izboljšanje kvalitete lista, z razmerami, v katerih ustvarjajo Delavsko enotnost pa tudi z načrti za nadaljnji razvoj časopisno-založniškega podjetja. Predsednik Barborič je novinarje opozoril, da sindikati potrebujejo sodobno in razgibano sredstvo javnega obveščanja, ki v svoji vsebini ne sme biti utesnjeno v forumske razprave – naj že bo na katerikoli ravni – temveč mora pomeniti sredstvo za spodbujanje, preverjanje in prenašanje mnenj in stališč med članstvom in organizmi organizacije. Pogovor je izzvenel tudi v obojestransko željo po čimtesnejših stikih med RS ZSS in uredništvom.

Ob novem letu sta praznovala petdesetletnico svojega življenja dva dolgoletna sodelavca v republiškem svetu ZSS – Dolfka Boštjančič in Julij Planinc (na naši sliki). V svojem vztrajnem in nesebičnem družbenopolitičnem delovanju, ki je vselej močno presegalo okvire sindikalne organizacije, sta si med sindikalnim članstvom in v širši javnosti pridobila velik ugled. Za oba slavljenca je ob tej priložnosti predsednik RS ZSS inž. Janez Barborič skupaj s sodelavci priredil intimno slovesnost ter jima je v svojem imenu in v imenu sodelavcev iskreno čestital ter zaželel še veliko ustvarjalnih let. Čestitkam ob jubileju Dolfke Boštjančič in Julija Planinca se pridružujejo tudi novinarji Delavske enotnosti.

LJUBLJANA

Mnenje industrije

Republiški odbor Sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije je na zadnji plenarni seji v decembru minulega leta obravnaval osnutek (ali že kar predlog? !) družbenega dogovora o izhodiščih, osnovah in merilih za določitev stopenj prispevkov za financiranje pokojninskega in invalidskega zavarovanja in o sredstvih rezerv v letošnjem letu, ter po daljši razpravi izoblikoval naslednje ugotovitve in stališča:

Republiški odbor se strinja s sklepi prve konference rudarjev in prve konference gozdarjev Jugoslavije, da se morajo stroški beneficiranja zavarovalne dobe delavcev pokrivati solidarno. Pri tem nastaja vprašanje, kako to uresničiti ob dejstvu, da imamo v vsaki republiki in avtonomni pokrajini skupnost za pokojninsko in invalidsko zavarovanje s samostojnim financiranjem na podlagi prispevkov zaposlenih in organizacij združenega dela njihovih področij. Koncentracija dejavnosti, ki pogojuje potrebo beneficiranja zavarovalne dobe, je po republikah različna, zato bi bile enotne poprečne stopnje prispevkov za pokrivanje stroškov beneficiranja zavarovalne dobe različne po republikah. Če prenesemo prispevne stopnje za pokrivanje stroškov beneficiranja zavarovalne dobe v celoti na posamezne organizacije združenega dela, le-te pa v celoti na vrednost njihovih proizvodov in storitev, bi te stroške pokrivali uporabniki njihovih proizvodov in storitev ne glede na to, v kateri republiki, avtonomni pokrajini ali izven naših meja so.

Doslej še nimamo medrepubliškega dogovora o načinu izvajanja solidarnostnega pokrivanja stroškov beneficiranja zavarovalne dobe in kot kaže, še ne bo tako hitro dosežen, čeprav je nujen. Zato je v sedanjih razmerah sprejemljiva kombinacija obeh načinov pokrivanja stroškov beneficiranja zavarovalne dobe: delno prek enotne stopnje prispevka za beneficiranje združenega dela, preostali del stroškov za beneficiranje zavarovalne dobe pa bi individualno prispevale organizacije združenega dela z diferencirano prispevno stopnjo glede na stopnjo beneficiranja zavarovalne dobe.

Republiški odbor ugotavlja na podlagi priložene dokumentacije, da bi bila v letu 1974 v povprečju za Slovenijo stopnja prispevka za pokojninsko in invalidsko zavarovanje 14,06 %, prispevek za primer nesreče pri delu 0,72 % in prispevek za zavarovalno dobo s povečanjem 0,26 %.

Iz navedenih številk je razvidno, da je problem beneficiranja zavarovalne dobe za Slovenijo kot celoto ekonomsko rešljiv, ker ne predstavlja pomembne obremenitve, medtem ko je za posamezno organizacijo združenega dela brez delne pomoči skupnosti lahko zelo občutna obremenitev.

Republiški odbor hkrati ugotavlja, da je vzrok povečanih zahtev za beneficiranje zavarovalne dobe posledica podaljšanja pokojninske dobe od 35 do 40 let za moške in od 30 do 35 let za ženske. Podaljšanje pokojninske dobe najbolj občutijo delavci na težkih in zdravju škodljivih delovnih mestih, zato je nujno, da se navedeno dejstvo upošteva pri pogojih za upokojitev.

S KONFERENCE OSNOVNE ORGANIZACIJE SINDIKATA TO RUDNIKA TRBOVLJE

PRAVO DELO SE ŠELE ZAČENJA

Trboveljski rudarji so začeli uresničevati ustavn dopolnila v času, ko naša družbena skupnost bo naklonjeno vrednoti pomen premogovništva ● Ugodna ocena sklepov republiških organov, da s sobotno delo šteje v pokojninsko osnovo ● Kak do več stanovanj za rudarje?

Spremembe v samoupravni organiziranosti trboveljskih rudarjev bodo zagotovo omogočile hitrejši razvoj samoupravnih odnosov in širše sodelovanje vseh zaposlenih v tej temeljni organizaciji združenega dela pri razreševanju vsakdanjih perečih vprašanj. Zato se vloga sindikata krepi in se njegovo pravo delo šele začenja. To so nekajkrat poudarili na letni sindikalni konferenci, ko so ocenjevali dosedanjo aktivnost osnovne organizacije sindikata in sprejemali sklepe za njegovo nadaljnje delo. Tako kot je sindikat sodeloval pri vseh dosedanjih akcijah na področju izvajanja ustavnih dopolnil, bo moral tudi v prihodnje razvijati pobudo, da bi združeno delo prišlo do polne veljave in bilo v korist vseh zaposlenih.

V trboveljskem rudniku se je osnovna organizacija sindikata spoprijemala tudi s problematiko uresničevanja akcijskega programa rudarjev. Stalno je spremljala proizvodnjo in uresničevanje proizvodnega načrta. S pomočjo komisij je izvrš odbor skušal hitreje razreševa aktualna vprašanja socialne va nosti svojih članov. Med nji je najbolj aktualna stanovanjsk problematika. Kar 151 rudarj še nima stanovanj, prav toli pa želi zamenjati svoja sedan stanovanja za nekoliko večja ustreznejša. V temeljni org nizaciji združenega dela ima 111 delovnih invalidov, ki ji bo treba pomagati. Izvrš odbor je prav tako nenehn opozarjal na problematiko s botnega obratovanja in se vzemal za to, da bi odpravili d vek na osebni dohodek za s botno delo.

•

Letos uvajajo v trboveljske rudniku, kot so poudarili, rev lucionarne spremembe v pr izvodnem procesu. Lotevajo s mehaniziranja prvega široke čela, kar bo odpravilo težk fizično delo. To bo omogoči tudi večjo storilnost. Na ko ferenci so ugotovili, da bo mo no samo z večjo storilnost povečati osebne dohodke r darjev, zato so rudarji zainte sirani za bolj produktivno del Modernizacija jamskih obrat pa bo vsekakor omogoči večjo proizvodnjo. Lani trboveljski rudarji presegli sv proizvodni načrt za 4,4 %, let pa morajo nakopati k 690.000 ton premoga in to 285 delavnikih, kamor je všte tudi obratovanje v 21 sobota

Veliko več bo treba stori tudi za rekreacijo rudarjev in njihov oddih. Na konferenci se zavzeli za smotrnejšo po tiko letovanja in za to, da imeli rudarji prednost letovan med poletnimi meseci. Skrat minula letna konferenca je p kazala, da se sindikat ukvarja številnimi vsakdanjimi in dr gimi problemi rudarjev in nameravajo tudi v organizaciji prihodnje storiti vse, da bi polnili svoje naloge.

–m

● RAVENSKI ŽELEZARJI OPOZARJAJO

Nesprejemljiva politika

Na nedavni problemski konferenci osnovnih organizacij sindikata Železarne Ravne na Koroškem, na kateri so obravnavali razmere in naloge na področju gradnje stanovanj so ob tem, ko so delegati 4.000-članske delovne skupnosti sprejeli več stališč, tudi sklenili, da mora skupščina občine Ravne na Koroškem pojasniti, zakaj je v novem stanovanjskem bloku na Javorniku že nekaj mesecev prazno družinsko stanovanje. Konferenca se je zavzela, naj Železarna Ravne na Koroškem po možnosti to prazno stanovanje, ki je sicer last občinske skupščine, odkupi ali pa vsaj zamenja s stanovanjem v drugem bloku na Javorniku, ki je še v gradnji. Delegati koroških železarjev so poudarili, da v sedanjem trenutku, ko želimo kar najhitreje rešiti stanovanjske probleme delavcev, politično ni sprejemljivo, da je novo družinsko stanovanje že več mesecev prazno, nihče pa vsaj za zdaj tudi ne ve, kdaj se bo kdo vanj vselil.

Na nevseljeno družinsko stanovanje, o katerem so govorili na problemski konferenci, so opozorili na sestankih samoupravnih delovnih skupin, na katerih so obravnavali podrobno gradivo o stanovanjski problematiki, iz katerega sledi, da čaka na stanovanja več kot 300 članov delovne skupnosti, čeprav natančnejših podatkov o tem za zdaj še ni. Eden od delegatov, v livarni je zaposlen že 20 let, žena pa dela v Železarni kar 27 let, je ob tem pripomnil, da še zdaj nima primernega stanovanja. Nekdo se je spet vznejevoljen spraševal, kako je mogoče, da na Čečovju že dalj časa ni zasedena garsonjera . . .

Konferenca pa se je zavzela tudi za izpraznitev stanovanj nekdanjih sodelavcev železarne, ki so se, predno so dosegli 10-letno stanovanjsko pravico, zaposlili v drugih organizacijah združenega dela. Takšna odločitev bo bolj razumljiva, če povemo, da zasedajo drugi delavci že več kot 50 železarskih stanovanj. Delegati 4.000-članske delovne skupnosti so tudi povedali, da so železarni potrebni novi strokovnjaki, vendar pa je treba zdaj najprej rešiti stanovanjske probleme delavcev. S tem bi odpravili dvojni položaj članov delovne skupnosti, saj je prenekateri dobil stanovanje, še predno se je zaposlil v železarni, drugi pa čakajo tudi po 15 in več let na rešitev svojega stanovanjskega problema.

Železarna in ravenska občina zagotovo nista izjema. Vendar pa je le malo primerov, ko bi delavci glasno opozarjali na takšno stanovanjsko politiko, ko posamezniki lahko pridejo do novih stanovanj s poznanstvi, izsiljevanji, grožnjami, odpovedmi pa tudi z lažnimi podatki o stanovanjski stiski. Čas je že, so poudarili delegati ravenskih železarjev, da delavci odločajo o oblikovanju in usmerjanju sredstev stanovanjskega prispevka in da odločajo tudi o tem, kdo in kdaj bo dobil najemno stanovanje ter kakšno bo to stanovanje.

M. L.

V ISKRI PREDLAGAJO SLOVENSKI JAVNOSTI

Z družbenim dogovorom do brezplačnih učbenikov

Na pobudo Iskre Otoče, ki so jo družbenopolitične organizacije podjetja podprle, je centralni delavski svet Iskre na minuli seji sprejel predlog o tem, naj bi v Sloveniji sprejeli družbeni dogovor o zbiranju denarja za brezplačne učbenike za vse učence osnovnih šol. Na seji so se odločili predlagati Izvršnemu svetu, Republiškemu svetu sindikatov, Gospodarski zbornici in Republiški izobraževalni skupnosti, da poskrbijo za to, da bi bil tak dogovor vključen že v dogovarjanje z gospodarstvom o sredstvih za izobraževanje za letošnje leto. Ob tem naj bi zagotovili tudi enotnejša merila za učbenike in druge učne pripomočke ter na splošno poskrbeli za to, da bi jih izdajali bolj načrtno kot sedaj. Člani delavskega sveta so tudi poudarili, da bi s tem lahko zagotovili znatno bolj smotrno izkoriščanje denarja, ki ga delovni ljudje dajejo za ta namen, saj bi učbeniki kot družbena last lahko služili po več letnikom učencev.

Kolektiv Iskre Otoče je v tem šolskem letu že dal za učence svojih delavcev od 400 do 500 dinarjev, da so laže kupili knjige in druga učila, njegovo pobudo pa sta med prvimi pozdravila tudi medobčinski sindikalni svet Celje in kolektiv mariborskega Marlesa.

M. S.

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE:

Bil sem že pred invalidsko komisijo, ki je sklenila, da me invalidsko upokoji. Odločbe še nisem prejel. Ker sodim, da bi v delovni organizaciji le lahko našel ustrezno delovno mesto glede na preostalo delovno sposobnost, me zanima, ali lahko delam na takšnem delu tudi po invalidski upokojitvi!

Zanima me, ali imam glede na 27-letno delovno dobo, od tega 10 let pri sedanji delovni organizaciji, pravico do odpravnine ob upokojitvi. Če mi ta pravica gre, me zanima, do kolikšne odpravnine sem upravičen.

Po pravilniku bi imel letos jeseni pravico do posebne nagrade, to je do ure. Če bi se medtem upokojil, ali sem do te nagrade kljub temu upravičen?

V jeseni preteklega leta so pri nas spreminjali osebne dohodke. Ker nisem bil zadovoljen z odločbo o novem osebnem dohodku, saj sem bil v primerjavi s svojimi sodelavci precej prikrajšan, sem vložil ugovor na delavski svet. Od tedaj je preteklo že štiri mesece, odgovora pa še vedno nisem prejel. Ali je še možen kakšen ukrep, da se mi osebni dohodek popravi oziroma zviša.

F. H. – VIDEM

ODGOVOR:

Če sodite, da ste še zmožni za delo in da invalidska upokojitev ni potrebna, se lahko pritožite na odločbo invalidske komisije v 15 dneh po prejemu odločbe. V primeru, da bi bila pritožba zavrnjena in potrjena prvostopno odločbo o invalidski upokojitvi, vam bo delovno razmerje prenehalo po sili zakona, torej ne glede na vašo željo po morebitnem nadaljnjem delu. Delovna organizacija vas v tem primeru celo ne sme zaposliti oziroma obdržati na delu. Če je bila ugotovljena popolna nezmožnost za delo, preneha lastno delavca v združenem delu po čl. 56 Zakona o medsebojnih r merjih v združenem delu z dnem vročitve pravnomočne odločb Glede odpravnine lahko odgovorimo le to, da vam gre le v primer če je tako določeno v samoupravnem aktu vaše delovne org nizacije. Zakon namreč ne določa odpravnine, pogojev zanjo n višine. Prav tako vam gre pravica do nagrade za določeno dobo de le na osnovi pravilnika, ki ga v vprašanju omenjate, in pogojev, jih le-ta določa. Če bi izpolnili pogoje šele v jeseni letos, se boste že pred tem invalidsko upokojili in torej prenehali z delo pogoja ne boste dosegli in nagrade tudi ne morete zahtevati. Gle osebnega dohodka oziroma odločbe naj povemo, da ste zamud rok za morebitno tožbo. Če vam delovna organizacija oziroma p stojni organ v 30 dneh od vložitve ugovora ni izdal drugostop odločbe, bi imeli možnost v nadaljnjih 30 dneh vložiti tožbo. rok ste glede na vašo navedbo, da že štiri mesece čakate na o govor, zamudili. Sicer pa je sploh vprašanje, ali bi s tožbo k dosegli, saj je odločanje o višini osebnih dohodkov v pristojno delovne skupnosti oziroma posameznih samoupravnih organov osnovi pravilnika o delitvi osebnih dohodkov delovne organizacij

M. LIPUŽ

KUPON DE — Pravna posvetovalnica

Kako okrepiti sodelovanje z državami v razvoju

Še pred dobrim letom smo v razpravah ob vprašanju, kako naj se Slovenija gospodarsko povezuje z zunanjim svetom, pogosto slišali, da imamo na izbiro le dve poti: ali usmeritev k razvitim, to je zahodnim državam – a to naj bi pomenilo tehnični, znanstveni in gospodarski napredek – ali pa usmeritev k državam v razvoju, kar naj bi pomenilo zaostajanje našega razvoja. Vendar je nemir na tujem denarnem trgu začel vse bolj spodkopavati prepričanje, da je pretežna gospodarska navezanost naše republike na razvite države lahko le koristna, saj so se polizdelki in sestavni deli za različne proizvode, ki jih uvažamo z Zahoda, pogosto podražili prek noči, to pa je našo predelovalno industrijo ekonomsko vse bolj slabilo. Razumljivo torej, da je tudi zato postala regionalna usmerjenost slovenske zunanjetrgovinske menjave predmet ostre kritike. Prav to je tudi pripomoglo, da smo v minulem letu razen političnih začeli poglabljati tudi gospodarske stike z državami v razvoju.

In kakšne rezultate smo že dosegli v navezovanju teh stikov? Dokaj skromne! Že res, da se je uvoz iz dežel v razvoju sicer lani močno povečal, vendar pa je delež tega uvoza v skupnem slovenskem uvozu še vedno malenkosten. Ne samo nobenega napredka, temveč celo zastoj pa je nastal pri izvozu v te države, ki se je lani zmanjšal. To pa pomeni, da o bistvenih spremembah v enostranski usmerjenosti naših zunanjepolitičnih odnosov in v gospodarskih stikih Slovenije z deželami v razvoju še ni mogoče govoriti!

Za začetek preusmerjanja od sedanje navezanosti slovenskega gospodarstva na razvite dežele na večje ekonomsko sodelovanje z deželami v razvoju bi morali imeti pri roki vsaj poglobljeno analizo družbenopolitičnih, ekonomskih, finančnih, tehnoloških in drugih aspektov različnih oblik sodelovanja z razvitimi industrijskimi državami oziroma oceno, kakšne posledice je imelo dosedanje sodelovanje Slovenije z njimi na naše samoupravne družbene odnose. Brez takšne analize ni možno jasno opredeliti naših gospodarskih in družbenih ciljev pri vključevanju v mednarodno delitev dela niti mobilizirati vseh družbenih dejavnikov za uresničevanje te naloge. Takšne analize pa v Sloveniji še nismo pripravili.

Vendar pa smo v Sloveniji zato že napravili prve korake za preusmeritev gospodarskih stikov s tujino. Prevladalo je mnenje, da bi morali v bodoče ekonomski odnosi s tujino nasploh pa tudi z državami v razvoju temeljiti na krepitvi vloge dinarja v mednarodni menjavi, na sklepanju monetarnih sporazumov med državami v razvoju, ki naj bi slonelo na lastni pariteti in nacionalnih valutah udeleženk sporazuma, na ureditvi problema tečajnih razlik, na zagotovitvi usmerjenega zadolževanja v tujini itd. S tem naj bi del naših stabilizacijskih prizadevanj prenesli tudi na področje ekonomskih odnosov s tujino in zaustavili prelivanje našega narodnega dohodka v druge države.

V. O.

Uspela srečanja

Sestanki z delavci, začasno zaposlenimi v tujini, so bili tudi letos uspešni in kar dobro obiskani, čeprav je prišlo domov na novoletne počitnice nekaj manj delavcev kot prejšnja leta. Zapora za zaposlovanje tujih delavcev v ZRN, Avstriji in še v nekaterih drugih zahodnoevropskih državah je povzročila nemalo strahu pred odpusti, pa tudi številne neutemeljene govorice in vesti so povzročale občutke negotovosti. Prav razmere, ko zaposlovanje v tujini ne kaže več najboljših možnosti, so pripomogle k temu, da so bili letošnji sestanki veliko bolj stvarni in zanimivi, saj so v vseh občinah sindikalni sveti, občinske konference SZDL in komunalni zavodi za zaposlovanje poskrbeli za zelo konkretne informacije o možnostih za zaposlitev.

Ob „novoletni akciji", za katero so se občinski sindikalni sveti in služba za zaposlovanje pripravili že meseca novembra na posebnem dvodnevnem strokovnem posvetu v Škofji Loki, je bilo največ razgovorov z delavci, ki so zaposleni na tujem, v pomurskih občinah.

Posebej velja pohvaliti izredno dobro organiziranost vseh upravnih služb v Sloveniji, ki so bile v času prihodov številnih naših in tujih delavcev izredno obremenjene in so kljub temu zelo uspešno in brez vsakih zastojev opravile svoje naloge. Letos je na primer ustrezna služba republiškega sekretariata za notranje zadeve odprla nekaj novih mejnih prehodov in tako razbremenila glavne prehode, uprave za narodno obrambo so bile na voljo delavcem za urejanje vojaške obveznosti praktično vse dneve, carinska služba pa je podvojila število uslužbencev skoraj na vseh mejnih prehodih, da bi tako omogočila čim hitrejše opravljanje carinskih formalnosti. Uspešno in kvalitetno delo vseh omenjenih in drugih služb ni le olajšalo težav ob tolikšnem prometu, temveč je popolnoma razblinilo vsa natolcevanja sovražne propagande o tako imenovanem „policijskem obravnavanju" jugoslovanskih delavcev, ki so zaposleni v tujini.

Ob sestanku z delavci, začasno zaposlenimi v tujini, ki ga je letos že drugič organiziral ljubljanski mestni sindikalni svet (na naši sliki), vodil pa ga je podpredsednik MSS Franc Sladič, pa velja pristaviti, da bodo v prihodnje taki sestanki še bolj uspešni, če jih bodo organizirali občinski sindikalni sveti v posameznih ljubljanskih občinah ali pa celo nekatere krajevne skupnosti, saj delavce poleg splošnih gospodarskih in političnih informacij zanimajo predvsem vprašanja iz njihovega ožjega okolja, to so pa tudi številne zadeve, ki so povezane z njihovo vrnitvijo, kot denimo lokacije za gradnjo stanovanj, šole, otroško varstvo, možnosti zasebne obrti in gostinske dejavnosti. Take informacije pa lahko v zelo neposredni in konkretni obliki nudijo odgovorne službe in tisti, ki delajo v občinskih skupščinah in krajevnih skupnostih.

ŠA

● RIM

POSVET KOMUNISTIČNIH PARTIJ

V Rimu je bil minuli mesec daljši sestanek predstavnikov komunističnih partij zahodnoevropskih držav, na katerem so obravnavali vprašanje vsebine in novih oblik boja delavcev in ljudskih množic v kapitalističnih državah Evrope. Sestanek je odprl član politbiroja CK KPI Giorgio Amendola in v svojem govoru opisal težave v zahodnoevropskem svetu, povezane z monetarno in energetsko krizo in opozoril na vsa večja protislovja, ki nastajajo v odnosih med ZDA in zahodnoevropskimi državami. Poudaril je nujnost spremembe mednarodnega monetarnega sistema, pri čemer morajo sodelovati tako socialistične države kot države v razvoju. Amendola je tudi poudaril, da skupen boj v delavskem gibanju v Zahodni Evropi zahteva premagovanje sporov med komunisti, socialisti, socialdemokrati, boj komunističnih partij pa mora biti raznovrsten, saj le-te delujejo v različnih razmerah.

Sestanek predstavnikov KP zahodnoevropskih držav je prav te dni obravnaval tudi vprašanje delavcev–migrantov v Zahodni Evropi. O tem bomo pisali več v eni prihodnjih številk.

● ŽENEVA

V PRIČAKOVANJU POMEMBNEGA DOGODKA

V Ženevi se bo 19. januarja začela II. regionalna evropska konferenca Mednarodne organizacije dela. Gre za pomemben političen dogodek, hkrati pa tudi pomemben prispevek v prizadevanjih za reševanje aktualnih problemov delavcev v Evropi. Osnova za razpravo na konferenci bo obsežno poročilo v oktobru minulega leta umrlega generalnega direktorja mednarodnega urada za delo Wilfrida Jenksa: „Socialna politika in njene človeške vrednote." Ena glavnih točk dnevnega reda bodo številni problemi zaposlovanja s stališča najnovejšega dogajanja v ekonomskem razvoju v svetu in v Evropi.

Mnogi opazovalci pričakujejo, da se bodo na II. evropski regionalni konferenci Mednarodne organizacije dela sestali tudi predstavniki oziroma voditelji sindikalnih organizacij iz vse Evrope z namenom, da bi proučili vprašanja sodelovanja v evropskem sindikalnem gibanju, ki je razcepljeno v tri oziroma štiri mednarodne centrale (SSF – svetovna sindikalna federacija, MKSS – Mednarodna konfederacija svobodnih sindikatov, EKS – Evropska konfederacija sindikatov, ki združuje sindikate socialdemokratske usmerjenosti v državah EGS ter SKD – svetovna konfederacija dela).

za lepšo in bolj čvrsto postavo
melbrosia®
medex
Ljubljana

Za boljši položaj zdomcev

Slovenski sindikati bodo bogatili in utrjevali stike predvsem s tujimi sindikati, ki delujejo na območju, kjer so največje koncentracije naših delavcev ● Odločna zahteva: storiti vse, da bi preprečili asimilacijo naših delavcev in njihovih otrok, zato pa potrebujemo slovenske učitelje povsod v tujini, kjer so večje skupine naših družin

Predsedstvo RS ZSS je na zadnji seji med drugim temeljito spregovorilo o tistem delu nalog slovenskih sindikatov s področja mednarodnega delovanja, ki so kakorkoli povezane z našimi delavci, zaposlenimi v tujini. Ob tem je podprlo sklepe in priporočila za reševanje problematike zaposlovanja naših delavcev v tujini, ki jih je sprejela Skupščina SR Slovenije, in poudarilo, da je vsekakor bistvenega pomena predvsem jasna opredelitev nalog, ki naj bi jih opravljali posamezni dejavniki, ki se ukvarjajo s problematiko zaposlovanja naših delavcev na tujem.

Za sindikate je jasno, da so nosilci dejavnosti, ki kakorkoli zadeva delovni in družbeni položaj naših delavcev v tujini. Zato tudi razvijajo sodelovanje z vsemi tistimi subjekti v tujini, od sindikatov do delavskih zbornic, delodajalcev in uradov za delo, ki bistveno odločajo o položaju naših ljudi. Zato tudi bodo nadaljnja prizadevanja usmerjena predvsem k izpopolnjevanju in bogatitvi vsebine takega sodelovanja, to pa še zlasti zato, ker so bili ob dosedanjem delu že ustvarjeni sorazmerno ugodni pogoji, ki jim zagotavljajo učinkovit vpliv na položaj, življenjske in delovne razmere naših zdomcev.

Upoštevaje dosedanje izkušnje je predsedstvo RS ZSS ugotovilo, da so se ZSS in posebni sindikati pri obravnavanju in razreševanju problematike naših delavcev, začasno zaposlenih v tujini, še posebej uveljavili kot nosilci mednarodnega sodelovanja s tistimi tujimi sindikalnimi gibanji, ki vključujejo tudi naše delavce, ter da tovrstna vprašanja pomenijo bistveno, v zadnjem obdobju tudi močno razširjeno sestavino tega sodelovanja. Če si zdaj prizadevamo za boljšo kakovost in bogatejšo vsebino teh stikov, to pomeni, da se morajo sindikati kot organizacija kar najbolj približati in čimveč sodelovati z našimi delavci povsod, še zlasti pa tam, kjer so zaposleni v večjem številu. Kje je to, žal ne vemo dovolj natančno. Prav zato, da bi prišli do potrebnih podatkov, da ne bi ostalo samo pri besedah, je predsedstvo dalo nalogo mednarodnemu sektorju RS ZSS, naj skupaj s strokovnimi sindikati, službo za zaposlovanje in še drugimi ustanovami izdela podrobnejši pregled pravnega in delovnega položaja slovenskih delavcev v posameznih pokrajinah ZR Nemčije, Avstrije in drugih držav, skupaj s službo za zaposlovanje pa pripravi tudi točno analizo in pregled koncentracije naših delavcev v zahodnoevropskih državah. Oboje naj bi torej pripomoglo k temu, da bi bodočo mednarodno aktivnost slovenski sindikati kot celota še bolj kot doslej usmerjali k sodelovanju s tujimi sindikati, obratnimi sveti in drugimi dejavniki v posameznih večjih tvrdkah oziroma tam, kjer so večje koncentracije naših delavcev.

Razen nenehnega preverjanja položaja in stalnega stika z delavci v teh koncentracijah pa je seveda bistvenega pomena organizirano in vplivno obveščanje. Predsedstvo je v zvezi s tem poudarilo, naj bi se na podlagi predlogov in analiz, ki bodo opravljene, tudi sindikati zavzeli ne le za stalno in učinkovito obveščanje naših delavcev o vseh ekonomskih in političnih dogajanjih doma in v svetu, marveč tudi za kar najširši prodor slovenskega lokalnega tiska tja, kjer delajo delavci.

V razpravi o informiranju naših delavcev, začasno zaposlenih v tujini, je predsedstvo pozitivno ocenilo tudi pobude za oblikovanje jugoslovanskega sindikalnega časopisa, namenjenega našim delavcem v tujini. Poudarilo pa je, da bi se „slovenski" del tega časopisa moral čimprej osamosvojiti, skratka, začel naj bi izhajati kot samostojna slovenska izdaja. Zato so člani predsedstva zadolžili mednarodni sektor RS ZSS, da do marca letos skupaj z uredništvom mariborskega Večera, ki že izdaja poseben časopis za delavce v tujini, in z uredništvom DE prouči možnosti za slovensko izdajo jugoslovanskega sindikalnega glasila, namenjenega našim zdomcem ter izdela tudi predlog koncepta tega časopisa. Glede na to, da gre v marsičem za podobne ali sorodne probleme, bi bile v zvezi s tem nedvomno koristne in zanimive izkušnje, ki si jih je pri svojem delu že pridobilo slovensko uredništvo Komunista.

POSKRBETI, DA BI NAŠI LJUDJE OSTALI SLOVENCI!

Sedanja energetska kriza je neposredni povod za ukrepe, ki so jih sprejele nekatere evropske države z namenom, da bi – razen drugega – zavrle nadaljnji pritok novih delavcev iz tujine. To tudi pomeni, da se bo doba emigriranja mnogih naših delavcev, ki so že zaposleni v tujini, raje podaljšala kot ne. Predsedstvo je ob tem vnovič ugotovilo, da dopolnilno šolanje slovenskih otrok delavcev v tujini pomeni nadvse pomembno vprašanje, ki doslej še ni sistemsko rešeno. Ne le daljša doba emigriranja, temveč tudi izrazita težnja po asimilaciji namreč izpostavlja velik del otrok naših delavcev nevarnosti, da bi se popolnoma odtujili ne le domovini, temveč tudi svojemu rodu. Zato predsedstvo RS ZSS zahteva, da se takoj uredijo vse organizacijske in materialne zadeve, da bi lahko vzpostavili kar najbolj obsežne sisteme dopolnilnega šolanja v materinem jeziku ter da bi s primernim kadrovskim izborom zagotovili učitelje povsod tam, kjer prebivajo večje skupine slovenskih družin. Svojo zahtevo je predsedstvo oprlo na ugotovitev, da slovenski učitelji lahko predstavljajo izredno pomembno organsko vez naših ljudi z domovino. Nadvse dragocen pa je lahko tudi njihov prispevek h kulturnemu in prosvetnemu delovanju naših ljudi v tujini.

-rn

ZAHTEVA MEDNARODNE ORGANIZACIJE DELA

Na zadnjem sestanku administrativnega sveta Mednarodnega urada za delo – BIT (izvršni organ Mednarodne organizacije dela) so sprejeli poročilo odbora za sindikalne pravice, ki obravnava teptanje sindikalnih in delavskih svoboščin in človečanskih pravic v Čilu, kjer so kmalu po vojaškem udaru prepovedali in razpustili vse sindikalne organizacije. Mednarodni urad za delo se je obrnil na čilski vojaški režim z zahtevo, da dovoli tej mednarodni organizaciji poslati v Čile posebno komisijo, ki bo preučila razmere v državi.

BREST POHIŠTVO

... v jugoslovanskih sindikatih

SVET ZSJ — V BOJ PROTI INFLACIJI

Po besedah sekretarja Sveta ZSJ Marjana Rožiča, je rast inflacije dosegla kritično točko, tako da je treba storiti vse, da bi jo ne le zaustavili, temveč postopoma tudi zmanjšali in jo zadržali na sprejemljivi ravni. Seveda pri tem ne smemo imeti iluzij, da je to možno zagotoviti že v bližnji prihodnosti. Naša prizadevanja bodo otežila gibanja na svetovnem tržišču, opozarja Marjan Rožič, ki v bistvu inflacijska gibanja samo pospešujejo. Ob tako zapletenih domačih razmerah, kakršnim smo bili priča v preteklosti ter odnosih v svetovni ekonomiki pa srednjeročni plan in tudi tekoča ekonomska politika nista bila dovolj konkretna in tudi nista vsebovala dovolj učinkovitega mehanizma za uspešen boj proti inflaciji.

Zdaj prihaja čedalje bolj do veljave v preteklosti velikokrat poudarjena, vendar šele v zadnjem času sprejeta pobuda sindikata, da je naši družbi potreben celovit, jasen in sinhroniziran program boja proti inflaciji, pravi sekretar sveta ZSJ. Toda poskus, da bi tak program zasnovali na starih administrativnih osnovah in z zastarelimi rešitvami v gospodarskem sistemu, bi v svojem bistvu pomenil samo pospeševanje inflacije. Potrebujemo program, opozarja Marjan Rožič, ki bo izhajal predvsem iz razrednega bistva inflacije, ki bo prispeval, da se hitro in odločilno spremene odnosi pri razpolaganju s presežkom dela. Torej moramo zagotoviti, da bodo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela razpolagali z dohodkom in da bodo lahko storili to, česar ne moreta niti tehnokracija niti administracija.

Združeno delo mora biti osnovna sila v boju za odstranjevanje vzrokov in posledic inflacije. Samoupravljanje je odločujoča sila in prednost, ki jo ima na voljo naš delavski razred v boju proti inflaciji; toda to je prednost, ki smo jo doslej vse premalo izkoristili. Na tej osnovi morajo spremembe v gospodarskem sistemu in ukrepi družbenopolitičnih skupnosti spodbujati in zagotavljati antiinflacijsko usmeritev, ki bo vodila v združevanje dela in sredstev kot temeljni osnovi boja združenega dela.

Vsega res ne gre krojiti po enotni meri

Zadnje čase je v jugoslovanski javnosti spet možno slišati ocene, da smo posamezne pristojnosti preveč razdrobili po republikah in pokrajinah, kar da nam povzroča že občutno ekonomsko in družbeno škodo. Očitki na račun prenosa gospodarskih in drugih pristojnosti z zvezne ravni na ožje družbenopolitične skupnosti ne letijo toliko na kršilca enotnega jugoslovanskega trga, takšne emisijske politike, kakršno smo načrtovali v resoluciji družbenega razvoja, ali morda na različno doslednost pri odpravljanju gospodarskega kriminala, temveč na različnost predpisov o urejanju osebnega dela z zasebnimi delovnimi sredstvi, ki da bi ga bilo nujno treba urejati na enoten način za vso državo, sicer ne bo reda. Od takšne zahteve do pobude za ustanavljanje državnih skladov za preprečevanje elementarnih nezgod, za izvoz opreme, za razvoj kmetijstva, za postavitev tega ali onega spomenika ali gradnjo objekta vsedržavnega pomena in še za tisoč drugih namenov pa ni posebno daleč, še zlasti ne, če vemo, da veliko takšnih pobud že uresničujemo, čeprav nekatere med njimi niso bile povsem premišljene. Še vedno torej živi prepričanje, da je zajemanje iz skupne sklede najkrajša pot za uresničitev različnih „velikih" zamisli ne glede na to, da živimo v preveč resnih časih za takšno igranje slepih miši, ko se pogosto ne ve, ne kdo pije in ne kdo plača.

Zato velja odločno zavrniti vsaj eno izmed predlaganih zamisli o „enotni ureditvi perečega problema", pobudo namreč, naj bi osebno delo z zasebnimi sredstvi za delo ukrojili po enotni meri za vso državo. Stališča oziroma sklepi 3. seje konference ZKS, ki zadevajo osebno delo z zasebnimi delovnimi sredstvi, se nedvomno zlivajo v ugotovitev, da prizadevanja za odpravo neupravičenih socialnih razlik in bogatenja posameznikov na račun izkoriščanja tujega dela ne smejo biti uperjena proti osebnemu delu z zasebnimi delovnimi sredstvi. To dejavnost je treba načrtno razvijati s tem, da družba učinkoviteje normira njen obseg in način uveljavljanja, zagotovi uspešen nadzor nad poslovanjem in uveljavi enake družbene obveznosti, kot jih ima družbeni sektor. Delovnim ljudem, ki se ukvarjajo s takšno dejavnostjo, je treba zagotoviti načelno enak družbenoekonomski položaj ter v bistvu enake pravice in obveznosti, kot jih imajo delavci v organizacijah združenega dela. Na 3. seji konference ZKS je bilo tudi rečeno, naj bi zasebnikom ustvarili možnost vstopa na področja gospodarskega udejstvovanja, ki se po svojem značaju lahko organizirajo kot zasebne oblike družbenoekonomskih dejavnosti.

Rezultat in izraz tako opredeljenih stališč in sklepov predstavlja obrtni zakon, ki smo ga v naši republiki sprejeli meseca julija lani. Ta zakon omogoča samostojno osebno delo z lastnimi delovnimi sredstvi načeloma na vseh področjih gospodarske dejavnosti, kjer je to možno glede na naravo dela. Za posamezne dejavnosti, ki jih zakon tudi posebej našteva, pa je občinska skupščina dolžna vnaprej ugotoviti, ali je na njenem območju zanje čutiti družbeni interes ali ne; to omogoča opredelitev obsega obrtne dejavnosti po posameznih območjih.

Na kakšen način vse preprečujejo določila omenjenega zakona bogatenje posameznikov na račun tujega dela, tokrat ne kaže posebej opisovati, saj smo o vsebini zakona prelili veliko črnila že tedaj, ko je o njem tekla javna razprava. Kljub temu pa je zakon o osebnem delu z zasebnimi sredstvi za delo še mnogim v napoto, čeprav odpira med drugim tudi možnost za stalno povečevanje proizvodnosti družbenega dela, kakor tudi za vrnitev zdomcev in za njihovo vključitev v našo proizvodnjo. Mar nekatere moti že samo dejstvo, da v naši republiki ne zožujemo ustavne pravice slehernega občana do dela s prepovedovanjem njegove delovne podjetnosti, temveč omejujemo podjetnikovo pridobitnost z obdavčitvijo rezultatov njegovega dela v splošno korist in z vpeljavo samoupravnih odnosov v proces njegove proizvodnje!? Podružbljanje zasebne proizvodnje pa je najbrž veliko bolj socialističen ukrep kot administrativno omejevanje ali celo prepoved privatnega dela. Zakaj torej prizadevanja, da bi tudi vse specifične oblike gospodarskega življenja ukrojili po enotni meri?

V. B.

TE DNI SO REKLI

JOSIP BROZ TITO, predsednik SFRJ, v novoletni poslanici jugoslovanskemu ljustvu:

V letu, ki je pred nami, s bomo morali do maksimum zavzeti za povečanje proi vodnje, storilnosti in organ ziranosti. Reševati bomo mora tudi tako žgoč problem, kot j energetska kriza, ki nam je dal letos dober poduk. Moramo z gotoviti stabilne pogoje za go spodarjenje v kmetijstvu, za po večanje proizvodnje živil, su rovin itd., od česar sta v ma sičem odvisna dolgoročni razvo in stabilnost. Pri tem mislim n dolgoročni razvoj kmetijstva njegovo modernizacijo. To bi potem lahko zaposlilo velik de delovnih ljudi, ki zdaj iščejo delo zunaj Jugoslavije.

Prav tako bomo zaradi nadalj njega uspešnega razvoja gospo darstva zagotovili več delovnih mest, da bi zaposlili nov dotok delovne sile. V okviru že pri pravljenega programa pa je treba ustvariti možnosti za vrnitev in postopno zaposlovanje naših de lavcev, ki zdaj delajo v tujini.

Ko izpopolnjujemo gospo darsko politiko in sistem načrto vanja, moramo vsi imeti več ra zumevanja za skupne potrebe, za večjo stopnjo združevanja. V tem pogledu je nujno uspešno dogovarjanje o velikih vprašanjih našega razvoja. Prav tako mo ramo tudi upoštevati, da sta večja osebna in družbena odgo vornost in disciplina pogoj za uspešno razvijanje sistema samo upravljanja.

STANE DOLANC, sekretar IB predsedstva ZKJ, v intervjuju za prištinski časopis „Rilindjija":

Še enkrat se je pokazalo, da ZK kot avantgarda delavskega razreda mora v svoji dejavnosti spoštovati vse zakonitosti vo denja revolucionarne akcije.

ZK mora biti stalno v središču osnovnih družbenih dogajanj in v vsakem trenutku voditi odlo čen boj za nove odnose, če želi voditi socialistično revolucijo in biti njen idejni pobudnik in poli tični organizator. Za takšno organizacijo, njeno članstvo in vodstvo ne more biti predaha ker bi v nasprotnem zaostajanju avantgarde za razvojem družbenih odnosov skušale izkoristiti nesamoupravne in protisocialistične sile, ki bi hotele potek do gajanj usmeriti k svojim po litičnim in socialnim interesom.

ZK mora v vsaki etapi boja ostati dosledna svojim revolucionarnim ciljem in programom, in to ne samo načelno, temveč tudi pri reševanju vsakega kon kretnega vprašanja. V tem mora biti partija vselej idejno enotna in sposobna to uresničiti.

In končno, program revolucionarne partije, v naših razmerah to pomeni program gradnje socialistične samoupravne družbe, ne more biti niti defi niran niti uresničen brez de javnega vpliva in udeležbe de lavskega razreda, to je tistih so cialističnih sil, ki so najbolj za interesirane za uresničevanje takega programa.

Dr. KSENTE BOGOEV, predsednik IS SR Makedonije v razgovoru z dopisniki jugoslovanskih listov, RTV postaj in agencije Tanjug:

Gospodarstvo naše republike bo moralo v prihodnje z mnogo več truda in odgovornosti od pravljati svoje pomanjkljivosti. Ne bo se smelo dogajati, da bi nove zmogljivosti načrtovali tako, da že s prvim dnem začno obratovati z „ozkimi grli", ko se je zgodilo s skopsko železarno. Z odpravo „ozkih grl" v železarni in z boljšo kadrovsko politiko bo ta metalurški gigant v štirih, petih letih visoko rentabilen.

V naslednjih letih bomo v Makedoniji začeli graditi dva nova industrijska objekta – metalurški kombinat v Kavadarcih za proizvodnjo niklja in rudnik bakra „Bučin" pri Radovišu. Lotili se bomo tudi gradnje nove tovarne akumulatorjev v Prokupštipu in železniške normalnotirne proge Kukurečani–Kavadar–Rudnik–Ržanovo, dolge kakih 48 km.

S pomočjo širše skupnosti

OD NAŠEGA DOPISNIKA

Železarna „Boris Kidrič", ta največji črnogorski kolektiv, ki ustvarja skoraj četrtino narodnega dohodka republike, se spopada z izredno zaostrenim problemom pomanjkanja stanovanj. Od približno 4500 zaposlenih kar 900 delavcev nima stanovanj in najmanj 500 delavcev prebiva v neustreznih stanovanjih. Samo v temeljni organizaciji združenega dela valjarna je zaposlenih 1500 delavcev, vsak peti med njimi pa nima rešenega stanovanjskega vprašanja.

V železarni so v teh dneh sprejeli plan stanovanjske graditve v naslednjih štirih letih. Skupno naj bi do leta 1977 zgradili 716 stanovanj, kar pomeni, da bodo letno zgradili 143 stanovanj. Doslej pa so na leto zgradili samo kakih 10 stanovanj. Polovico novih stanovanj bodo zagotovili s kreditiranjem zasebne stanovanjske gradnje, drugo polovico stanovanj pa bodo zgradili iz družbenih sredstev.

Avgusta lani je kolektiv Železarne „Boris Kidrič" že izločil 6,300.000 dinarjev za individualno gradnjo stanovanj; toliko sredstev pa naj bi zagotovili v letošnjem letu. Razen tega je v Nikšiču zaživel tudi sklad za individualno stanovanjsko gradnjo, ki se napaja iz 6% od bruto osebnih dohodkov. Samoupravni sporazum tudi določa, da bo najmanj tretjina sredstev tega sklada namenjenih za delavska stanovanja. Kolektiv železarne upravičeno pričakuje, da bo znaten del svojih stanovanjskih problemov rešil prav s pomočjo tega sklada; nameravajo pa zaprositi tudi za bančne kredite.

V železarni ugotavljajo, da stanovanjske stiske kljub povečanim lastnim prizadevanjem ne bodo uspeli zadovoljivo rešiti in da bo potrebna pomoč občine in republike. Železarna je namreč v minulih letih morala poseči po številnih kreditih, da bi se izognila nelikvidnosti. Tako znašajo pogodbene obveznosti približno 20 milijonov dinarjev, odplačila teh obveznosti pa zdaj angažirajo v ostanek prispevka za stanovanjsko gradnjo, ki po predpisih ostaja v delovni organizaciji. Republiška konferenca sindikata Črne gore je pred nedavnim obravnavala težavni položaj Železarne „Boris Kidrič" in podprla zahtevo kolektiva za pomoč širše družbene skupnosti pri reševanju njegove stanovanjske problematike.

J. S.

Koliko kdo porabi toka

Pred petnajstimi leti smo, izračunano na prebivalca, porabili trikrat manj električnega toka kot danes. Največji porabnik je bila in je še danes Slovenija, vendar se razlika med največjimi in najmanjšimi porabniki naglo zmanjšuje. Prebivalec v Sloveniji je porabil 1957. leta 11,5-krat več električne energije v primerjavi s prebivalcem Črne gore in 6-krat več kot prebivalec Makedonije. Danes porabi Slovenec poprečno komaj 1,5-krat več kot Črnogorec oziroma 0,5-krat več kot Makedonec.

Računi kažejo, da je znašala porabo električne energije v letu 1972 v BiH 1000 kWh na prebivlca, v Črni gori 1100 kwh, na Hrvatskem 1330 kwh, v Makedoniji 1420, v Sloveniji 2800 kwh na prebivalca.

Več pozornosti okolju!

Po podatkih inštituta „Boris Kidrič" v Vinči v Vojvodini kmalu ne bodo mogli več namakati zemljišč z vodami Donave, če bi na njenih obalah vzdolž reke postavili nuklearne centrale z izredno škodljivimi snovmi za človeka in naravo. Na seji predsedstva sveta za zaščito človekovega okolja SR Srbije so v zvezi s tem opozorili tudi na kemijska sredstva, ki jih danes uporabljamo v kmetijstvu ter živinoreji. Gre za nevidne vplive, ki lahko izzovejo obolenje celic, tudi rakaste spremembe. Kakih 90% vseh zastrupitev vdre v človeški organizem s hrano. Poleg škodljivega vpliva pesticidov gre še za velik vpliv zastrupljanja hrane pri konserviranju ter skladiščenju. V zadnjem času vse bolj pogosto uporabljajo v kmetijstvu antibiotike, posebno hormonska sredstva, ki naj bi povečala proizvodnjo. Ugotovili so, da so nekatera tuja živila dvajsetkrat bolj škodljiva kot domača. Zato bi sleherno uvoženo hrano morali strokovno pregledati. Na seji predsedstva so sklenili, da je nujno treba uvesti nova zakonska merila, ki bi ustrezala današnjim življenjskim zahtevam. Zahtevali so tudi medrepubliško posvetovanje o zaščiti Donave ter drugih rek mednarodnega pomena.

V PRVIH VRSTAH DOSLEJ IN ODSLEJ

HRVAŠKA

Drugače na delo

Da bi se izognili hkratnim pritiskom na elektroenergetsko in prometno mrežo mesta, je sekretariat za gospodarstvo mesta Zagreb izdal odlok o začetku delovnega časa delovnih organizacij v mestu. Po tem odloku bo 100 delovnih organizacij s 114.000 zaposlenimi začenjalo letos delati postopno – vsakih 15 minut med šesto in sedmo uro. Druge delovne organizacije v gospodarstvu bi prav tako morale začeti z delom med šesto in sedmo uro, negospodarske delovne organizacije pa ob pol osmi, vsekakor pa ne pred sedmo uro. Po družbenem dogovoru o poslovnem času trgovskih organizacij, gostinskih obratov in obrtnih delavnic bodo le-te delale po starem – kot pred redukcijo električne energije.

– Tovariši, dobro bi bilo, da si vi nove organizacije našega podjetja ne bi zamišljali v smislu tega pregovora . . .!

I. ANTIČ

ČE SI PRI SKLEDI

Gradnja skrivnostnega dvojčka Primorje-eksport na Erjavčevi ulici v Novi Gorici je končno dobila svoj epilog: komite občinske konference ZKS je izključil iz ZK Jerneja Kruha – direktorja podjetja, Julijana Gorjana, računovodjo, in Julija Kovšco – sekretarja te delovne organizacije oziroma bivšega sekretarja organizacije ZK v enoti za zunanjo trgovino. Komite je tudi sodil, da izključeni tovariši ne morejo še naprej opravljati vodilnih funkcij.

Razkošni stanovanjski dvojček je zelo razburkal novogoriško javnost. Gre za dvostanovanjski objekt, ki ga je z družbenimi sredstvi zgradilo Primorje-eksport, po zadnjih cenitvah pa je stal 2 milijona 100 tisoč dinarjev. Dvojček je grajen za naše razmere več kot razkošno, saj bi namesto njega lahko zgradili deset trisobnih stanovanj. Površina enega stanovanja znaša skupaj z garažo 292 kv. m. V garaži je prostora še za kamping prikolico. Delavski svet je z gradnjo tega dvojčka pod točko „razno" seznanil direktor in to že potem, ko je bila sklenjena gradbena pogodba. Člani delavskega sveta pa niso nikoli zvedeli za predračun gradnje in tudi ne, kdo se bo v dvojček vselil. O tem se je v kolektivu le ugibalo.

Iz ugotovitev posebne komisije, ki je raziskovala, zakaj takšna gradnja, med drugim izhaja, da je bilo samoupravljanje v tem kolektivu zelo slabo razvito. Bila je skoraj stalna praksa, da je delavski svet odločal brez ustrezne dokumentacije. O vsem se je že prej odločalo, samoupravni organi so te odločitve le formalno potrjevali.

Akcijo komiteja v zvezi z gradnjo tega dvojčka kaže samo podpirati, saj gradnja takšne hiše za družbeni denar ni v skladu s politiko graditve stanovanj, s sklepi konference ZKS o socialnem razlikovanju, še manj pa z nalogami, ki izhajajo iz pisma predsednika Tita in IB predsedstva ZKJ. *–rk*

DELOVNI KOLEKTIV KONFEKCIJE LISCA V SEVNICI SE JE NA NOVO SAMOUPRAVNO

Začeti je pač treba od začetka!

Samoupravni sporazum, s katerim se je šest TOZD in delovna enota skupnih služb združilo v organizacijo združenega dela Konfekcija Lisca, zagotavlja delavcem tega podjetja nove možnosti, da kar najbolj neposredno odločajo o vsem svojem gospodarjenju.

NAPAČNA DIAGNOZA

„Sprva smo sodili", pravi Ema Bedenk, pointerka in predsednica sindikata, „da pri nas ne bo treba ustanoviti temeljnih organizacij združenega dela in da nam bo le centralizirano vodenje ter združevanje sredstev v skupni blagajni podjetja omogočilo hiter napredek in najboljši poslovni ter gospodarski učinek. Pa smo se, kot se je izkazalo, ušteli. To velja tako za sindikat in za osnovno organizacijo zveze komunistov kot tudi za samoupravne organe in za upravo podjetja".

V Lisci je zaposlenih kakih 1300 ljudi; imajo tri tako imenovane zunanje obrate; v Zagorju, v Krmelju in v Senovem, in tri proizvodne obrate v Sevnici: Šivalnico, Majdo in Krojilnico. Oktobra lani je izvršni odbor osnovne sindikalne organizacije razpravljal o zahtevah nove ustave in takrat so sklenili, v skladu s stališčem, ki je prevladalo v drugih vodstvih družbenopolitičnih organizacij v tovarni in v samoupravnih organih, da temeljnih organizacij združenega dela ne bodo ustanavljali. To svojo odločitev so razložili na sestankih delavcev v obratih in podprla jo je večina proizvajalcev.

Občinska vodstva pa se niso strinjala s tem sklepom – obrat v Senovem je takrat kar sam ustanovil svojo TOZD – in potlej jim ni preostalo drugega, kot da na hitro oblikujejo šest temeljnih organizacij in delovno enoto skupnih služb.

„Zdaj še dodobra ne vemo", pripoveduje predsednica izvršnega odbora sindikalne organizacije, „v čem je bila naša napaka, res pa je tudi, da smo ustanovili TOZD brez tehtne politične in organizacijske priprave. Šele v teh dneh sklicujemo prve sindikalne sestanke, na katerih se bomo dogovorili o novih organizacijskih in delovnih oblikah sindikata, ki jih zahteva naša sedanja samoupravna ureditev."

NOVE POBUDE

Ema Bedenk ni znala povedati, zakaj so še pred nedavnim v sindikatu Lisce tako trdovratno zagovarjali mnenje, da ne potrebujejo temeljnih organizacij združenega dela. Pa vendar bodo morali o tej zadevi prej ali slej čimbolj odkrito spregovoriti in poiskati vzroke. Na novo bodo namreč lahko gradili samoupravne odnose le tedaj, če bodo dobro vedeli, kaj hočejo in si bodo pri tem zagotovili čiste račune.

O tem so v sindikatu že govorili. Vedo, da je samoupravni sporazum šele prvi korak na poti do neposrednega odločanja delavcev. Besedilo sporazuma sicer zagotavlja takšno samoupravo, ki pa je v Lisci še ni. Vse, kar so zapisali v temeljnih samoupravnih aktih, bo treba potrditi v praksi. Doslej so delavci upravljali po predstavnikih, zdaj pa bodo morali odločati sami. In nekdo bo moral oblikovati njihova stališča, nekdo jih bo moral organizirati!

Dekleta iz Šivalnice so mi med odmorom pripovedovala, da bo zdaj, ko so ustanovili TOZD, dinar last delavca, ki ga je ustvaril. Sam bo odločal o njem in o njegovi delitvi, in skupni interes bo vsebolj postajal zakon samoupravne družbe.

Toda začeti je treba od začetka.

Ema Bedenk je o tem „začetku" rekla tole:

„Najprej bomo v temeljnih organizacijah ustanovili sindikalne podružnice. Potlej bomo v podjetju organizirali sindikalno konferenco in njene organe. Poglavitno delo, o katerem pa smo doslej premalo govorili, nas še čaka. Do nedavnega smo delovali zgolj kot forum, zagovarjali smo svoja stališča na sestankih upravnih organov in tam smo v imenu delavcev zahtevali, naj spoštujejo naše predloge; v bodoče pa se moramo organizirati tako, da bomo spodbujali preudarne in gospodarne odločitve, ki se bodo porajale med delavci. Nekoč je sindikalno vodstvo v imenu delavskega razreda vplivalo na odločitve delavskega sveta, ker je imel pač ta organ odločilno veljavo, zdaj pa moramo o vsem odločati delavci sami. Delegati, ki jih bomo pošiljali v samoupravne organe, bodo morali tam zagovarjati naša stališča. Toda nekdo bo moral ta stališča oblikovati in jih organizirati. Zato zdaj bolj kot kdajkoli poprej potrebujemo dober delavski sindikat".

NAPOTILO ZA AKCIJO

Te misli, ki naj bi bile po mnenju sindikalnega vodstva v sevniški tovarni Lisca napotilo za prihodnjo akcijo organiziranih elavcev, pa še niso dobile domovinske pravice pri vseh članih njihovega kolektiva. Resda delavci že vedo povedati, da se njihovo samoupravljanje lahko začne samo na delovnem mestu, pa na relaciji od delovnega mesta do mojstra ali do preddelavca. Tu je namreč delavec „doma" in če je tamkaj dobro samoupravno organiziran, lahko pošilja svoje delegate v samoupravne organe ter zahteva, da se tam zavzemajo za stališča, ki so jih oblikovali proizvajalci v volilni enoti in pri katerih so upoštevali posamični in skupni interes delavcev.

Gre torej za povsem novo vsebino samoupravljanja, o kateri so v Lisci začeli razmišljati šele zdaj, ko so morali spremeniti svoje prvotno mnenje, da temeljnih organizacij ne potrebujejo, in so se zavoljo zahteve občinskih vodstev na novo samoupravno organizirali. To razmišljanje pa je doslej obrodilo samo nekaj dobrih pobud za sindikalno in samoupravno akcijo, katero skušajo uresničiti zahteve nove ustave.

Tovarišica Bedenkova, ki so jo izvolili za predsednico sindikata januarja lani, pravi, da so ji ob izvolitvi naložili težko breme in veliko odgovornost. In res je tako. Res pa je tudi, da bo zdajšnje težko breme lažje, ko v Lisci ne bodo več govorili samo o samoupravnih pobudah, pač pa že o sadovih samoupravnega prizadevanja.

JANEZ VOLJČ

PODOBE NAŠEGA ČASA

Ko se človek zakomplicira

Beseda da besedo, vsak izpraznjeni kozarec več korajže, in ko si Cene Cvek po petem, zvrnjenem na eks, z dlanjo otre kapljice z ust, se ojunači in vpraša:

– Ali lahko tudi jaz vas nekaj vprašam?

Novinarski pripravnik Jaka Začetnik, ki se je odločil – kot Janez Trdina nekoč – hoditi v bazo po avtentične življenjske nauke, rad pristane. Kar, kar, zakaj ne!? Povedati pa vam moram, da si bom vse to, kar bova zdajle izmodrovala, lahko zataknil le za klobuk. za drugo rabo ne bo. Gostilniške čenče nimajo za naš socialistični tisk nobene informativne vrednosti.

– Bognedaj, da bi jih imele! se hudo prestraši Cene Cvek. – Če me s pisanjem potlačite v godljo, bom na cesti. A, kar je še huje: lahko me začno bezati še iz stanovanja. In kam naj grem?

Jaka začuti, da ga je menda polomil ali kaj, ko se zdaj oni tako boji, in pravi: – Pa nič ne vprašujte, če se bojite! Na zdravje!

– To pa spet ne! reče Cene Cvek. – Človeku dobro de, če se lahko s kom odkrito pogovori. Ni pa vse, kar se reče, že za časopis, to hočem reči . . .

– Ne, res ni! prikima Jaka Začetnik in pri tem pomisli, koliko ur je on dan zastonj presedel na seji, ker so na koncu rekli novinarjem: „Tega pa še ne pišite!"

– Ja prav vesel sem, da sva se srečala, pravi Cene pomirjen. – Na zdravje! srkne malo iz kozarca. Odpne si gumb na suknjiču, pogleda naokrog, če ni kakšnih nepoklicanih ušes blizu in se odloči: – Naj bo, kar bo, vendar upam, da ste mož, tovariš, ne pa kakšna čenča, in da se mi ne bo treba kdaj v jezik ugrizniti. Veste, tako daleč bi se nikoli ne bil spuščal, če bi ne bila v mojem žepu kar naprej suša, a žena kot osa: . . . zakaj pa drugi lahko . . . le Tineta poglej . . . to je pa zato, ker ne znaš nobene pametne ziniti . . . in druge takšne. Nekaj časa gre, kot gre: človek si maši ušesa, se kam umakne, udari po mizi, če je preveč hrupa, a potem se ustavi, nikamor več ne gre. Po svoje ima žena prav: dali so me v enega montažnih četvorčkov, tu za hribom, s ceste jih niste mogli videti, ker se jih ne vidi. Drugega zgoraj ni kot veža, stranišče, kuhinja in ena soba, a mi smo štirje. Spodaj pa, da ne pozabim, garaža in drvarnica, v tem je problem. Na zdravje!

– Na zdravje!

– Drugi so začeli garaže takoj oddajati. Domačim, se razume: prodajnemu, nabavnemu in mojstrom, ki so v stanovanjskih blokih, drugim niso smeli . . . Po dva, tri tisoč. Tudi po pet!

– A stanovanje? Koliko plačujete za stanovanje?

– Po osem pride zdaj . . .

– Tisti, ki oddajajo garažo po pet jurjev, jih dodajo le še tri, pa je dovolj, ne?

– Ja, tako je! Brez elektrike in vode, se razume. In vsi so zadovoljni: oni, tisti iz blokov, ki so dali delavcem stanovanja, delavec pa spet ne more biti takšen, da bi jim navil ceno za garažo, ko nimajo garaž. Razumete zdaj?

– Razumem!

– No, tudi meni so enega določili za garažo, a nisem hotel niti dinarja. Veste, človek rad da, če ima: nikoli nisem bil umazan! Pa ga ni bilo blizu, ne vem, zakaj ne . . . Tako je garaža ostala prazna, zraven pa velika drvarnica z oknom.

Ne vem, kaj mi je takrat bilo: ali me je obsedel sam vrag ali kaj ali pa sem imel žene do grla in čez, kaj vem . . .

– Kaj se je zgodilo, povejte brž! Jaki Začetniku ni nič kaj veselo pri srcu. Kaj ni napeto kot pri tistem Krjavljevem: „In reklo je . . ."

– Eh, kaj bi se bal! Spočetka sem se, zdaj pa ne več toliko. Kar je, je, zgodilo se je, nazaj tako ne morem več. Denarja ni bilo dovolj pri hiši, da bi se dela lotil sam, pa sem premetal drva in drugo šaro iz drvarnice v garažo, v drvarnico pa vzel na stanovanje nekega zidarja . . .

– Da bi jo preuredil?

– Ja, uganili ste. In to brez dovoljenja našega podjetja. Namesto, da bi mi plačeval najemnino, jo je prezidal, prebelil, položil topli pod, uredil stranišče – tako da je zdaj vse, kot je treba. Za hčerko bo, ki je začela hoditi v službo. Prav včeraj sva poračunala: vse se do številke natančno ujema. Stalo ga je več kot tristo tisoč starih dinarjev. Skoraj slabo mi je postalo. Na zunaj se čisto nič ne vidi, veste; vse je šlo zelo natiho mimo, hvalabogu. Ko bi me le včeraj spet ne premotilo . . .

– Premotilo?

– Ja, moj zidar me je prosil, naj ga pustim notri še do poletja, ker tudi nekaj zase zida in bo šele takrat pod streho. Sam mi je rekel, da da več, pomislite . . .

– Koliko več?

– Po pet za elektriko in po dvajset za sobo bi prišlo po novem. Jaz pa kar sprejel . . .

– Ni veliko!

– Kako, da ni veliko, ko pa jaz za vse skupaj plačujem po osem! Se reče: brez elektrike in vode, da se razumemo. Tako bo plačeval tudi naše stanovanje, pa še dvajset tisoč starih zraven. Kaj, če zdaj zvedo to v tovarni?

– Res ne bo dobro! se olajšano zasmeje Jaka Začetnik in spet malo srkne iz kozarca. Pa le ni takšna zgodba, da bi bilo zaradi mirne vesti treba kam poklicno vrtati! Pogled na probleme iz žabje perspektive! Temu se veliko stvari še sanja ne. Tu okrog že ni prave baze. Kaj ko bi . . .

In začne: – Veste, dragi moj Jež ali Ježek, ali kar že ste, niste edini v takšni družbeni kajžici, ki zlata jajca vali. Enega poznam, ki jih vsak mesec da le pet, od stranke pa dobi osemdeset. In nam se z revalorizacijo stanovanjskih kreditov vseeno prav nikamor ne mudi . . .

– To že ne bo res! Pa tisti nima problemov s podjetjem?

– Nima! Sploh nima nobenih problemov.

– Tudi boji se ne?

– Tudi boji se ne!

– Boste meni pravili, tovariš. Jaka, ali kaj ste že! Pravite vi to komu drugemu! Jaz vso noč nisem spal in če bi ga zdaj ne dal malo na zob in če bi se mi ne zdeli človek na mestu, bi se raje trikrat ugriznil v jezik, kot vam kaj rekel. Zdaj pa vidim, da ga tudi vi ne nesete veliko in da res lahko še kje kaj preveč rečete. Zato vas lepo prosim, če si zapomnite, da nisva nič govorila, čisto nič, še posebno jaz ne in na zdravje!

Pa izpije, hitro plača svoje ter skoraj steče skozi vrata. A Jaka Začetnik začuden in skoraj trezen strmi za človekom s tako čudnimi problemi.

VINKO BLATNIK

Skupščina skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja je 28. 12. 1973 razpravljala o poročilu upravnega odbora sklada za modernizacijo službe in sklenila, da ga posreduje vsem zainteresiranim zaradi ocene dosedanjega dela in smernic za bodoče ukrepe. Poročilo, ki ga je služba skupnosti skrajšala v njegovih nebistvenih delih, naj služi zavarovancem in delegatom temeljnih organizacij združenega dela kot material za regijske posvete. Poročilu so dodani tudi sklepi skupščine skupnosti

Ukrepi za izvajanje modernizacije službe

Upravni odbor sklada za modernizacijo službe posreduje skupščini skupnosti, zavarovancem pokojninskega in invalidskega zavarovanja, upokojencem, organizacijam združenega dela in družbenopolitičnim skupnostim to poročilo z namenom, da jih obvesti o razlogih, ki so vodili do ustanovitve sklada za modernizacijo službe ter kaj je doslej bilo storjenega, obenem pa želi spodbuditi sugestije glede nadaljevanja začete akcije z ozirom na to, da je skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja letos in delno bo še prihodnje leto v težji finančni situaciji.

Poročilo zajema prikaz vzrokov, ki so vodili k ukrepom za modernizacijo in racionalizacijo službe, načine reševanja posameznih nalog, strukturo financiranja modernizacije ter alternativne predloge, o katerih naj razpravlja in odloči skupščina skupnosti.

VZROKI, KI SO VODILI DO UVEDBE DELA Z RAČUNALNIKOM

Služba pokojninskega zavarovanja (bivši Republiški zavod za socialno zavarovanje) se je že precej let nazaj posluževala dela z računalnikom, vendar le za kampanjske obdelave statističnih podatkov, predvsem o nesrečah na delu. Impulz za sistematičen prehod na moderen način dela z računalnikom z lastnimi programi in lastnim kadrom je dala v letu 1968 naloga obračunavanja obveznosti s federacijo za borčevske pokojnine. Ker je bilo treba popisati upokojene borce, je bil sprejet sklep o oblikovanju evidence za vse upokojence, njenem vodenju na računalniku in njeni obdelavi. Zaradi tega je takratni Republiški zavod sklenil pogodbo z Železniškim transportnim podjetjem v Ljubljani in se vezal na njegov računski center, kjer večinoma dela še danes. Dokončno je nujnost dela z računalnikom naložil zvezni zakon, ki je v letu 1970 predpisal vodenje evidence zavarovancev zaradi bodočega določanja pokojnin na njeni podlagi. Na zahtevo naše republike je bil predpisan računalniški način evidence, ker je pri kartotečnem načinu preveč manualnega dela, angažira se znatno več ljudi na polkvalificiranih delih in porabi ogromno arhivskega prostora. Ročno vodenje bi zahtevalo zelo veliko investicijo v poslovne prostore, kjer bi vodili evidenco za 700.000 zavarovancev in 200.000 upokojencev, ter zaposlitev velikega števila novih delavcev.

Ta zahteva je bila sprejeta in danes vse službe pokojninskega in invalidskega zavarovanja delajo z računalniki, in to z lastnimi v Srbiji, Hrvaški, Bosni in Hercegovini in Vojvodini, v začasni kooperaciji z drugimi oziroma v solastništvu v Makedoniji in Sloveniji, medtem ko se je Črna gora priključila začasno Bosni in Hercegovini, Kosovo pa Srbiji.

Služba skupnosti opravlja to delo po pogodbi z Združenim železniškim transportnim podjetjem v Ljubljani. Zaradi povečanja del pri obeh partnerjih, kljub skrajnemu povečanju zmogljivosti tega računalnika, ni mogoče več opravljati vseh obdelav in je zato treba precej obdelav opraviti tudi pri drugih organizacijah, ki razpolagajo s kompatibilnimi računalniki. Ugotavljamo pa, da je zelo težko doseči v takšnem odnosu prioriteto v obdelavah, ki so za ažurno nakazovanje pokojnin nujne in vezane na rok. Razen tega programi izračunavanja pokojnin zahtevajo angažiranje takih računalniških kapacitet, ki jih ŽTP v Ljubljani nima niti ne drugi kompatibilni računalniki v Ljubljani.

Zaradi tega se je tudi v naši republiki zastavilo vprašanje lastnega računalnika, oziroma priključitve na nek računalnik večje kapacitete. Pri tem je pomembno vedeti, kakšna področja dela je lahko prenesti na računalnik v službi pokojninskega in invalidskega zavarovanja, oziroma socialnega zavarovanja nasploh.

PODROČJA, NA KATERIH JE MOGOČE UPORABITI RAČUNALNIK

Zavarovalstvo, še posebej pa sistemi socialne varnosti, so poleg registra državljanov najbolj tipično področje, ki je primerno za računalniško obdelavo in kjer se le-ta tudi najhitreje izplača. To pa prav zaradi velikega števila informacij, ki jih je treba evidentirati in obdelovati.

Na področju **pravic zavarovancev in upokojencev** se da računalnik uporabiti v naši skupnosti za:

1. vodenje matične evidence za 700.000 zavarovancev. Ta evidenca obsega osebne podatke o zavarovancu, podatke o vsej dobi oziroma vseh zaposlitvah, podatke o kvalifikacijah in delovnih mestih v organizacijah združenega dela, podatke o delovnem času, o osebnem dohodku, o beneficiranju dobe itd.;
2. izračunavanje pokojnin in ostalih dajatev na podlagi matične evidence zavarovancev;
3. vodenje matične evidence za 200.000 upokojencev, ki obsega osebne podatke o upokojencu, o pokojnini, o drugih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter druge potrebne podatke;
4. za nakazovanje dajatev in njihovo valorizacijo;
5. za statistiko in analize sistema pravic in zagotavljanja sredstev;
6. za obračune obveznosti drugih skladov ali proračunov.

Glede **financiranja** je računalniško področje:

1. evidenca plačnikov prispevka in predpis prispevkov,
2. izterjevalna služba,
3. knjigovodska služba prispevkov in dajatev,
4. aktuarski izračuni bodočih obremenitev.

V **notranjem poslovanju** službe lahko računalnik služi za:

1. evidenco zaposlenih delavcev,
2. evidenco učinka dela in izračunavanje osebnega dohodka,
3. evidenco v imovinsko pravnih odnosih.

Za vsa ta področja je računalnik možno uporabiti tudi za evidenco in registracijo konkretnih informacij iz pravnega in ekonomskega gradiva – **dokumentacije** pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

To so le najosnovnejša področja znotraj invalidsko-pokojninske službe, za katere je smotrno uporabiti računalniško tehniko. Ker pa so te registrirane informacije enake ali pa vsaj zanimive tudi za druge porabnike, predstavljajo lahko skupne splošne podatke tudi za dejavnosti, ki imajo podoben pravni sistem in podoben način dela (zdravstveno zavarovanje in zdravstvena služba, otroški dodatki, nezaposlenost) ali pa so zainteresirani na informacijah zato, da jim samim ne bi bilo potrebno evidentirati v posebnem sistemu po dvakrat ali večkrat (register prebivalstva, uprava javne varnosti, davčne uprave in ostali interesenti, ki evidentirajo informacije o občanu). Zato je lahko tak sistem v pokojninskem in invalidskem zavarovanju povezovalni center za vse družbene dejavnike, ki evidentirajo podatke o občanih. To je toliko lažje, ker pokojninsko zavarovanje za izračunavanje pokojnin samih potrebuje v konicah sistem visoke kapacitete, ki pa je sicer v ostalem času lahko delno na razpolago ostalim porabnikom.

Uporaba računalnika v socialnem zavarovanju racionalizira tudi povezovanje z organizacijami združenega dela, ki lahko direktno posredujejo podatke o zavarovancih, jih dopolnjujejo in izmenjujejo.

ALI LASTEN CENTER ZA OBDELAVO PODATKOV?

Na takih zasnovah modernizacije službe in horizontalnega povezovanja je skupščina skupnosti na 49. seji, 26. 2. 1971 ustanovila center za avtomatsko obdelavo podatkov in zanj namenila prvih 30 milijonov dinarjev. Obenem je naročila:

– da je treba začeti z akcijo koncentracije nakazovanja pokojnin z uporabo računalnika;

– odredila nabavo mikrofilmske aparature za posnetje starega arhivskega gradiva, da bi se pridobili začasni prostori (kletni) za matično evidenco zavarovancev;

– in odobrila prve nabave strojev za bodoči lastni center.

Ker se je po tem času proučevalo tudi vprašanje „ali lasten center ali ne“, predvsem v zvezi s predlogom republiškega računskega centra, za delo pri njih je bila naročena pri Zavodu za produktivnost v Zagrebu posebna študija, ki so jo izdelali strokovnjaki (enako kot za Republiški zavod Hrvaške) in ki je pokazala:

– da je z ozirom na veliko množino informacij potreben enoten, velik republiški center za obdelavo podatkov za vse socialno zavarovanje,

– da je socialnemu zavarovanju potreben lasten računalnik in da kooperacija ne prihaja v poštev,

– da je z uvajanjem računalniškega dela na posameznih področjih začeti postopoma, najprej z ustvarjanjem lastnih datotek, programov in izpopolnjevanjem sistema in šele po tem nakup računalnika.

Skupščina skupnosti je na 54. seji dne 19. 11. 1971 ta koncept sprejela, se odločila za nabavo lastnega računalnika in zavrnila ponudbo Republiškega računskega centra (RRC) ter naročila izvedbo priprav ter šolanje potrebnih kadrov.

Da je bila taka opredelitev za samostojen center z lastnim računalnikom utemeljena, izhaja tudi iz elaborata „Razvoj računalništva v javni upravi SR Slovenije“, ki ga je za izvršni svet Skupščine SR Slovenije pripravil Republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo v marcu in juniju 1973, kjer je na strani 23 navedeno sledeče:

„Tehtali smo vprašanje, ali bo RRC z računalnikom Cyber lahko tvoril povezovalni člen regionalnih centrov na republiški ravni. Ugotoviti moramo, da sedanja sestava računalnika ne ustreza bistvenim zahtevam splošnega in komunalnih informativnih sistemov, ker ne more brez sorazmerno dragih investicij shranjevati velikih količin podatkov z možnostjo takojšnjega pristopa.

Kalkulacije v zvezi s Centralnim registrom prebivalstva so pokazale, da bi se za operativno funkcioniranje registra morale dodati računalniku Cyber dodatne diskovne enote v vrednosti približno 600.000 dolarjev. Izkaže pa se, da bi bila taka naložba zelo neekonomična, ker bi lahko republiška uprava izkoriščala diskovne enote le tolikšen del dneva, kolikršen je v sorazmerju s solastniškim deležem.

Za približno enaka denarna sredstva je mogoče kupiti ali dobiti v najem ne samo potrebne diskovne enote, ampak tudi računalnik primernih lastnosti in sestave, ki pa bi bil javni upravi praktično nepretrgoma na razpolago.“

Kar je v „Elaboratu“ rečeno za register prebivalstva, velja prav tako ali pa še bolj za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Največji računalnik v Sloveniji ima torej tak ustroj, da ne more prevzeti obdelave podatkov na zamišljeni način brez dodatnega investiranja, ki je tolikšno, kolikor stane nov in ustreznejši računalnik.

ALI JE TREBA ZA CENTER ZGRADITI POSLOVNO STAVBO, ALI JE MOŽNO VPRAŠANJE REŠITI Z ADAPTACIJAMI?

Ko je bilo strokovno in študijsko razčiščeno vprašanje „lasten računalnik ali ne“, se je pred skupnost postavil problem ali je zanj potrebno graditi novo poslovno stavbo ali pa, kot so nekateri predlagali, se za te namene lahko adaptirajo sedanji prostori v Ljubljani, Kidričeva 5, po izpraznitvi stanovanj. V stavbi, kjer so sedaj glavni prostori službe (sicer je dislocirana še na dveh krajih), je 36 družbenih stanovanj precejšnje površine (grajeno leta 1933 kot naložba rezerv pokojninskega zavarovanja). Vsako od teh stanovanj bi bil treba nadomestiti z novim, kupljenim, ki danes velja poprečn okrog 500.000 dinarjev. To pomeni investicijo okrog 18 milijono dinarjev samo za nadomestitev stanovanj, ob tem bi bilo treba, p strokovnem izračunu, vložiti še 22 milijonov dinarjev za ada tacijo. Stavba tudi nima prostorov, kjer bi se namestile klima n prave, transformatorji, generator in drugo. Po informaciji na občin Ljubljana-Center bi sicer obstajala pravna možnost izselitve stran in prekvalifikacija prostorov v poslovne, vendar, ker del strank n bi bil pripravljen menjati stanovanje, bi sodni postopek lahko traj tudi več let. Po dveh in več letih pa bi zaradi podražitev znaša skupni stroški bistveno več. Zaradi tega in glede na to, da bi bil adaptacija dražja, je upravni odbor prišel do zaključka, da ta n pride v poštev, temveč je sprejemljiva le nova gradnja centra.

ZA KATERE SLUŽBE JE POTREBNO ZAGOTOVITI PROSTOR V CENTRU?

S tem, ko bi zgradili prostore za namestitev strojev, še ne bi bil storjeno vse. Poleg strojev je treba zagotoviti prostor za osebje, dela v samem centru, še več, za osebje, ki je neposredno vezano z center in z njim dela.

Služba skupnosti se zaradi novih nalog, ki jih ji nalagajo predpi in zaradi koncentracije določenih opravil v Ljubljani zelo širi, n podružnicah pa zmanjšuje. Tako so postale za službo v Ljubljan nevzdržne prostorske razmere. Služba se širi v neprimerne kletn prostore, na hodnike in v veliko utesnjenost, čeprav ima tudi najet prostore na dveh krajih. Del službe, ki bi moral biti v Ljubljani, j celo lociran v Mariboru na podružnici skupnosti. Koncentracija i razširitev službe v Ljubljani ni več mogoča, čeprav programi mo dernizacije in koncentracije to zahtevajo.

Teoretično bi bilo sicer možno, da se tudi v Ljubljani, kjer naj b bil center, povežejo dislocirane enote s centrom s telefonskimi l nijami, vendar je koriščenje zunanjih telefonskih linij dražje, kot p namestitev oseb v poslovni stavbi, kjer je tudi računalnik in ji povezati z njim z internimi linijami. V taki stalni povezavi so dane čeprav žal, dislocirani matična evidenca zavarovancev, služba z prenos podatkov, nakazovanje pokojnin in del finančne službe. T dislokacija in prenašanje materialov izven organizacijskih enot je ž doslej povzročala izgubljanje materiala in neljube pomote, pole tega pa, kar je glavno, dislokacija onemogoča timsko delo ljudi, k so udeleženi pri izvajanju istega programa. Zaradi tega morajo v is stavbi, kjer je računalnik, najti svoje mesto delavci, ki

1. izračunavajo pokojnine na bazi matične evidence in tisti, k nakazujejo pokojninske in invalidske dajatve v SR Sloveniji,
2. vse osebe, ki prenašajo podatke o zavarovancih in upoko jencih na računalniške medije in pripravljajo material,
3. vsa finančna in knjigovodska služba,
4. dokumentacija, aktuarstvo, analize in statistika ter
5. vse interne evidence o zaposlenih delavcih v direkciji in po družnicah.

To predstavlja 2/3 delavcev, ki delajo v Ljubljani in morajo imeti posebno organizacijo dela in funkcionalno povezavo, ki j povsem drugačna kot pri dosedanjem načinu dela.

Poleg tega, da bi vse to nujno moralo biti koncentrirano v is zgradbi, obstaja tudi potreba povezave s terminali ostalih po družnic (sedaj 8), za kar bo treba uporabljati zunanje telefonsk zveze.

Razen te povezave znotraj službe pokojninskega in invalidskeg zavarovanja v Ljubljani so se na isti lokaciji predvideli tudi prostor za Zvezo skupnosti zdravstvenega zavarovanja z namenom funk cionalnega povezovanja zdravstvenega zavarovanja s centrom Nismo pa predvideli, kar bo še treba, prostore za novo samo upravno sodišče pokojninskega in invalidskega zavarovanja (a socialne varnosti, za kar se bodo odločili), ki kot novo še nim predvidenih prostorov.

To koncepcijo lastnega centra za avtomatsko obdelavo po datkov, notranje povezave vseh služb, ki so nujno vezane na cente ter funkcionalno povezavo z zdravstvenim zavarovanjem in zdrav stveno službo je skupščina na 54. seji dne 19. 11. 1971 osvojila Načrti skupnih naložb z zdravstvenim zavarovanjem še niso bi doslej realizirani, kljub načelnemu strinjanju. Pri realizaciji teg programa se po svojih predstavnikih že vključuje skupnost zdrav stvenega zavarovanja Ljubljana. Kot naknadni interesenti za so delovanje, ne pa za prostore, pa so še Skupnost otroškega varstva Republiški zavod za statistiko in Republiški sekretariat za notranj zadeve.

SKLAD ZA MODERNIZACIJO

Na podlagi študij, ki so bile pripravljene o modernizaciji in kon centraciji službe, je bilo ugotovljeno, da je celoten koncept mo dernizacije mnogo širši, kot je bilo prvotno zamišljeno. Zavolj tega in zaradi pobude službe družbenega knjigovodstva je bil na 50 seji skupščine dne 3. 3. 1972 ustanovljen sklad za napredek i modernizacijo službe pokojninskega in invalidskega zavarovanj Sklep, ki je objavljen v Uradnem listu SRS, št. 12/72, dolo namen sklada, način financiranja in upravljanja. Namen sklada j „da se zagotovijo koncentracija službe pokojninskega in in validskega zavarovanja, uvedba matične evidence zavarovancev i upokojencev, centralizacija in modernizacija nakazovanja pokojni ter pogoji za boljše delo službe.“ „Sredstva sklada rabijo za i gradnjo poslovne stavbe v Ljubljani, za nabavo sredstev visok mehanizacije in dopolnitev opreme ter za druge oblike mode nizacije poslovanja službe“. Sklad je torej ustanovljen s trajni namenom modernizacije, njegova prva naloga pa je izgradnja i usposobitev centra za avtomatsko obdelavo podatkov.

V omenjenem sklepu se prvič pojavlja izraz „poslovna stavba", kar sedaj mnoge zavaja, da gre za „palačo pokojninskega zavarovanja". Ta izraz je uporabljen zato, ker so center in na njega vezani delavci locirani v „poslovni" ne pa v „stanovanjski" stavbi. Center je brez dvoma poslovna stavba, in nikoli ni bilo dvoma, da gre zanj, saj sklep o ustanovitvi sklada izrecno določa namembnost sredstev.

Iz vsega doslej povedanega je razvidno, da cilj modernizacije ni bil nikoli pridobitev prostorov za sedanjo službo v sedanji njeni organizacijski obliki in sestavu. Gre za modernizacijo in koncentracijo vseh tistih več ali manj manualnih in računskih del, ki niso nujno vezana na sodelovanje zavarovanca samega. Z decentraliziranimi terminali v podružnicah pa bo lahko računalnik vsak čas posredoval samoupravi v bazi, podružnici in zavarovancem za odločanje pomembne informacije.

REALIZACIJA PROGRAMA MODERNIZACIJE SLUŽBE

Skupščina skupnosti je v zvezi s programom modernizacije službe predvidela kvaliteten preskok organizacije in metod dela službe. Zato je službi naročila, da takoj začne zbirati in usposabljati kadre, ki bodo sposobni izpeljati reorganizacijo dela in jo preusmeriti na delo z računalnikom, kjer je to mogoče.

Ta program organizacije dela in usposobitve kadrov se izvaja. Tako so organizirane računalniške obdelave matične evidence upokojencev, zelo veliko dela na organizaciji, programih in popisu zavarovancev je že opravljenega za matično evidenco zavarovancev, organizirano je nakazovanje pokojnin za okrog 170.000 upokojencev mesečno, organizirano je obračunavanje obveznosti, ki jih imata federacija in republika, organizirane so razne statistične analitične obdelave podatkov o upokojencih, register zavezancev za prispevek, izračuni valorizacij pokojnin itd.

Modernizacijo narekuje dejstvo, da je točnost izračunov pri neposrednem odmerjanju pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja z računalniškim delom 100-odstotno zagotovljena.

Če bi se pri skupnih izdatkih okrog 5 milijonov dinarjev v enem letu zmotili samo za 1 %, je vsota skoraj tolikšna, kot jo je treba zagotoviti za modernizacijo službe, torej je rentabilnost naložbe utemeljena.

Za delo se usposabljajo tudi ustrezni kadri. V službi skupnosti je zaposlenih nad 600 delavcev, od teh v Ljubljani trenutno 350. Neposredno na organizaciji računalniških del, pri programiranju in prenosu podatkov dela 50 delavcev. Pri pripravi in kontroli gradiva za obdelavo pa 135 delavcev. Od teh jih ima 11 visoko, 28 višjo, 76 srednjo, 37 poklicno in 33 nižjo strokovno izobrazbo.

Poleg teh delavcev pri svojem delu delno uporablja ali pripravlja gradiva za računalnik še več kot 200 delavcev (referenti, analitiki, statistika, finance idr.). Tako je že sedaj skoraj 1/3 delavcev zaposlenih neposredno na delih za računalnik, druga tretjina pa delno. Z nadaljnjim širjenjem modernizacije službe se bo število teh delavcev še povečalo. Ravno za te kadre, ki so nujno potrebni, pa ni zadostnih prostorov oziroma delajo v nemogočih razmerah.

Program, ki ga je skupščina skupnosti naročila zaradi modernizacije službe, je bil doslej izvršen takole:

1. v glavnem je pripravljena organizacija dela z računalnikom,
2. pridobljeno in izšolano je veliko kadra, ki bo delal z računalnikom,
3. odobrena je bila lokacija v ulici Moša Pijade, zemljišče kupljeno in je pripravljeno za gradnjo,
4. odobren je glavni projekt z vso dokumentacijo ter vložena prošnja za izdajo gradbenega dovoljenja,
5. izmed treh ponudnikov gradbenih izvajalcev je kot najugodnejši izbrano GP Tehnika.

FINANCIRANJE NAČRTA MODERNIZACIJE SLUŽBE

Za izpeljavo predvidene kvalitetne reorganizacije in modernizacije službe pokojninskega in invalidskega zavarovanja je torej potrebno zgraditi center za avtomatsko obdelavo podatkov in prostore vsaj za službe, ki so neposredno vezane nanj. Ker pa je ostali del službe, za katerega ni nujno, da bi bil pri samem centru (uprava) manjši in ker skupnost razpolaga z lastnimi prostori kot osnovnimi sredstvi, je bila sprejeta odločitev, da se dogradi tudi ustrezajoči del za njo.

Za financiranje celotne investicije je s sklepi skupščina skupnosti zagotovila:

26. 2. 1971	v gotovini iz presežka poslovanja leta 1970 (ta del je oročen pri ljubljanski banki)	30,000.000,00 din
3. 3. 1972	v gotovini iz presežka leta 1971	25,000.000,00 din
28. 12. 1972	z obveznicami federacije za pokrivanje njenega dolga, nastalega do l. 1970. Od tega obveznica, ki je zapadla v plačilo 1. 9. 1972 v znesku	20,289.507 din
	obveznica, ki je zapadla v plačilo 1. 9. 1973 v znesku	21,581.647 din
	Zadnja obveznica, ki dospe v plačilo 1. 9. 1974 v višini	22,873.777 din

Skupno je torej zagotovljenih v gotovini 55,000.000 din in v obveznicah federacije 64,700.000 din, kar zadostuje za izvedbo celotnega načrta izgradnje centra in njegove opreme ter obveznega 30 % pologa.

Doslej je bilo porabljenih 11,963.381,29 din (po stanju 31. 12. 1972), in sicer:

– za modernizacijo nakazovanja pokojnin	1,078.696,19 din
– za nakup in ureditev 2700 kvad. m velikega zemljišča v Ul. M. Pijade	7,192.005,00 din
– za stroške engineeringa, izdelavo načrtov – za elaborat Zavoda za produktivnost Zagreb in za službo izgradnje v direkciji	2,114.139,91 din
– za delno nabavo opreme za novi center	2,950.881,00 din

V letu 1973 pa je bilo iz teh sredstev porabljenih še nadaljnjih 800.000 din za pripravo gradbišča ter za plačilo stroškov za gradbene in druge načrte.

Stroški gradnje centra so predvideni v višini	59,767.580,90 din
in sicer:	
– za tehnično dokumentacijo	1,852.539,00 din
– za gradbena dela	19,681.276,70 din
– za obrtniška dela	20,482.708,00 din
– za instalacije	14,762.782,00
– za dvigala	2,500.000,00 din
– za asanacijska dela in komunalne priključke	488.275,20 din

K tem stroškom je treba dodati sredstva za računalnik in računalniško opremo v višini 31,300.000 din ter 18,000.000 din za polog, ki se po zapadlosti vrne.

Vsi stroški izgradnje centra AOP bodo znašali 59.700.000 in za računalnik in njega opremo 31,300.000, skupaj torej 91,000.000 din.

Na center in nanj vezane službe odpade od skupne površine 7.358 kvad. metrov po gradbenem načrtu 5.218 kvad. metrov ali 71 %, na prostore za ostali del službe pa 2.140 kvad. metrov ali 29 %, katerih stroški pa bodo v celoti pokriti z zbranimi sredstvi iz prodaje sedanjih poslovnih prostorov in prodaje dela zemljišča, ki ga bo prevzel drugi investitor na isti gradbeni parceli. Zaradi tega v tem primeru lahko govorimo o delnem internem kreditiranju.

Za prodane sedanje prostore skupnosti pokojninskega zavarovanja, v katerih je služba sedaj, bo skupnost prejela 21,800.000 dinarjev, za polovico gradbene parcele pa 3,600.000 oziroma skupno 25,400.000, torej več, kot pa znašajo stroški za tisti del investicije, ki odpade na prostore za delavce, ki niso neposredno vezani na center. Poleg tega bo vrnjen polog 18,000.000, kar znaša skupaj 43,400.000 din. Dejanska poraba sredstev, zbranih v preteklih letih, bo torej 65,600.000 dinarjev. Ker je pokritje investicije že zagotovljeno, ta sredstva ne bremenijo poslovanja skupnosti v letu 1973, niti ni za njihovo dopolnitev iz dohodkov leta 1974 ničesar predvidenega.

Investicijska vsota je dejansko visoka, vendar pod ugodnejšimi pogoji ni bilo mogoče zagotoviti modernizacije službe. Zaradi tako znatne cene se ti stroški tudi niso mogli vkalkulirati v ceno službe, zato se je skupščina skupnosti odločila, da oblikuje sklad za modernizacijo in sama kot nosilec osnovnih sredstev neposredno nastopi kot investitor, saj bi vkalkuliranje take investicije bistveno spremenilo odnos upravnih stroškov službe nasproti skupni potrošnji. To kaže najbolje cena službe v SR Hrvaški, kjer je ta odnos 2,26 %, medtem ko je v naši republiki 1,66 %.

Če bi enak odstotek priznali tudi službi v Sloveniji, bi se investicija pokrila v 4 letih. Skupščina pa je namesto tega raje prevzela financiranje investicije sama in vidi odraz rentabilnosti te investicije v izboljšanju kvalitete dela službe, ki bo zaradi boljše opremljenosti lahko preciznejša v delu in pri posredovanju materialov za odločitve samoupravnih organov. Točnost izračunov pri neposrednem odmerjanju pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja je z računalniškim delom 100 % zagotovljena. Pri tem opozarjamo, da že pomota za 1 % na sploh pri skupnih izdatkih okrog 5,000.000,000 din v enem letu, predstavlja pri pravicah skoraj celotno vsoto, ki jo je treba na novo zagotoviti za modernizacijo službe in je zaradi tega rentabilnost naložbe vidna.

S to investicijo so pokrite potrebe računalniških obdelav ne samo za skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja, temveč tudi za potrebe služb skupnosti zdravstvenega zavarovanja v naši republiki.

ZAKLJUČEK

Iz navedenega prikaza izhaja, da je skupščina skupnosti ves čas, odkar sklepa o ukrepih za modernizacijo službe, odločala javno in je na zakonit način zagotavljala sredstva za realizacijo svojih načrtov. To so ugotovili tudi vsakoletni pregledi službe družbenega knjigovodstva. Vsi materiali, ki so služili kot podlaga za odločanje skupščine glede gradnje centra za avtomatsko obdelavo podatkov in sklepi skupščine o tem, so se vedno dostavljali vsem republiškim upravnim in predstavniškim organom, ki so zainteresirani za poslovanje pokojninskega in invalidskega zavarovanja, družbenopolitičnim organizacijam ter organizacijam sredstev javnega obveščanja. Priznati pa je treba, da delo ni bilo v takšnem smislu javno, kot ga želi doseči sedanja orientacija, ker niso bili materiali dani v širšo razpravo organizacijam združenega dela in zavarovancem. Temu namenu naj služi sedaj posredovano gradivo, na podlagi katerega želimo doseči, vkljub temu, da je izvajanje akcije modernizacije službe v fazi končne realizacije, potrditev dosedanjega dela oziroma drugačno usmeritev.

Če prenehamo z gradnjo centra, bi v sredstva skupnosti za pokrivanje pravic vrnili neporabljeni del investicijske vsote in kupnino za odprodano zemljišče v celoti. Vračilo vseh teh sredstev ne predstavlja take intervencije, ki bi lahko bistveno vplivala na finance skupnosti, saj znaša le 2 % obveznosti skupnosti v letu 1974. Pri tem pa bi tak sklep povzročil to, da skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja ne bi več sodelovala v skupni akciji vseh ostalih skupnosti pri uvajanju z zakonom predpisane matične evidence, ki se, kot že rečeno, ročno ne da racionalno voditi, ker bi zahtevalo takšno delo še večja sredstva.

Če bi se realizacija načrta modernizacije in gradnje centra odložila na poznejši čas, bi investicijska sredstva ostala rezervirana v skladu za modernizacijo. Vsak mesec, za katerega zavlečemo izvajanje gradbenih del, pa se le-ta podražijo za okrog milijon dinarjev. Sedaj še obstaja možnost, da se sklene z izvajalcem pogodba po sedanjih cenah. Poleg podražitve bi taka prekinitev ogrozila tudi zadržanje sedaj kvalificiranega kadra, ki je v nekaj letih s prizadevnim delom pripravil in še pripravlja osnovne programe za izpeljavo načrta modernizacije.

Skupščina skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja je na svoji 69. seji, dne 28. 12. 1973, razpravljala o poročilu upravnega odbora za modernizacijo službe in sprejela naslednje

UGOTOVITVE:

1. Skupščina skupnosti si že od leta 1968 prizadeva modernizirati službo pokojninskega in invalidskega zavarovanja in je s tem namenom sprejela določene ukrepe. Služba skupnosti in upravni odbor sklada za modernizacijo sta si prizadevala izpeljati koncept skupnosti, ki naj zagotovi tehnične in organizacijske osnove za oblikovanje centra za avtomatsko obdelavo podatkov. S tem je skupščina hotela zagotoviti ne le racionalnejše poslovanje, temveč zlasti hitro in učinkovito obdelavo podatkov za skupnost, za zavarovance in za druge koristnike, kar vse je bistven pogoj za kvalitetne samoupravne odločitve. Program modernizacije zajema tudi gradnjo, ki naj bi prvenstveno služila za potrebe centra, deloma pa tudi za druge strokovne službe. Na podlagi tako zasnovanega programa modernizacije je skupščina sprejela ustrezne sklepe in tudi ustanovila sklad za modernizacijo službe.

S konceptom modernizacije službe so bili pred odločanjem v skupščini seznanjeni zainteresirani organi in organizacije.

2. Center za avtomatsko obdelavo podatkov naj bi ustvaril funkcionalno povezavo vseh interesnih skupnosti, ki se ukvarjajo s socialno varnostjo v SR Sloveniji, možna pa bi bila razširitev njegove uporabe tudi na druge koristnike, ki registrirajo za občana pomembne podatke. Skupščina pa ugotavlja, da za izpeljavo programa centra za avtomatsko obdelavo podatkov niso izpolnjene vse, od skupščine zahtevane predpostavke, ker ni bil sklenjen trdnejši medsebojni dogovor z vsemi predvidenimi koristniki bodočega centra. V tem smislu torej še ni uresničen eden od bistvenih pogojev za izpolnitev, oziroma za nadaljevanje uresničevanja investicijskega programa. Poleg tega prihaja v skupnostih zdravstvenega zavarovanja, mimo koncepta skupščine skupnosti, do parcialnih reševanj računalniške obdelave podatkov, kar ne prispeva k smotrni ureditvi tega področja.

3. Izvršni svet skupščine SRS pozitivno ocenjuje prizadevanja skupnosti, da se preide na sodoben način obdelave podatkov z uporabo računalništva, opredeljuje pa se za odložitev programa gradnje nove stavbe za center, dokler njegova komisija za vprašanja računalništva ne doseže z vsemi prizadetimi dogovor o opredelitvi fiziognomije računskega centra. Glede gradnje upravnega poslopja skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja pa izvršni svet meni, da ni pogojev, da bi se v sedanjih razmerah mogla dopustiti.

Iz poročila upravnega odbora sklada za modernizacijo skupščina skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja ugotavlja, da v bistvu ne gre za upravno stavbo, ker je 71 % njene površine namenjeno za prostore centra za avtomatsko obdelavo podatkov in za tiste službe, ki so funkcionalno vezane nanj, le 29 % pa za ostale službe.

4. Skupščina skupnosti ne soglaša s tendencioznim obveščanjem javnosti, da z gradnjo stavbe za center za avtomatsko obdelavo podatkov „revež želi palačo" („Večer" dne 19. 12. 1973, str. 3.), pri čemer se strinja, da se je treba naložbam v zgradbe izogniti, če je to le mogoče in racionalno. Isto velja za javnost dela sklada za modernizacijo, ki je deloval v skladu s sprejetimi sklepi skupščine skupnosti in je njegovo poslovanje preverjala služba družbenega knjigovodstva. To je, med drugim, razvidno tudi iz poročila te službe, ki je dne 5. 4. 1973 po nalogu izvršnega sveta Skupščine SRS pregledala poslovanje skupnosti za leto 1970, 1971 in 1972, vključno s poslovanjem tega sklada.

Na podlagi teh ugotovitev skupščina sprejema naslednje

SKLEPE:

1. Skupščina naroča upravnemu odboru sklada za modernizacijo:

a) da ponovno v sodelovanju z vsemi zainteresiranimi dejavniki vsestransko preveri optimalni način in možnosti računalniške obdelave v službi skupnosti, njeno povezavo z drugimi organi in interesnimi skupnostmi ter o tem poroča najkasneje do 1. 3. 1974,

b) skupščina vztraja, da se najkasneje do 15. 4. 1974 sklene dogovor o načinu realizacije programa modernizacije službe, ker bi nadaljnje zavlačevanje povzročilo resno materialno in kadrovsko škodo. Do sklenitve dogovora ni mogoče prevzemati novih obveznosti v breme sklada za modernizacijo,

c) da poskrbi, da se v prvi polovici meseca januarja 1974 v listu „Delavska enotnost" objavi poročilo upravnega odbora sklada za modernizacijo službe. Sestavni del objave so tudi te ugotovitve in sklepi ter povzetek vsebine razprave na seji skupščine. Taka objava je v skladu z ustavnim načelom, da je delavce v temeljnih organizacijah združenega dela treba obveščati ter jim tako omogočiti vpliv na obseg in kvaliteto sredstev za splošno in skupno porabo. To je ustavna obveznost vseh, ki odločajo o uporabi družbenih sredstev v pogojih še ne izpeljanega delegatskega sistema.

2. Predstavniki skupnosti naj seznanijo izvršni svet Skupščine SRS s stvarnim dogajanjem pri realizaciji načrta modernizacije službe in z računom rentabilnosti gradnje, da bi se tako razčistila nejasna in sporna vprašanja.

3. Skupščina je kritično ugotovila slabosti v informiranju javnosti, ki z rednimi sredstvi obveščanja ni bila dovolj podrobno in celovito seznanjena z delom skupnosti in njenih organov. Da bi to slabost odpravila, je skupnost že sklenila, da bo, po dogovoru z listom „Delavska enotnost", izdajala mesečno prilogo „Vzajemnost", katere glavna naloga je, da posreduje delegacijam TOZD, zavarovancem in upokojencem gradiva, potrebna za sprejemanje odločitev ter obvestila o delu samoupravnih organov in službe skupnosti.

Prepozen začetek

V okviru samoupravnih interesnih skupnosti bomo v prihodnje tudi na področju vzgoje in izobraževanja enakopravno in sporazumno odločali o opravljanju teh dejavnosti v skladu s skupnimi interesi, določali politiko razvoja in združevali denar za pospeševanje vzgoje in izobraževanja.

Na nekaterih srednješolskih izobraževalnih zavodih že skušajo uveljaviti pravico in dolžnost, ki jo prinaša ustava. Tako tudi v Rudarskem šolskem centru centru Velenje, v okviru katerega deluje zdaj 9 poklicnih in srednjih šol ter 8 poklicnih, srednjih in višjih šol za odrasle. Za Rudarski šolski center Velenje, katerega ustanovitelja sta Rudnik lignita Velenje in občinska skupščina Velenje, prispeva letos izobraževalna skupnost Slovenije 6 milijonov din, in to za financiranje teoretičnega dela pouka ter za delno kritje stroškov „A" programa usposabljanja. Skoraj polovica potrebnega denarja pa mora za dejavnost šol zagotoviti Rudarski šolski center Velenje sam, saj bodo, na primer, organizacije združenega dela prispevale za kritje stroškov šolanja le 500.000 dinarjev.

V pripravah na oblikovanje interesne skupnosti za financiranje in usmerjanje vzgoje so se na Rudarskem šolskem centru Velenje znašli pred dilemo – kakšno skupnost ustanoviti, ali več skupnosti po panogah, ali interesno skupnost za vse oblike izobraževanja, in pa kdo vse naj bo ustanovitelj.

Ker je še zmeraj precej nedorečenega, na to novo obliko dogovarjanja pa je pripravljeno tudi gospodarstvo, je slišati vse več predlogov, da bi bilo treba letos zagotoviti nemoteno delovanje zavodov, v okviru katerih delujejo poklicne in srednje šole, s sredstvi Izobraževalne skupnosti Slovenije. Seveda pa je treba takoj začeti ustvarjati pogoje za oblikovanje in delo samoupravnih interesnih skupnosti za financiranje in usmerjanje vzgoje na srednjih šolah.

(JAN)

Sredstvo za ohranitev svežine in vitalnosti
polljuven
medex

Solidarnostni skladi za štipendiranje

Ko smo pred časom pisali o urejanju politike štipendiranja v Sloveniji, smo se zavzeli za to, da mora le-ta zasledovati trojni cilj.

Prvič moramo s štipendiranjem omogočati vsem sposobnim učencem in dijakom, ki nimajo zadostnih sredstev, šolanje po njihovih sposobnostih in nagnjenjih.

Drugič, štipendiranje mora postati bistven, sestavni del kadrovske politike delovnih organizacij in samoupravnih interesnih skupnostii. Z načrtnim štipendiranjem si delovne organizacije pridobivajo bodoče strokovnjake in nove delavce.

Tretjič, s štipendiranjem moramo spodbujati in nagrajevati boljši in uspešnejši študij učencev in študentov.

Zavedamo se, da samo s štipendiranjem ne moremo v celoti razreševati vseh treh problemov. Saj je materialni položaj učenca in študenta v času šolanja na srednji in višji oziroma visoki stopnji, čeprav pomemben, pa vendar le eden od pogojev, ki so potrebni zato, da bi se vsi sposobni mladi ljudje lahko vključili v šolanje in ga tudi uspešno dokončali.

Zato si ne delamo utvar, da bomo le s štipendijsko politiko lahko hitro in bistveno spremenili socialni sestav študentov ali izboljšali kadrovski sestav delovnih organizacij ter bistveno popravili uspešnost študija, zlasti na višjih in visokih šolah. Toda močno se zavzemamo za to, da s štipendijsko politiko delujemo v tej smeri, da z njo vplivamo na hitrejše razreševanje tudi tistih problemov, ki jih je treba razrešiti v samem šolskem sistemu (od osnovne do visoke stopnje) pa tudi v gospodarstvu; to bi moralo bolj dosledno vključevati kadrovsko politiko v vse svoje programe in odločitve.

Na osnovi teh izhodišč je posebna delovna skupina pri RIS pripravila nov osnutek družbenega dogovora o nalogah pri oblikovanju in izvajanju štipendijske politike v SR Sloveniji.

V njem so predvidene nekatere pomembne novosti, ki bi jih v kratkem lahko strnili v naslednje:

ENOTNI KRITERIJI IN JAVNI RAZPISI

Z družbenim dogovorom se podpisniki zavzemajo za enotne kriterije pri podeljevanju štipendij. Doslej so bili le-ti zelo različni – odvisni od možnosti štipenditorjev. Po družbenem dogovoru naj bi imeli prednost pri dodeljevanju štipendij otroci delavcev in kmetov in to z nižjimi osebnimi dohodki, ter tisti, ki dosegajo boljši učni uspeh. Razpisi štipendij in vsi podatki v zvezi s štipendiranjem morajo biti javni – nadzor nad štipendijsko politiko pa naj bi izvajali organi delavske kontrole.

Za izenačevanje pogojev pri študiju, zlasti na prehodih v srednje in visoke šole, ko delovne organizacije navadno še niso zainteresirane za izobraževanje, je potrebno zagotoviti večjo solidarnost delavcev in delovnih organizacij. Zato družbeni dogovor predvideva ustanavljanje solidarnostnih skladov za štipendiranje v občinah. V te sklade naj bi v letošnjem letu prispevale vse delovne organizacije 0,5 % sredstev od bruto OD zaposlenih. Iz teh skladov bodo prejemali osnovne štipendije vsi tisti mladi, ki se žele šolati po osnovni šoli, pa zaradi materialnih pogojev družine tega ne zmorejo. Osnovna štipendija bi namreč predstavljala razliko med polovičnim dohodkom na člana družine (in otroškim dodatkom) ter minimalnimi življenjskimi stroški (le-ti so letos 900 din za učence in 1200 din za študente). S temi štipendijami bi lahko v perspektivi bistveno povečali dotok delavskih in kmečkih otrok v srednje ter kasneje v višje in visoke šole.

KADROVSKA POLITIKA – SESTAVNI DEL GOSPODARJENJA

Zato, da bi v večji meri povezali štipendiranje s kadrovsko politiko, se uvajajo tako imenovane kadrovske štipendije, ki bi jih podeljevale delovne organizacije po enotni lestvici. Pri določanju višine štipendije bo odločilna stopnja šolanja in doseženi učni uspeh.

S kadrovskimi štipendijami si bodo delovne organizacije predvsem zagotavljale potrebne kadre, za učence in študente pa bo to pomenilo, da se bodo hitreje vezali na delovno organizacijo in da bodo stimulirani za uspešen študij.

NE LE PRAVICA – TUDI DOLŽNOST

Podpisniki družbenega dogovora se bodo morali v delovnih organizacijah zavzemati za to, da bodo na teh osnovah sprejele in podpirale samoupravne sporazume. Podpisale naj bi jih vse delovne organizacije, ker je le tako možno predvideno politiko v celoti uveljaviti.

Glede na sedanjo prakso in odnos velike večine delovnih organizacij do štipendiranja smo lahko prepričani, da bomo v tem uspeli, saj predlog dogovora povzema praktične rešitve štipendiranja najpomembnejših delovnih organizacij v Sloveniji.

Nikakor pa ne bi mogli sprejeti nekaterih zahtev študentske organizacije, ki se upira vsem tistim novostim, ki pomenijo bistven napredek v štipendijski politiki.

Štipendija ni le pravica, je tudi dolžnost štipendista do tistega, ki štipendijo daje in ne nazadnje tudi pravica štipenditorjev, da vsaj del sredstev, ki jih izločajo za štipendiranje, dobijo vrnjen prek kadrov, v katere so vlagali del svojega dohodka.

T. BLAHA

Komentatorjev stolpec

Smo res pripravljeni na povratek?

Omejitve pri zaposlovanju delovne sile v ZR Nemčiji in nekaterih drugih zahodnoevropskih državah, ki se bodo verjetno še razširile, ko bo aktualna energetska kriza povzročila neizogibno nazadovanje rasti proizvodnje in zaposlenosti v industriji in drugih dejavnostih, bodo brez dvoma pospešile vračanje zdomcev in povečale povpraševanje po delovnih mestih v našem gospodarstvu.

Po nekaterih ocenah bodo že omejitve, ki sta jih uvedli ZR Nemčija in Avstrija še pred naftnim bojkotom, vrnile v državo več deset tisoč naših delavcev, ki so bili zaposleni pri tamkajšnjih delodajalcih. Po nekaterih podatkih naj bi se v državo letos vrnilo sto tisoč, po drugih spet 200 tisoč naših delavcev. Pridružili naj bi se 380.000 nezaposlenim po uradni statistiki, ki iščejo ustrezna mesta oziroma zaposlitve v raznih gospodarskih dejavnostih, predvsem v industriji.

Kar zadeva Slovenijo, je njen položaj v pričakovanju povratka zdomcev precej ugodnejši od položaja drugih zlasti slabše razvitih republik. Ne le zato, ker obstaja v slovenski industriji, kmetijstvu in tudi v vrsti terciarnih dejavnosti precejšnje povpraševanje po delavcih raznih poklicnih profilov, temveč tudi zategadelj, ker je strokovna usposobljenost slovenskih delavcev, začasno zaposlenih v tujini, višja oziroma ustreznejša, kot pa je kvalifikacijska sestava jugoslovanskih zdomcev nasploh.

Zadovoljstvo ob tej ugotovitvi, ugodni za Slovenijo, pa utegne splahneti spričo nič kaj spodbudnih napovedi Mednarodnega urada za delo, po katerih lahko povzamemo, da bo energetska kriza zaradi domnevno več let zmanjšanih dobav nafte iz držav Srednjega vzhoda prejkone že letos povzročila bistvene strukturne spremembe v gospodarstvu zahodnih držav, ki bodo terjale ne le krčenje obsega proizvodnje v delovno še intenzivnih dejavnostih, temveč tudi hkratno prekvalificiranje odvečnih delavcev za kapitalno intenzivne panoge, ki bodo temeljile na še višji stopnji avtomatizacije proizvodnih postopkov.

Nobenega dvoma ni, da bodo v zahodnoevropskih državah, ki zaposlujejo največ tujih in tako tudi jugoslovanskih delavcev, ob občutno povečanih izdatkih za prekvalifikacijo, poskrbeli najprej za svoje in šele nato za tuje delavce ter da utegne zlasti ta pojav, verjetno prej kot se nadejamo, odločilno povečati število delavcev, ki se bodo z dela v tujini vrnili domov.

Ta nov moment, ki bo brez dvoma vplival na strukturno nezaposlenost in s tem na večjo mobilnost delovne sile v zahodnih državah, po drugi strani pa bo pospešil povratek naših zdomcev, zbuja skrb toliko bolj, ker nanj očitno nismo pripravljeni. Ne le da se bo ob povratku številnejših zdomcev izkazalo, da smo s prostimi delovnimi mesti v industriji in drugod pretiravali in se z njimi potemtakem slepili, marveč bomo hkrati najbrž tudi ugotovili, da smo v aktualne stabilizacijske programe, žal, vgradili vse preveč zavor in očitno premalo elementov, ki bi zlasti na področju zaposlovanja zagotovljali, če že ne takojšnje pa vsaj srednjeročne možnosti in učinke.

Če smo naposled, kot kaže, imeli srečno roko pri ukrepih, ki bodo preusmerili naložbe in težišče razvoja iz predimenzioniranih dejavnosti v panoge s še neizčrpanimi razvojnimi možnostmi (na primer iz nekaterih predelovalnih dejavnosti v bazično oz. surovinsko proizvodnjo), pa se očitno ne moremo pohvaliti z nekaterimi investicijskimi odločitvami, ki so povzročile, da je zdaj zamrznjenih več težkih milijard v nedograjenih hotelskih objektih vzdolž Jadranske obale, in to v časih, ko spričo energetske krize in njenih posledic celo dograjenim hotelom, najbrž že letos, ne bomo polnili kapacitet niti približno tako, kot jim jih je do nedavna konjunktura v gospodarstvu in turizmu še posebej.

Lahko bi še in še naštevali primere, ki kažejo, kako nepripravljeno bodo omenjene spremembe na Zahodu zatekle naše gospodarstvo in kako hitro bi se spričo povratka številnejših zdomcev izčrpale možnosti zaposlovanja.

Vsekakor bomo še naprej delali račune brez krčmarja, če ne bomo poskrbeli za odpiranje novih delovnih mest po možnosti v skladu s strukturnimi spremembami v ostali Evropi in se z bolj realnimi ter s potrebami svetovnega trga bolj usklajenimi načrti pripravili na verjetno precej številnejše vračanje zdomcev, kot smo ga bili vajeni doslej.

NANDE ŽUŽEK

IBI dal vrtcu 50 tisočakov

Industrija bombažnih izdelkov Kranj velja v svoji občini za delovno organizacijo, ki ima največ razumevanja za dodatne potrebe vrtcev in šol na svojem področju. To je ponovno dokazala ob minulem praznovanju novoletne jelke, saj je vrtcu Milene Korbarjeve na Primskovem, katerega pokrovitelj je, poklonila kar 50 tisoč novih dinarjev.

V vrtcu so s tem denarjem kupili novo opremo, 10 tisoč dinarje v pa so namenili tudi za igrače. Temu vrtcu je podjetje med drugim pred leti že poklonilo pianino za glasbeno vzgojo malčkov. Vrtec se mu oddolži tako, da pri sprejemu novih varovancev posebej upošteva potrebe družin njegovih delavcev. Vendar so te zahteve majhne, saj je med 70 otroki v vrtcu trenutno le 7 takih, katerih starši so zaposleni v IBI. Malčki se kolektiva vselej spomnijo ob praznikih in ga razveselijo s svojimi obiski in čestitkami.

620-članski kolektiv te tekstilne tovarne je v preteklih letih že velikokrat bogato obdaril šolo na Primskovem. Poleg vse mogoče dodatne opreme ji je nekajkrat daroval denar za skupni zaključni izlet učencev. Posebno pa se je izkazal tudi ob nedavni otvoritvi šole na Kokrici, saj ji je kot pokrovitelj namenil 50 tisoč dinarjev. Za to novoletno jelko ji je dal 10 tisoč dinarjev. S to krajevno skupnostjo povezuje podjetje že dolgoletno prijateljsko sodelovanje, ki se je posebno lepo manifestiralo poleti, ko je podjetju IBI pogorelo skladišče bombaža. Velika skupina Kokričanov je tedaj prišla delavcem pomagat razčiščevat bombaž na pogorišču.

Čeprav IBI v drugih organizacijah nima primere, pa jih več z razumevanjem prisluhne potrebam šol in vrtcev. Industrija Sava je kot pokrovitelj otvoritve novih podružničnih šol na desnem bregu Save jeseni prispevala 15 tisoč dinarjev za opremo treh varstvenih oddelkov, kemična tovarna Exoterm bo šoli v Trbojah pomagala kupiti stroj za negovanje trave in čiščenje snega, Iskra bo šoli v Predosljah podarila ozvočenje za glasbeno sobo, Kovinsko podjetje Kranj pa obdari šolo Primskovo ob vseh praznikih, ko pridejo pionirji čestitat.

M. S.

V Zakonodajni tribuni druge letošnje številke OBČANA, ki bo izšla dne 17. januarja, bo objavljen

OSNUTEK ZAKONA O DRUŽINSKIH RAZMERJIH

V njem je obravnavana zakonska zveza, razmerja v zakonski zvezi in družini, razmerja med starši in otroki, varstvo mladoletnih otrok in drugih oseb, ki niso sposobne same skrbeti zase, za svoje pravice in koristi ter rejništvo.

Osnutek zakona je predložen v javno razpravo, da bi lahko izrekli o njegovih določilih svoje mnenje in predloge občani, strokovni organi, društva, družbenopolitične organizacije in krajevne skupnosti.

Prednaročila za to številko Občana pošljite na naslov: Skupnost slovenskih občin, Ljubljana, Cankarjeva c. 5, ali telefonično na št. 20-597 najkasneje do torka, 15. januarja letos. Izvod bo stal 10.– din.

Šesti sledi že ta teden sedma šola

Učenci osnovne šole v Predosljah pri Kranju so se pred dnevi vselili v novo šolsko poslopje. To je že šesta šola, ki so jo v kranjski občini pridobili v tem šolskem letu. Na željo učencev, šolskega kolektiva in političnega aktiva Predoselj, Britofa in Visokega, ki ji je kabinet predsednika republike ustregel, se šola imenuje „Josip Broz Tito". Tovariš Tito se je pretekli torek (8. januarja) odzval povabilu, da si šolo ogleda in se zadržal z učenci in učitelji v daljšem prijateljskem pogovoru. Poleg soproge Jovanke sta ga na tem obisku spremljala tudi tovariša France Popit in Mitja Ribičič.

Nova šola je veljala okoli 15 milijonov dinarjev in ima 8 kabinetnih učilnic, 6 klasičnih učilnic, sobi za tehnični in glasbeni pouk, telovadnico, kuhinjo z jedilnico, ki lahko služi tudi za razne druge namene in podobno. Učenci so se vanjo preselili iz stavbe, ki je bila zgrajena že leta 1860, ko so v tem kraju začeli s poukom. Bila je trikrat preurejena in povečana, kljub temu pa ni zadoščala potrebam sodobnega pouka. Tudi premajhna je bila in jo je bilo potrebno dopolnjevati s prostori bližnjega kulturnega doma. Za kraj pa je posebno pomembno, da je z novim poslopjem pridobil tudi prve možnosti za podaljšano bivanje učencev v šoli in za predšolsko varstvo otrok. Da so te možnosti v Predosljah zares pogrešali, priča podatek, da imajo za varstvene oddelke že nad 70 prijav.

To soboto (12. januarja) bodo v Kranju odprli že sedmo novo šolsko poslopje. Namenjeno je posebni osnovni šoli, ki bo imela v njem 12 učilnic, telovadnico, kabinetne učilnice za tehnični, likovni in gospodinjski pouk ter dva prostora za podaljšano bivanje učencev v šoli.

M. S.

PRVA BITKA JE ZA NAMI

Podatki o lanskem ustanavljanju TOZD v Sloveniji in njihovem vpisovanju v sodni register do zakonsko določenega roka – 31. decembra 1973 – so znani. Do tega datuma je priglasilo predzaznambo oziroma vpis v sodni register že okoli 90 odstotkov vseh tistih delovnih organizacij, ki so ugotovile, da lahko ustanovijo več temeljnih organizacij. Približno 80 odstotkov organizacij, ki ne bodo imele TOZD, pa je že priglasilo konstituiranje skladno z ustavnimi dopolnili. Pri analiziranju te akcije, ki smo jo tudi v naši republiki v decembru pospešili, je sicer moč slišati ugodne ocene – predvsem pohvalo dela različnih koordinacijskih odborov in operativnih štabov – ne kaže pa ob njih pozabiti na številne pomanjkljivosti pri dosedanjem konstituiranju TOZD in OZD. Tudi za že registrirane samoupravne sporazume in druge samoupravne akte velja rek: ni vse zlato, kar se sveti! Decembrska pospešitev konstituiranja gospodarstva na samoupravnih osnovah zato v nobenem primeru ne sme pomeniti odmika od zahteve, da je potrebno vsebinsko spremeniti družbenoekonomske odnose v duhu nove ustave, uveljaviti enakopravnost delavcev v združenem delu, uresničiti njihove neodtujljive samoupravne pravice. Zato bo treba skrbno razčleniti, kakšna je vsebina samoupravnih sporazumov med TOZD in drugih samoupravnih aktov, koliko ustreza, koliko pa gre le za formalno zadoščenje zakonskim rokom. Do 15. januarja naj bi republiški organi za pospešitev akcije pri ustanavljanju TOZD skupno s komisijami pri občinskih skupščinah za pregled samoupravnih sporazumov in statutov izdelali analizo poteka dosedanje akcije. To analizo, ki bo morala orisati zlasti samoupravne razmere v tistih delovnih organizacijah, ki se do izteka zakonskega roka niso samoupravno konstituirale, bodo nato do 20. januarja verificirali na skupnih sejah izvršilni organi družbenopolitičnih organizacij. Pokazalo se je namreč, da so ponekod politično pospešitev akcije uporabili kot izgovor, da so precej površno izpeljali samoupravno organizacijo in odnose.

Analiza naj pokaže, kje in kdo je to napravil zato, da bi s pretvezo, češ, mudi se, prodrl z nesamoupravnimi rešitvami, kje pa je formalizem bil le davek časovni stiski. Kritično naj bi ocenili obe skupini delovnih organizacij: tiste, ki se sploh še niso začele organizirati v TOZD, in one, ki so samo „ujele rok“.

Pri ustanavljanju temeljnih organizacij bo nujno treba spremljati tudi vsebinsko preobrazbo družbenoekonomskih odnosov, določila samoupravnih sporazumov pa morajo biti zlasti dosledna pri tem, da v celoti zagotavljajo kontrolo delavcev nad dohodkom. Prav uresničevanje tega temeljnega načela mnogi doslej pregledani samoupravni sporazumi še ne zagotavljajo, saj prepuščajo razdelitev sredstev in virov sredstev poznejšemu dogovoru, čeprav to zakon prepoveduje. Nekateri razmejujejo sredstva tako, da postanejo nosilci odločanja pri delitvi sredstev skupne službe. V sleherni samoupravni sporazum sodijo tudi določbe o dohodku, saj je drugače sporazum bistveno pomanjkljiv, ker ne vsebuje materialne osnove. Samoupravni sporazumi pa morajo razen tega uveljaviti še enotnost delavcev in njihovo medsebojno pomoč takrat, kadar bo to iz ekonomskih ali socialnih vzrokov nujno potrebno.

Vsebina mnogih samoupravnih sporazumov o ustanavljanju TOZD in drugih samoupravnih aktov torej priča, da so v mnogih delovnih skupnostih z osnovanjem TOZD in OZD in njihovim vpisom v register šele začeli razširjati samoupravne odnose na vse ravni odločanja. Zato vpis TOZD v sodni register še daleč ni pika na i pri usklajevanju pravne organiziranosti TOZD z ustavnimi dopolnili. Glavno delo za dosego prevladujoče vloge delavskega razreda v naši družbi se je šele začelo. Vendar je decembrsko konstituiranje TOZD kljub temu zelo pomembno dejanje: ustvarilo je zakonsko podlago za uresničitev te naloge.

V. B.

ODGOVORNOST GOSPODARSKEGA SODIŠČA V REGISTRSKIH ZADEVAH

Register – zanesljiva javna knjiga

Z zakonom o konstituiranju organizacij združenega dela in njihovem vpisu v sodni register in na njegovi podlagi izdani uredbi o vpisu v sodni register, so bile naložene okrožnim gospodarskim sodiščem, ki vodijo sodni register, nove dolžnosti v postopku registracije. V sodni register se vpišejo vse organizacije združenega dela, torej temeljne organizacije, skupnosti temeljnih organizacij, delovne organizacije in sestavljene organizacije. Šele z vpisom v sodni register dobi organizacija združenega dela poslovno sposobnost.

Varnost pravnega prometa zahteva, da se v register vpišejo vsa tista dejstva, ki so pomembna za poslovne partnerje, torej: **firma, sedež, ime, poslovna dejavnost, pooblastila delovne organizacije in TOZD v pravnem prometu s tretjimi osebami, odgovornost delovne organizacije in TOZD v pravnem prometu s tretjimi osebami, imena oseb, ki so pooblaščena zastopati organizacijo združenega dela in meje njihovega pooblastila, imena oseb, ki so pooblaščena za podpisovanje v imenu organizacije združenega dela in meje njihovega pooblastila, obveznost vodenja knjigovodstva in sestavljanja zaključnega računa ter ime in sedež ustanovitelja. V zakonu je uveljavljeno načelo, da tisti, ki se v dobri veri zanese na resničnost v sodni register vpisanih podatkov, ne trpi nikakršnih škodljivih posledic, ki nastanejo iz njegovega zaupanja v resničnost podatkov sodnega registra.**

ZA SODIŠČE JE POMEMBNA VSEBINA

Sodišča ne vpisujejo v sodni register po uradni dolžnosti, razen v nekaterih izjemnih primerih, marveč le na podlagi priglasitev organizacij združenega dela. Seveda se funkcija sodišča ne omejuje na to, da mehanično prenese v register podatke, ki jih navede OZD v priglasitvi, ampak ima sodišče pravico in dolžnost, da v postopku registracije preveri vsebino in obliko priglasitve, dokaze oziroma vsebino listin, ki so priložene priglasitvi. Če registrsko sodišče ugotovi, da priglasitev ni v skladu z zakonom ali da ji niso priložene listine, ki jih predpisi zahtevajo, ne more in ne sme vpisati take organizacije združenega dela, ampak mora zahtevati, da se pomanjkljivosti odpravijo. Sodišče mora nadalje preveriti, če so listine, ki so priložene priglasitvi, skladne z zakonom in sprejete v postopku, ki je določen z zakonom. To velja zlasti za samoupravne sporazume o združevanju v delovno organizacijo in za statute, pa tudi za vse druge listine, ki se prilagajo ob priglasitvi za vpis v register.

PRESOJA SKLADNOSTI Z ZAKONOM

Pred vpisom v register torej sodišče pregleda priglasitev vsake OZD in šele, ko se prepriča, da je bil pravilno izveden z zakonom predpisan postopek za konstituiranje, da ima priglasitev vse potrebne priloge in, da je vsebina priglasitve in prilog skladna z zakonom, vpiše konstituiranje v register. Seveda se sodišče pri tem ne bo spuščalo v kontrolo notranjih odnosov v OZD, marveč se bo omejilo na presojo skladnosti z zakonom tistih dejstev, ki imajo pomen za pravni promet, to je za poslovne stike s tretjimi osebami. Poslovnega partnerja bo zlasti zanimalo, kakšna je poslovna dejavnost OZD, s katero stopa v poslovne stike, kajti OZD sme sklepati pogodbe in opravljati druge posle blagovnega prometa samo v okviru v register vpisanega predmeta poslovanja. Nadalje je za poslovnega partnerja izredno pomemben podatek o tem, kakšna pooblastila ima delovna organizacija in kakšna TOZD v poslovanju s tretjimi osebami in v zvezi s tem, kako je z odgovornostjo za obveznosti delovne organizacije in TOZD. Nedvomno je za tretje osebe pomembno, da vedo, katere osebe so pooblaščene za sklepanje pogodb in ali so v tem omejene in v kakšnem obsegu. O vsem tem bodo lahko dobili podatke v sodnem registru, kajti okrožno gospodarsko sodišče je dolžno dati vsaki zainteresirani stranki izvleček ali fotokopijo iz sodnega registra.

TUDI MATERIALNA ODGOVORNOST SODNIKOV

Okrožno gospodarsko sodišče, ki vodi register, je odgovorno za zakonitost vpisov v sodni register. Tu ne gre le za splošno politično odgovornost republiški skupščini, ki je sodnika izvolila, marveč lahko nepravilni vpisi povzročijo tudi materialno odgovornost. Če bi sodišče npr. nepravilno vpisalo podatke o odgovornosti neke OZD, pa bi tretja oseba, ki se je utemeljeno zanesla na resničnost podatkov, vpisanih v sodni register, zaradi tega utrpela škodo, bi lahko zahtevala povračilo škode, in sicer od SR Slovenije, ki je materialno odgovorna za nezakonito delo okrožnih in republiških sodišč. Ta pa bi imela pravico regresa do sodnika, ki je tak nepravilen vpis dovolil. Do enake odškodninske odgovornosti družbenopolitične skupnosti in sodnika pride lahko tudi npr. pri nepravilni označbi poslovne dejavnosti, pri napakah pri označbi obsega pooblastila delovne organizacije in TOZD, pri napakah o vpisih pooblaščencev itd.

Ko torej sodišča ob sedanjih priglasitvah zahtevajo odpravo pomanjkljivosti in dopolnitve priglasitev ter jasno opredelitev odgovornosti, ne gre pri tem za formalizem, marveč za prizadevanja, da postane sodni register takšna javna knjiga, ki bo zagotavljala resničnost vpisanih podatkov o vsaki organizaciji združenega dela in njihovo skladnost z zakonom ter s tem varnost pravnega prometa.

S. Š.

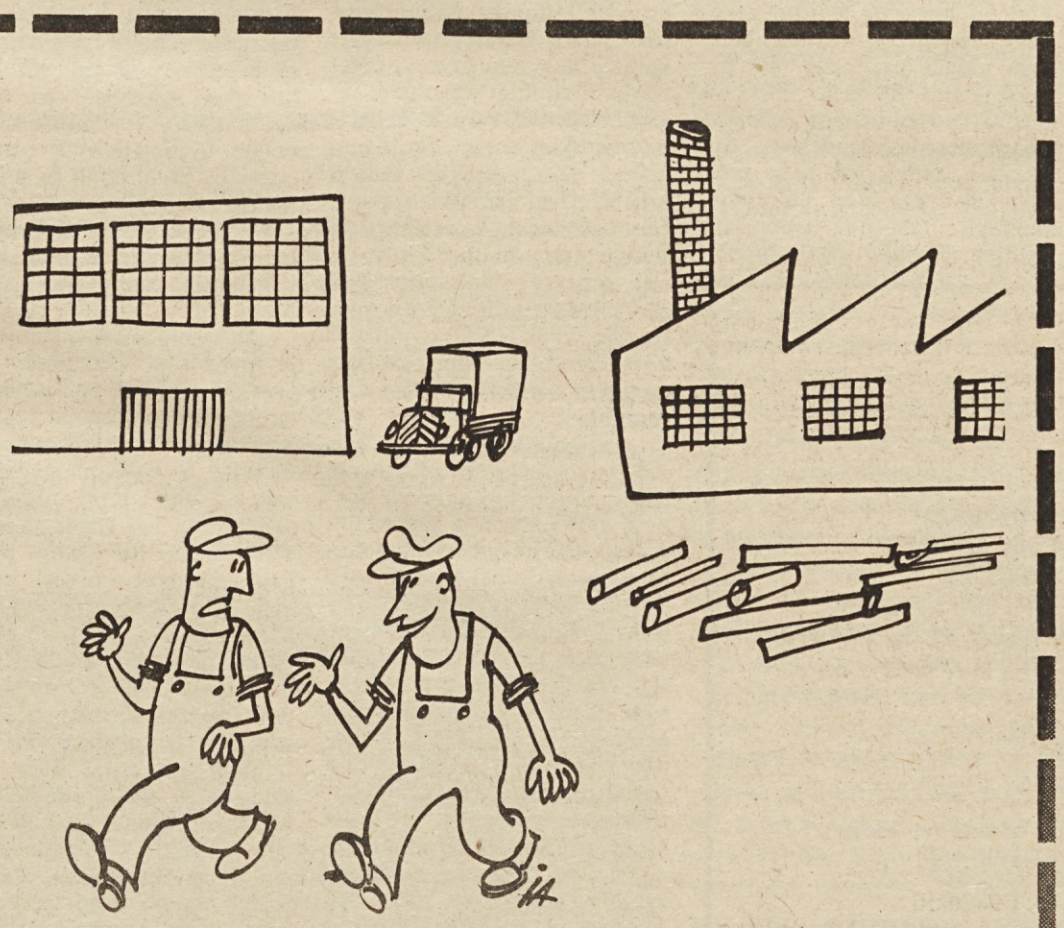

– *Zakaj pa pri vas še niste ustanovili TOZD?*
– *Zato, ker vodilnim bolj ustreza stari GOZD – špekulacij za njihove koristi . . .!*

I. ANTIČ

Kraigherjevi nagrajenci

Janez BERAVS, dipl. inž., glavni direktor Industrije gumijevih in kemičnih izdelkov SAVA iz Kranja: pod njegovim vodstvom je SAVA postala vodilna gumarska delovna organizacija v Jugoslaviji. Produktivnost dela je kar za enkrat večja od poprečja panoge v državi. Pri podjetju je bil ustanovljen gumarsko izobraževalni center ter močan razvojno-tehnični institut. Pravilnost razvojnega koncepta in uspešnost poslovanja potrjuje tudi sodelovanje Semperita in IFC. To je drugi največji projekt v Jugoslaviji, kjer je udeležen tuji kapital.

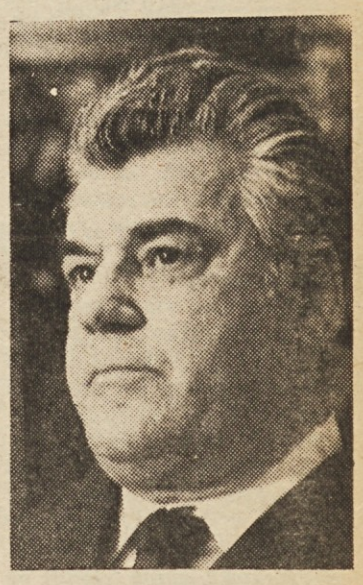

Vojo DJINOVSKI, dipl. inž., direktor Steklarne „Boris Kidrič“ iz Rogaške Slatine: nagrajenec je bil v Steklarni tehnični vodja od leta 1947 do 1956, ko je bil izvoljen za direktorja. Kot direktor ima zasluge za izdelavo ustaljenega proizvodnega programa in perspektivne usmeritve podjetja na izdelavo ročno pihanih finih steklarskih izdelkov pretežno na osnovi svinčevega stekla. Prav zaradi tega je kolektiv Steklarne v zadnjih desetih letih dosegel izredne poslovne uspehe. Visoka akumulativnost podjetja ter dejstvo, da gre polovica proizvodnje v izvoz na konvertibilno področje, predvsem zaradi izredne kvalitete in izbora kristalnih izdelkov, je v veliki meri prav njegova zasluga.

Ivan KOČEVAR, glavni direktor SGP PIONIR iz Novega mesta je prevzel dolžnost v. d. direktorja 1956. leta, ko so v podjetju reševali težak položaj zaradi skrčenja proizvodnje celo z odprodajo proizvodnih sredstev. Tehnične in organizacijske spremembe ter posebna pozornost, ki jo je posvetil šolanju in zaposlovanju strokovnih kadrov in krepitev strokovnih služb so hitro pokazale prve uspehe pri konsolidaciji podjetja. Po zaslugi nagrajenca je PIONIR med prvimi jugoslovanskimi podjetji, ki je pričel uvajati industrijski način gradnje po najsodobnejših tehnoloških postopkih.

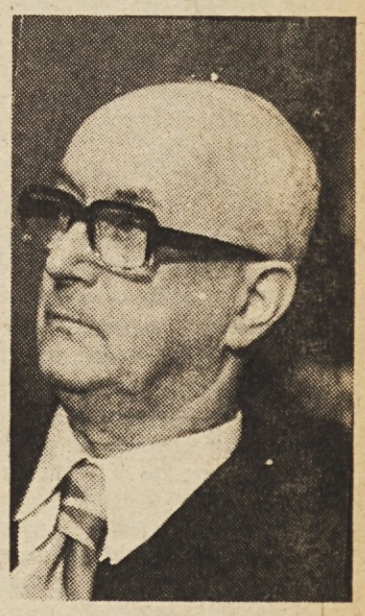

Tine RAVNIKAR, glavni direktor delovne organizacije LESNINA: pod njegovim vodstvom se je delovni kolektiv v zadnjih desetih letih podvojil in kar za desetkrat povečal celoten promet in izvoz. V podjetju so posvečali tudi posebno pozornost izboljšanju kadrovske strukture zaposlenih. Nagrajenec ima zasluge tudi za proizvodnjo novih izdelkov kot so npr. jogi vzmetnice v Meblu, velox plošče v Hoji, lahke gradbene lesne plošče itd. Prav tako pa tudi za izredne uspehe organizacije, ki v celoti opremlja hotele, šole, vrtce, bolnišnice in lekarne in je med drugim opremila tudi konferenčno palačo za sestanek nerazvitih v Lusaki.

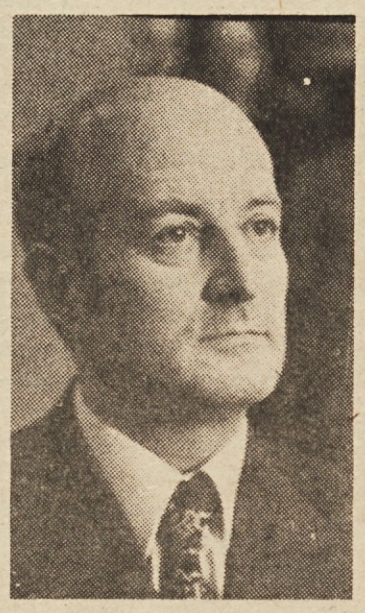

Zdravko PRAZNIK, dipl. oec., direktor Ekonomskega centra v Mariboru je dobil nagrado za učinkovito posredovanje in pospeševanje sodobnih metod pri organizaciji in vodenju proizvodnje ter poslovanja v delovnih organizacijah in za regionalne študije severovzhodne Slovenije.

Za nagrado so ga predlagali samoupravni organi zavoda na pobudo društva ekonomistov Maribor. Predlogu se je pridružilo še 13 delovnih organizacij in znanstvenoraziskovalnih institucij. Direktor ECM je postal leta 1965 in je v sorazmerno kratkem času uspel kadrovsko okrepiti zavod in povezati njihove znanstvene raziskave s potrebami prakse.

Priznanje velenjskim rudarjem

Trgovsko in proizvodno podjetje Veletekstil iz Ljubljane je prva delovna skupnost pri nas, ki je izrekla javno priznanje težavnemu delu rudarjev in prizadevanjem za povečani izkop premoga

Predstavniki Trgovskega in proizvodnega podjetja Veletekstil iz Ljubljane so pred novim letom obiskali Rudnik lignita Velenje. Predstavniki samoupravnih organov in osnovne organizacije sindikata velenjskega premogovnika so seznanili s sklepom delavskega sveta Veletekstil, da daje kolektiv rudarjem kot priznanje za njihova prizadevanja v času energetske krize nagrado 100.000 dinarjev.

Predstavniki velenjskega rudnika so gostom iz Ljubljane povedali, da je Veletekstil prva delovna skupnost pri nas, ki je izrekla javno priznanje težavnemu delu rudarjev. Nagrado 100.000 dinarjev pa bodo v velenjskem premogovniku namenili v sklad za klimatsko zdravljenje rudarjev. Predstavniki Rudnika lignita Velenje pa so povabili delovno skupnost Trgovskega in proizvodnega podjetja Veletekstil iz Ljubljane, da obišče rudarje in se tudi sama neposredno spozna z delom in prizadevanji rudarjev.

(vš)

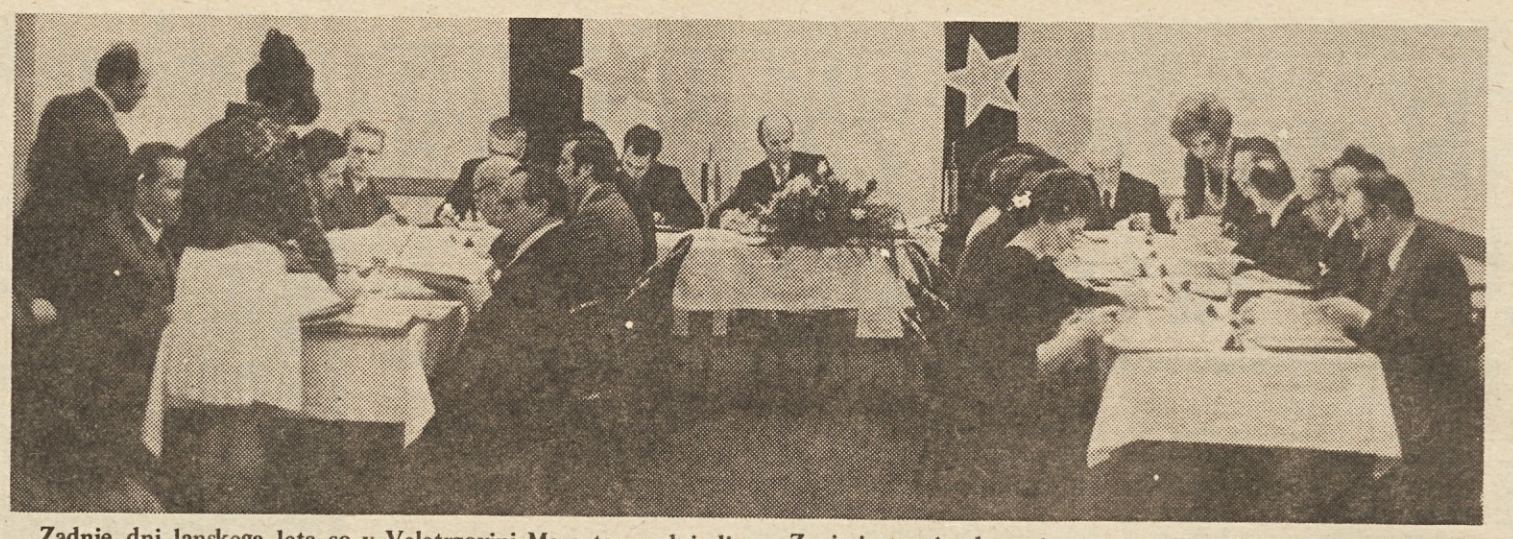

Zadnje dni lanskega leta so v Veletrgovini Mercator podpisali samoupravni sporazum o združevanju 24 temeljnih organizacij združenega dela. Priprave, ki so tekle dve leti, doživele in preživele sedem osnutkov, so končno dobile obliko sporazuma, ki temelji na odnosih med posameznimi TOZD, predvsem na osnovi čistih medsebojnih računov.

Zanimivo pa je, da poslovna enota EMBA samoupravnega sporazuma ni podpisala, ker se z nekaterimi točkami ni strinjala, predvsem s tisto, ki zahteva, da plan celotnega podjetja potrdita dve tretjini zaposlenih, ne pa 100 %, kot oni zahtevajo. Zaradi tega so pri Mercatorju že sprožili ustavni spor, EMBA pa še vedno ostaja v sklopu OZD Mercator.

PERSPEKTIVA – ZASAVSKI ENERGETSKI KOMBINAT

Kolektiva zasavskih premogovnikov in trboveljske termoelektrarne sta pred kratkim ustanovila posebni komisiji, ki so jima zaupali dolžnost priprave izhodišč za sklenitev samoupravnega sporazuma o tesnejšem medsebojnem sodelovanju obeh delovnih organizacij. Gre za širše oblike povezovanja, ki naj bi kasneje po vsej verjetnosti omogočile ustanovitev zasavskega energetskega kombinata.

Na prvem skupnem sestanku sta komisiji ugotovili, da so že zdaj cene premoga in električne energije medsebojno povezane, zaradi tega sta partnerja zainteresirana za čimbolj dognano gospodarsko-tehnološko izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti. Zato sta komisiji soglašali, naj bi nadaljnje povezovanje obeh podjetij uravnaval sporazum na podlagi samoupravnega, tehnološkega in finančnega povezovanja. V okviru zasavskih premogovnikov in termoelektrarne bi deloval skupen samoupravni organ po delegatskem načelu, ki bi povezoval interese obeh podjetij v zagotavljanju primarnega vira za plasma in proizvodnjo električne energije.

Osnove za izdelavo samoupravnega sporazuma o medsebojnem sodelovanju sta komisiji zaupali posebni strokovni skupini, ki jo sestavljajo predstavniki obeh podjetij. Ta mora do 15. tega meseca izdelati osnutek samoupravnega sporazuma, ki ga bo do konca januarja obravnavala skupna komisija. Ta bo tudi sklepala o dokončni izdelavi elaborata o samoupravnem sporazumu. Videti je, da nameravata kolektiva razširiti in okrepiti medsebojno sodelovanje, ki naj bi dobilo trajnejši pomen in veljavo. Čeprav se predlogi o medsebojnem sodelovanju zasavskih premogovnikov in trboveljske termoelektrarne razlikujejo od akcijskih izhodišč za povezovanje velenjskega rudnika in šoštanjske termoelektrarne, ne more biti dvoma, da bo prek teh prvih oblik samoupravnega sporazumevanja prišlo do širše povezanosti. Končni cilj mora biti ustanovitev zasavskega energetskega kombinata, zlasti, če bo uresničena napoved o graditvi trboveljske termoelektrarne III.

–m–

DELOVNA SKUPNOST

POPRAVLJALNICA PISARNIŠKIH STROJEV

»BEŽIGRAD« (SERVIS BEŽIGRAD) LJUBLJANA, Titova 41

razpisuje v skladu z 17., 18. in 19. členom statuta delovno mesto

DIREKTORJA (reelekcija)

Kandidat mora poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom, izpolnjevati še naslednje pogoje:

— da ima srednjo tehnično šolo, strojni oddelek z najmanj 10 let delovne dobe v delu servisnih organizacij za servisiranje biromehanike, s poznavanjem pisarniških strojev, ter znanjem enega tujega jezika (svetovni).

— da je VKV precizni mehanik za pisarniške stroje, z najmanj 15 let delovne dobe v delu servisnih organizacij za servisiranje biromehanike, ter znanjem enega tujega jezika (svetovni).

Vloge s kratkim opisom dosedanjega dela sprejema delovna skupnost 8 dni od dneva objave tega razpisa.

Zmerna cena

Nova tehnologija pri gradnji stanovanj v Škofji Loki

V Škofji Loki so pred Novim letom predali stanovalcem 55 novih stanovanj v stolpnici ob Partizanski cesti. Za ta stanovanjski objekt je značilno, da ga je domače gradbeno podjetje Tehnik zgradilo po novi francoski tehnologiji s pomočjo jeklenih opažev. S temi je potrebovalo za gradbena dela za tretjino manj delovnih ur, kot pri klasični gradnji.

Ta novost in pa uspešno poslovno tehnično sodelovanje s škofjeloškim stanovanjskim podjetjem Lokainvest pri izdelavi načrtov, odkupu in komunalni opremi zemljišča in pri drugih pripravah, je pripomoglo do razmeroma ugodne cene stanovanj. Kvadratni meter čiste stanovanjske površine je veljal 3410 dinarjev, kar je trenutno med najnižjimi cenami stanovanj v Sloveniji. Gradbena dela so v tej ceni udeležena s 46 odstotki, obrtniška s 23 odstotki, instalacije z 19 odstotki, vsi ostali stroški pa z 12 odstotki.

Pri tem velja naglasiti, da so ta stanovanja celo nekoliko bolje opremljena kot navadno. Večja imajo poleg kuhinjskih elementov tudi kombinirani plinski in električni štedilnik s 6 ploščami, v kopalnicah so poleg kopalnih kadi in umivalnikov še bideji, WC pa je v ločenem prostoru in ima tudi manjši umivalnik. Izmed teh stanovanj so jih 22 odkupile delovne organizacije, 14 solidarnostni sklad, 18 pa zasebniki.

Glavna prednost graditve s pomočjo jeklenih opažev je, da pri njej ni potrebno ometavanje sten in naknadno vgrajevanje cevi za instalacije. Tehnik jih je kupil v Franciji 780 kv. m. Veljali so ga 1 milijon dinarjev, predvidoma pa jih bo lahko uporabil pri graditvi najmanj 550 stanovanj. Že letos bodo ob Partizanski cesti v Škofji Loki dogradili še 3 enake stolpnice, za tem pa naj bi jih 6 zgradili še v naselju Podlubnik.

Podobno novo gradbeno tehnologijo s pomočjo jeklenih opažev uporablja že več naših podjetij, žal pa pri tem premalo sodelujejo in se večinoma vsako zase dogovarja s tujimi partnerji.

M. S.

NAMESTO OSEBNIH NOVOLETNIH VOŠČIL SVOJIM ZNANCEM, POSLOVNIM PRIJATELJEM IN VSEM OSTALIM SO DAROVALI ZA »BOJ PROTI RAKU«

HMEZAD, kmetijsko-živilska industrija, trgovina, gostinstvo
JUGOTEHNIKA, Ljubljana, Pod trančo 2
SINDIKAT DELAVCEV STORITVENIH DEJAVNOSTI Slovenije, Republiški odbor, Ljubljana, Dalmatinova 4
»TERMIKA«, industrijsko in montažno podjetje za izolacijo Ljubljana, Kamniška 25
VSEM DAROVALCEM ISKRENA HVALA!

SKLAD ZA GRADNJO ONKOLOŠKEGA INŠTITUTA
61105 LJUBLJANA, pp. 17
Vrazov trg 4, tel.: 316-194
Žiro račun: 50101-740-45793
DRUŠTVO SRS ZA BOJ PROTI RAKU
61001 LJUBLJANA, pp. 591
Komenskega 4, tel.: 322-862
Žiro račun: 50101-678-49189

INDUPLATI V JARŠAH MED PRVIMI UKINIL NOČNO DELO

Končno nič več ponoči

Pred odpravo nočnega dela so v Jaršah poskrbeli za dovolj trdno ekonomsko osnovo, potem pa so se lotili rekonstrukcije in modernizacije obeh glavnih obratov – tkalnice in predilnice ● Presežek delavk, ki je nastal z ukinitvijo nočnega dela, bodo zaposlili v novi predilnici in v razširjenem obratu konfekcije

Kolektiv Induplati si je zastavil že pred leti dolgoročni cilj, uresničil pa ga je na začetku letošnjega leta, ko so po skrbnih ekonomskih analizah naposled ukinili nočno delo in dokončno prešli na dvoizmensko delo. Vendar pa nočnega dela niso ukinili naenkrat, pač pa postopoma. Še leta 1971 je med 900 zaposlenimi delalo v nočni izmeni 360 delavk, lani pa 240. Zadnja leta se je problem nočnega dela najostreje pojavljal v tkalnici s pripravljalnico, v nekoliko manjšem obsegu pa tudi v oplemenitilnici in predilnici. Prav v tkalnici si normalne proizvodnje brez nočnega dela še do lani niso mogli niti misliti, saj je zavzemal ta obrat v celotnem proizvodnem procesu Induplati ključno mesto. Zaradi zastarelosti strojne opreme je v tem procesu predstavljal čestokrat ozko grlo, kar se ni dalo rešiti drugače kot s triizmenskim delom. Da je bilo nočno delo potrebno tudi v predilnici, so zadnja leta pokazale potrebe organizacije združenega dela, da si z lastno in tudi cenejšo proizvodnjo zagotovi ustrezne količine osnovnih surovin, ki jih je vedno primanjkovalo tako na domačem kot na tujem tržišču in še zelo drage so.

„Razumljivo je, da je bilo mogoče načrtovati zmanjšanje oziroma popolno odpravo nočnega dela žensk le v neposredni zvezi z načrtovanjem modernizacije proizvodnih zmogljivosti. Za vsako ceno se je bilo treba lotiti rekonstrukcij tkalnice, predilnice in oplemenitilnice. Za uresničitev vseh teh načrtov smo morali doseči kar največjo ekonomsko in finančno stabilnost podjetja. Izbrati je bilo treba pravilno proizvodno-poslovno usmeritev, pri tem pa si zagotoviti čim večjo amortizacijo ter večji ostanek dohodka za poslovni sklad. Veliko več smo potrebovali tudi obratnih sredstev, da bi dosegli s tem večji koeficient njihovega obračanja. Razumljivo je, da je veljalo povečati produktivnost, ekonomičnost in rentabilnost poslovanja, pri teh prizadevanjih pa nismo pozabili tudi naših čedalje večjih izvoznih teženj," nam je ob obisku v Jaršah pripovedoval direktor Induplati, **dipl. inž. Srečo Bergant.**

Že s spremembo asortimenta svoje proizvodnje od bombažnih in lanenih tkanin na sintetično, kot najboljšo novo proizvodno-poslovno usmeritev, so dosegli v zadnjih treh letih veliko boljše poslovne rezultate kot prej, predvsem pa večjo akumulacijo. V celotni proizvodnji Induplati se je namreč udeležba bombažnih in lanenih tkanin zmanjšala od 71 % v letu 1969 na 43 % konec lanskega leta, medtem ko se je udeležba sintetičnih tkanin povečala na 57 %.

„Doseženi poslovni uspehi," je menil **dipl. inž. Srečo Bergant**, „toliko bolj pa naša nekajletna politika vlaganja čimvečjega ostanka dohodka v poslovni sklad so nam omogočili, da smo se lahko lotili doslej največjih investicij. Glede na to, da se je nočno delo žensk pojavljalo v največjem obsegu v tkalnici, smo morali, razumljivo, najprej modernizirati ta obrat, potem pa še predilnico. Z modernizacijo slednje smo precej povečali zmogljivosti za proizvodnjo preje in sukancev iz sintetičnih vlaken. Zadovoljni smo, da se nam bodo sredstva, ki smo jih vložili v rekonstrukcijo predilnice, vrnila veliko prej, kot smo mislili, obenem pa si bomo po dolgih letih zagotovili za svoje potrebe izdelavni material, ki nam ga je doslej vedno primanjkovalo. Prav s povečanjem proizvodnih zmogljivosti predilnice si je Induplati zagotovil trdnejši ekonomski položaj, v katerem bo laže opravil investicijo v novo oplemenitilnico, ki nas še čaka."

Odprava nočnega dela žensk v Induplati je vsaj leto ali dve prehitela predvidevanja, zlasti še, če upoštevamo položaj, v katerem je ta organizacija združenega dela bila ob koncu lanskega leta in v katerem je še danes. Induplati je namreč še zdaj v intenzivni fazi modernizacij in rekonstrukcij svojih proizvodnih obratov. Komaj je stekla proizvodnja v novi predilnici, so začeli graditi nov objekt oplemenitilnice. Razvojni načrti pa predvidevajo tudi nove investicije v tkalnico. Z leti bo potrebno zamenjati vso sedanjo strojno opremo in jo avtomatizirati.

V Induplati sodijo, da bi bilo v takem položaju kajpak ekonomsko sprejemljivejše, če bi prehod na dvoizmensko delo odložili še za nekaj let. Tako stališče bi bilo po njihovem prepričanju moč zagovarjati le dotlej, dokler bi ta položaj opazovali zgolj teoretično in statično, torej bi na problem nočnega dela žensk gledali samo z vidika poslovnih učinkov. Vendar je po njihovem globokem prepričanju precej drugače, ko gledamo na odpravo nočnega dela kot na pridobitev socialnega značaja.

„Zavedali smo se, da ima uresničitev vsakega socialnega ukrepa, pri čimer je odprava nočnega dela žensk obenem naša mednarodna pravna obveznost, posebno aktualno veljavo, saj neposredno zadeva človeka in delavca. Zato bi bilo družbeno nesprejemljivo, če tega ukrepa ne bi izvedli, če so zanj dane vse možnosti. To smo dobro vedeli v naši delovni organizaciji in tako smo tudi ravnali," nam je ob koncu razgovora dejal direktor **dipl. inž. Srečo Bergant.**

Stol 1974 praznik treh gorenjskih občin

Na pobudo občinskega odbora ZZB NOB in alpinističnega odseka Jesenice so se že ob zaključku jubilejnega leta slovenskega planinstva in pred začetkom jubilejnega leta jugoslovanskega planinstva, stoletnice začele široko uvodne priprave za deveti zimski spominski pohod na Stol v počastitev 32. letnice velike bitke partizanov Cankarjeve čete s preko 2.000 dobro oboroženimi Nemci in domačimi izdajalci.

Močno razgibane priprave za IX. tradicionalni zimski spominski pohod na Stol so zajele ne samo preživele prvoborce, udeležence bitke temveč tudi ostale partizane in kurirje, lovce, tabornike, planince, plezalce, alpske smučarje, alpiniste in gorske reševalce iz krajev in vasi jeseniške občine temveč tudi številne druge ljubitelje in obiskovalce zasneženega, razglednega Stola in sosednje radovljiške in tržiške občine.

Prvi zimski spominski pohod na Stol je bil 25. februarja 1962 leta v počastitev dvajsetletnice velike bitke, ko je padel na pragu, ruševinah in pogorišču požgane Prešernove koče prvoborec Jože Koder.

51 udeležencev tega prvega zimskega spominskega pohoda na Stol je toplo pozdravilo to zamisel alpinističnega odseka Jesenice. Dosedanjih osmih pohodov se je udeležilo več kot 2500 navdušenih gornikov, smučarjev, lovcev in članov borčevskih organizacij iz Slovenije (Maribora, Novega mesta, Velenja, Kopra, Gorice, Ljubljane, Celja in drugih mest in vasi), ki so bili ob lepem vremenu in ugodnih prilikah navdušeni nad takimi množičnimi planinskimi, rekreativnimi manifestacijami. Čestokrat je bila udeležba na Stolu tudi v ledeno mrzlih in viharnih dneh rekordna.

U. Ž.

Smuka na Osolniku

Pred dnevi je bila otvoritev smučarskega centra na Osolniku, kjer bosta v letošnji sezoni obratovali kar dve vlečnici. Prizadevni smučarski delavci TVD „Partizan" Medvode so uredili dovolj smučišč, tako da bo sedaj precej možnosti za prijetno smuko tudi za manj vešče smučarje.

Pričakujejo, da bo na sončnem Osolniku mimo domačinov tudi precej Ljubljančanov, saj so smučišča oddaljena od Ljubljane le 20 km, dostop pa je možen z avtomobili, saj je makadamska cesta od vasi Sora dobro vzdrževana.

F. R.

Smučarski tečaji

TVD „Partizan" Medvode bo tudi letos priredil več smučarskih tečajev, ki so bili v prejšnjih sezonah dobro obiskani. Tako bodo za šolsko mladino trije tečaji v dneh od 26. januarja do 2. februarja na Čerenu, Sori in Topolu, 5-dnevni nadaljevalni tečaj pa na Starem vrhu nad Škofjo Loko. Za odrasle bosta začetni in nadaljevalni tečaj na Čerenu od 26. januarja do 2. februarja. vsako soboto in nedeljo pa bo ob društvenih vlečnicah na Osolniku izpopolnjevalni tečaj.

F. R.

Prenovljeni dom

Pred dnevi so bila ponovno odprta vrata prenovljenega doma TVD „Partizan". Dotrajanost objekta je narekovala temeljito obnovo, zato so najprej popravili streho, asfaltirali teraso, nadaljevali pa z deli v telovadnici, kjer resda vadba ni bila več možna. Tako so obnovili pod, vstavili okna in naredili stensko oblogo. Dela, ki jih je izvajalo podjetje „Gradles", so veljala okoli 200 tisoč dinarjev. Kar tretjino vsote so člani društva prihranili s prostovoljnim delom, saj so opravili nad 5 tisoč delovnih ur, svoj prispevek pa so dale tudi medvoške delovne organizacije. Telovadnica je spet zasedena od jutra do poznega večera, posebno še, ker je graditev telovadnice pri osnovni šoli Preska iz samoprispevka v precejšnji zamudi.

F. R.

Rekreacija na Ravnah v polnem razmahu

Občinska zveza za telesno kulturo Ravne na Koroškem je pred meseci razpravljala o množični telesni kulturi na področju svoje občine in pri tem podrobno preučila v prvi vrsti dejavnost šolskih športnih društev in področje rekreacije zaposlenih.

Ob tem naj omenimo, da so bile Ravne ena izmed prvih petih slovenskih občin, ki so poizkusno organizirale akcijo TRIM. Omenjene akcije so se med prvimi lotili v Ravnah predvsem v želji, da bi vključili v vrste športnikov čimvečje število svojih občanov. Akcija je bila razmeroma zelo dobro zastavljena. Predvsem občinska zveza za telesno kulturo in občinski sindikalni svet sta napravila vse, kar je bilo v njuni moči, da je akcija zares uspela. Tako propagandne kot akcije osveščanja so bile na moč učinkovite. Zato so se v akcijo uspešno vključile tudi delovne organizacije same, ki so preko svojih komisij za rekreacijo animirale veliko število zaposlenih.

Čeprav akcija TRIM ni bila namenjena šolski mladini, je bila ta dejavnost dovoljena tudi otrokom, vendar le v primerih, ko se je v akcijo vključila cela družina. Tako je bila najmlajša udeleženka akcije Marija Pobrežnik stara komaj dobrih deset let, najstarejši pa Karel Aberšek, ki se je bližal že svojemu 75. rojstnemu dnevu.

Iz analiz o sodelovanju nosilcev športnega znaka v posameznih panogah je razvidno, da je bilo največ tekmovalcev v planinah. To nikakor ne preseneča, saj je prav planinarjenje na tem območju ena izmed najbolj priljubljenih oblik rekreacije. Razveseljiva je tudi visoka udeležba v kolesarjenju in vadbi na TRIM stezi. Po priljubljenosti je precej privrhu tudi tekmovanje v kegljanju. Vsekakor pa preseneča dejstvo, da je najmanj ljudi tekmovalo v smučanju. Morda pa so v tej panogi organizirali odgovorni premalo tekmovanj?

Med nosilci prvih športnih znakov sta bili le dve ženski, drugače pa 23 delavcev in 37 uslužbencev. K temu lahko dodamo le še to, da je TRIM steza na Rimskem vrelcu izredno dobro obiskovana, saj se na njej krepi mesečno več kot 1000 občanov!

KOVAČI IZ ZREČ NA ROGLI

Pred kratkim je bila na Rogli otvoritev novih smučarskih terenov, obnovljenega doma iz dveh vlečnic. Rogla je s 1517 m nadmorske višine zelo primeren kraj za razvoj smučanja. Verjetno bi samevala Rogla še vnaprej, če ne bi tovarna kovanega orodja iz Zreč namenila precej starih milijonov za razvoj Rogle, ki naj bi postala zimsko športno središče.

Tudi v tovarni kovanega orodja v Zrečah se zavedajo, kako velikega pomena je razvoj športne rekreacije za zaposlene in to ne samo v času letnega dopusta in počitnic na morju, temveč tudi v zimskem času. Prav zato so se letos resno lotili izgradnje smučarskega centra na Rogli, ki sedaj že služi svojemu namenu.

Planinsko kočo na Rogli, ki je sicer last PD, je tovarna najela za 10 let in jo letos tudi precej obnovila. Postavili so tudi dve vlečnici, ki že redno obratujeta. Za urejanje smučišč imajo lastni ratrac in buldužer za čiščenje ceste, ki pelje iz Zreč skozi Vitanje na Roglo.

Seveda je to le začetek izgradnje smučarskega centra na Rogli, ki nima samo lepih terenov za alpsko smučanje, temveč tudi odlične terene za smučarske teke oziroma sprehode.

J. R.

Mladinska košarkarska ekipa Partizana Trnovo uspešno tekmuje v mladinski ligi Slovenije, obenem pa skrbi za pomlajevanje članskega moštva, ki nastopa v slovenski članski ligi.

Marljivi športniki tovarne Elan

Delavci tovarne Elan ne slovijo le kot proizvajalci kvalitetne športne opreme temveč tudi po pestrem športnem življenju. Res je sicer, da v primerjavi z drugimi nekoliko laže pridejo do potrebne opreme, prav tako pa drži, da imajo v svojih vrstah lepo vrsto dobrih športnikov in seveda organizatorjev, ki pridno in nesebično skrbe za rekreacijsko dejavnost zaposlenih.

Razumljivo je v Elanu najmočnejša smučarska sekcija. Šteje 113 članov, od katerih je več kot polovica aktivnih. Člani sekcije so se udeležili v minulih dveh letih številnih internih tekmovanj, občinskih in republiških prvenstev lesarjev, gozdarjev in lovcev. S sorazmerno skromnimi pripravami so dosegli smučarji Elana na vseh omenjenih tekmovanjih zelo lepe uspehe. Kljub temu pa so člani smučarske sekcije sklenili, da se bodo vnaprej pripravljali na srečanja bolj sistematično in da bodo organizirali več treningov. V neposredni bližini tovarne, to je v Krpinju, imajo lepo smučišče z žičnico in umetnim snegom, kar bo potrebno vsekakor še bolje izkoristiti.

Dalje so športniki Elana sklenili, da bo potrebno v prihodnje posvetiti več pozornosti tudi smučarjem tekačem. Tudi na tem področju bo potrebno delati bolj sistematično, kar velja še posebno za ženske. Za večje uspehe v tej disciplini bo potrebno pomnožiti vrste tekačev in seveda omogočiti resnejši trening. V Elanu nekateri celo predlagajo, da bi ustanovili v okviru Sindikalnega športnega društva Elan samostojno tekaško smučarsko sekcijo.

Ob tem gre vsekakor poudariti, da gre pripisati uspeh smučarske sekcije v precejšnji meri tudi materialni pomoči tovarne in inštituta tovarne Elan. S tem, da je nudil inštitut članom sekcije v testiranje kvalitetne smuči, se je materialno stanje smučarske sekcije izredno izboljšalo.

Tudi klub za smučanje na vodi se je v minulih letih lepo izkazal. To velja tako za klub kot celoto kot za posameznike, ki so se na velikih športnih prireditvah več kot dobro odrezali. Klub šteje danes že 54 članov, od tega 12 aktivnih tekmovalcev. Z delovnimi akcijami so si člani sekcije uredili smučarsko slalom progo, zgradili so izredno kvalitetno skakalnico, uredili smučarski center v Mostah itd., itd. Nadalje so člani kluba s svojim požrtvovalnim delom veliko prispevali tudi k ureditvi campinga v Poreču, kjer preživljajo počitnice člani kolektiva.

V minuli sezoni so se prebili člani kluba za smučanje na vodi v sam jugoslovanski vrh, saj so osvojili najvišje odličje. K temu je največ pripomogel sistematični trening v Mostah. Tega se smučarji dobro zavedajo obenem pa si želijo, da bi svoj center v Mostah izpopolnili. Potrebovali bi namreč primeren prostor, kjer bi se po treningu lahko okopali in segreli, saj je temperatura vode v poprečju nižja od 15 stopinj.

Člani kluba so sodelovali v minuli sezoni na več tekmovanjih, med drugim seveda tudi na državnem prvenstvu. Na vseh tekmovanjih so odnesli vodni smučarji Elana 53, prvih, 36 drugih in 9 tretjih mest. Poleg tega so postavili 4 nove državne rekorde v skokih in 2 v slalomu.

In sedaj še nekaj besed o strelcih Sindikalnega športnega društva Elan, ki prav tako kot smučarji beležijo iz leta v leto vidnejše uspehe. Moška ekipa je na zadnji lesariadi dosegla med 44 ekipami imenitno prvo mesto, medtem ko so ženske pristale na solidnem devetem mestu. Tudi na občinskih tekmovanjih so pobrali strelci Elana v glavnem vsa najvišja mesta, kar nedvomno potrjuje njihovo solidno delo in množičnost. Njihova želja je le, da bi dobili svoje prostore in s tem prišli do boljših pogojev za svoje nadaljnje delo.

V zadnjem času se je v Elanu razmahnil tudi kegljaški šport. Kegljaška sekcija šteje blizu 60 članov, ki uspešno tekmujejo tako v občinskem kot v republiškem merilu. Tudi ti športniki žal nimajo najboljših pogojev za treninge, kar pa ne predstavlja tolikšne ovire, da ne bi svoje vrste nenehno krepili in beležili iz leta v leto vidnejše uspehe.

Nedvomno torej je, da so se športniki tovarne Elan v minulem času na številnih področjih zelo dobro izkazali. Seveda gre za to zasluga tako samoupravnim organom tovarne, ki kažejo vse razumevanje za rekreacijo zaposlenih, kot marljivim organizatorjem in ne nazadnje številnim športnikom samim.

25. januarja bo v Delavski enotnosti prvič izšla priloga „Vzajemnost“, ki bo poslej redno izhajala enkrat mesečno, in sicer vsak četrti petek v mesecu.

Prilogo „Vzajemnost“ bo izdajala DE skupaj s Skupnostjo pokojninskega in invalidskega zavarovanja SRS in Društvom upokojencev. V njej bomo poročali o dogajanjih v skupnosti zavarovancev, o predlogih sklepov in pripombah nanje, če jih bodo zavarovanci in njihove delovne skupnosti imele, pojasnjevali bomo že sprejete sklepe, skratka, pisali bomo v vprašanjih, ki se bodo porajala. Na ta vprašanja bo morala dati odgovore samoupravna interesna skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja, v njenih organih pa bodo predstavniki delovnih skupnosti, samoupravnih interesnih skupnosti in društev upokojencev.

Namen „Vzajemnosti“ naj bo obveščati ne le upokojence, temveč vse aktivne zavarovance, ki dajejo svoj prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

Najbrž bo priloga nepogrešljiv pripomoček pri delu kadrovskim in socialnim službam OZD in TOZD, zdravstvenim in socialnim delavcem, zavodom za zaposlovanje itd.

Vsak mesec bo torej dodanih redni DE še 8 časopisnih strani (oziroma 16 na polovičnem formatu), kar vse bodo dobivali redni naročniki na DE za 100 dinarjev. kolikor znaša po novem naša letna naročnina.

Na prilogo „Vzajemnost“ se lahko naročijo tudi tisti, ki sicer niso naročniki na Delavsko enotnost. Letna naročnina za DE, v kateri je tudi priloga „Vzajemnost“, je 24 dinarjev.

Prosimo vse, ki se želijo naročiti na Delavsko enotnost, ki ima prilogo „Vzajemnost“, da svoje naslove sporočijo na:

ČZP Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, naročnino pa vplačajo na naš žiro račun KB Ljubljana, št. 50100-601-11807

Objavljamo razpise delovnih mest! Podpisnikom dogovora o naročnini na DE dajemo 20-odstotni popust

Živilski trg v Ljubljani. Prodajalci na njem ne delajo posebnih tržnih raziskav. Po zdravi pameti vedo, da gredo v mrzli zimi dobro v promet tudi tople copate. Cene pa? No, saj se vse draži! – Foto: A. AGNIČ

STANDARD DRSI!

Kako živijo ljudje na področju, ki ga prištevamo med tista z najvišjim življenjskim standardom v Sloveniji ● V občini je 56.000 prebivalcev in polovica zaposlenih ● Resnični osebni dohodek je padel, število zaposlenih pa precej poraslo

Kranjsko občino prištevamo med področja z najvišjim življenjskim standardom pri nas. Kako je bilo s tem standardom lani, ali se je še naprej dvigal, ali pa je vsaj del občanov zaradi precejšnjih podražitev živel slabše, kot leto pred tem? Odgovor na to vprašanje osvetljujejo številni podatki, vendar pa s svojimi povprečji nikakor ne dajejo o tem točne slike. Zanjo manjkajo tudi boljše ocene o tem, koliko je pravzaprav danes v razvitem okolju, kakršno je kranjsko, potrebno za osnovne življenjske potrebe. S tem vprašanjem se v zadnjem času nihče ni bolj celovito ukvarjal.

Povprečni osebni dohodek je bil v septembru za skoraj 16 odstotkov višji, kot v istem mesecu predlani, življenjski stroški pa so narasli za dobrih 20 odstotkov. Resnični osebni dohodek se je tako znižal za 3,6 odstotka. Hrana se je podražila za 20 odstotkov, kurjava za skoraj 27, obleka za blizu 44 odstotkov in podobno. Težko pa je trditi, da je bila kupna moč prebivalstva zaradi tega nižja, saj se je število zaposlenih povečalo za več kot 1000. Ni mogoče ugotoviti, kolikšen je bil pri tem delež delavcev z drugih področij, vendar se je brez dvoma povečala tudi stopnja zaposlenosti občanov kranjske občine in s tem njihova kupna moč.

VEČ „PLAČ“ V DRUŽINAH KOT DRUGOD

Sicer pa na splošno velja, da kranjskemu življenjskemu standardu botruje predvsem visok delež aktivnega prebivalstva. Osebni dohodki s septembrskim povprečjem 2200 dinarjev niti niso dosegli republiškega, vendar pa veliko več družin, kot drugod po Sloveniji, razpolaga z več plačami. Občina ima 56 tisoč prebivalcev, med njimi je polovica aktivnih: 26 tisoč je zaposlenih v družbenem sektorju, 700 je obrtnikov, najmanj 1500 živi od kmetovanja.

Kljub ugodni splošni sliki je v občini 3200 družin z otroškim dodatkom, torej dohodkom, ki leta 1972 ni presegel 900 oziroma 600 din na člana. Med 7000 upokojenci jih je lani 2000 prejemalo do 830 dinarjev; 40 občanom je edini dohodek socialna podpora.

DELOVNE ORGANIZACIJE POMAGAJO DELAVCEM

V teh skupinah je iskati tiste, ki so jih minule podražitve najbolj prizadele, velja pa naglasiti, da ne ostajajo brez družbene pomoči. Delovne organizacije so pri nakupu ozimnice jeseni pomagale delavcem z nizkimi dohodki s skupaj 600 tisoč dinarji. Otroci iz družin z najnižjim dohodkom so lahko predšolskega in šolskega varstva deležni zastonj, polno ceno pa plačajo šele pri dohodku 1100 din na člana. Socialni delavci po šolah imajo na voljo denar za pomoč pri nakupu šolskih potrebščin in oblačil, center za socialno delo ima zagotovljen denar za pomoč pri kritju stroškov za bivanje v domu upokojencev in podobno. Vsekakor pa ostaja potreba po tem, da pristojni organi področje življenjskega standarda podrobneje proučijo in predlagajo celovitejše rešitve in ukrepe, zlasti še zavoljo tega, ker so lanski podatki pravzaprav prvič opozorili na to, da standard hitro pada.

M. S.

Nagrade novoletne križanke

Prejeli smo 1978 rešitev nagradne križanke, ki je bila objavljena v 51–52 številki Delavske enotnosti dne 29. decembra 1973. Med pravilnimi rešitvami smo izžrebali nagrade, ki jih prejmejo:

prvo nagrado 100 din prejme: Marija DOLGAN, Šola Koroška Bela, 64270 Jesenice;

drugo do peto nagrado po 20 din prejmejo: Nika VALJAVEC, Velike Lašče 54, 61316 Velike Lašče, Martin FRANKOVIČ, Cesta krških žrtev 51, 68270 Krško, Fani BOŽIČ, Novi svet 9, 64220 Škofja Loka, Janez FABJAN, Dolenjske Toplice 102, 68350 Dolenjske Toplice.

Vsem nagrajencem bomo poslali nagrade po pošti.

PRAVILNA REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE:

VODORAVNO: Novoletna jelka, srečno novo leto, Ili, Lateran, R, geto, Lara, kit, imam, oro, Tati, Nen, Ifni, at, Maks, SP, pasjansa, alk, Indira, iris, alternator, Ossa, ral, Lalo, kna, Pakra, poni, vzor, FO, Oviedo, ulj, en, rosa, Kranj, žalost, solventnost, An, galica, Ko, Tver, Smlednik, Ana, Rab, Raabe, Paloma, Korana, noga, ondatra, Evica, kilt, Timok, Vjesnik, aparatura, oer, Ast, Ararat, senat, lar.

Prvi sadovi pomoči

Da bi ublažili socialne razlike med različnimi območji v Sloveniji, je Izvršni svet skupščine SRS pred dvema letoma določil za manj razvita območja občine: Lenart, Lendavo, Ljutomer, Mursko Soboto, Ormož, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah, Trebnje, Črnomelj, Gornjo Radgono in Ptuj. Te občine odtlej prejemajo ekonomsko pomoč neposredno iz republiškega proračuna, kakor tudi od cestnega in vodnega sklada ter nekaterih samoupravnih interesnih skupnosti, ki delujejo na območju republike. Razen tega je republika beneficirala obrestne mere za investicijske kredite, sofinancirala razvojne programe in projekte za gospodarske organizacije ter odložila odplačevanje posojil kmetijskim gospodarskim organizacijam v teh občinah.

Dosedanji rezultati pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Sloveniji kažejo, da so ukrepi zavrli zaostajanje teh območij tako v relativnem kot v absolutnem smislu, njihov delež v skupnem družbenem proizvodu Slovenije pa se je začel povečevati. Ti rezultati so predvsem zasluga manj razvitih območij samih, organizacij združenega dela razvitih območij, poslovnih bank, samoupravnih interesnih skupnosti, političnih dejavnikov in drugih. Pri uresničevanju zakonskih določil oziroma konkretnih akcij za pospešitev razvoja manj razvitih območij pa je prišlo tudi do več nejasnosti in neskladnosti, ki so posledica premalo čvrstih dogovorov o skupnih ciljih posameznih dejavnikov, ki bi morali te cilje vključevati v svoje srednjeročne načrte razvoja in skupne dogovore.

Sodelovanje dejavnikov, ki so odgovorni za razvoj manj razvitih območij, je še vedno premalo usklajeno, zato prihaja do dvojnosti politike do teh območij, ne pa do njihovega vključevanja v enotno politiko in do povezovanja s celotnim slovenskim prostorom. Zato bo v prihodnje treba posvetiti večjo skrb reševanju odprtih vprašanj, kakor tudi sodelovanju ter dogovorom med posebno komisijo republiškega izvršnega sveta, ki se ukvarja s to nalogo in samoupravnimi interesnimi skupnostmi. Predvsem pa bo treba poiskati odgovor na vprašanje, kako ta območja povezati z močnejšimi ekonomskimi središči naše republike ter kako spodbuditi organizacije združenega dela iz teh središč k povezovanju z organizacijami na manj razvitih območjih.

Na podlagi teh ugotovitev je republiški izvršni svet že sprejel stališča, v katerih je opozoril na ukrepe, ki jih je treba sprejeti, in na politiko, ki jo je treba oblikovati, da bi zagotovili hitrejši razvoj manj razvitih območij. Med drugim je poudaril, da je treba do sprejetja nove republiške ustave in revizije zakona v duhu ustavnih sprememb oblikovati politiko pomoči v okviru sedanjega zakona na podlagi dogovorov in samoupravnih norm, hkrati pa pripraviti osnutek družbenega dogovora o politiki hitrejšega razvoja manj razvitih gospodarskih struktur v Sloveniji. S svojimi ugotovitvami in stališči je seznanil tudi republiško skupščino. V. B.

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE, izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja ga uredniški odbor. Direktor, glavni in odgovorni urednik IVO TAVČAR. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313 VI, telefon uredništva 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033. Račun pri Komunalni banki Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-12100. Posamezna številka stane 2,00 din. Naročnina je četrtletna 25,00 din — polletna 50,00 din — in letna 100,00 din. Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tiska ČZP »Ljudska pravica«, Ljubljana

DE

DELAVSKA ENOTNOST

POSEBNA IZDAJA ZA SKUPNOST OTROŠKEGA VARSTVA SLOVENIJE
11. JANUAR 1974

Objavljamo predlog programa in financiranja otroškega varstva za leto 1974. V njem smo strnili družbena izhodišča in neposredne naloge, ki jih moramo izpolniti letos, da bi se v skladu z našimi hotenji in cilji izboljšale razmere za življenje in razvoj vseh otrok. Predlog je zasnovan tako, da se bodo delovni ljudje lahko odločali o variantnih možnostih tako glede obsega otroškega varstva kakor tudi glede višine sredstev, ki jih bodo solidarno združili v ta namen.

Zato naj ta priloga Delavske enotnosti spodbudi delovne ljudi v vseh temeljnih organizacijah združenega dela in drugih samoupravnih skupnostih k soočenju s potrebami otrok in družin, hkrati pa tudi z nalogami na področju otroškega varstva, čemur naj sledijo dogovori in sporazumi o vzajemnem združevanju sredstev za uresničitev začrtanih ciljev v vsaki občini in v vsej Sloveniji.

Predlog programa in financiranja otroškega varstva v SR Sloveniji v letu 1974

PROGRAMSKE OSNOVE

Politika na področju družbenega varstva otrok v SR Sloveniji v letu 1974 mora prispevati k uresničevanju ciljev, ki smo si jih za sedanje srednjeročno obdobje začrtali s programsko usmeritvijo otroškega varstva in s programom družbenoekonomskega razvoja naše republike. Do leta 1975 moramo:

– izpeljati sistematično zdravstveno varstvo otrok do 15. leta starosti,

– v organizirano dnevno varstvo in vzgojo na novo vključiti 20.000 predšolskih otrok,

– podaljšano bivanje na osnovni šoli omogočiti za 15 % šolarjev; vsem šolarjem zagotoviti mlečno malico, vsem potrebnim pa tudi kosilo in kakovost šolske prehrane tako izboljšati, da bo ustrezala fiziološkim potrebam otrok;

– doseči hitrejšo detekcijo in kategorizacijo prizadetih otrok in razviti ustrezne oblike za njihovo usposabljanje;

– otroški dodatek usklajevati z gibanji osebnih dohodkov in življenjskih stroškov, da se ne bo več zmanjševalo število upravičencev in da se bo povečala pomoč družinam z nižjimi prejemki.

Konferenca ZK Slovenije o socialnem razlikovanju je podprla programsko usmeritev otroškega varstva in se v sklepih zavzela za postopno zmanjševanje družinske razsežnosti socialnega razlikovanja ter za čedalje večje izenačevanje socialnega položaja in razvojnih možnosti otrok. To naj bi dosegli z naslednjimi ukrepi:

– s povečanjem skupne splošne porabe, zlasti tistega dela, ki je po načelu solidarnosti namenjen družbeni skrbi za otroke in izenačevanju njihovih pogojev za start v življenje;

– s hitrejšim razvijanjem družbene baze otroškega varstva in takšnim načinom družbenega subvencioniranja vzgojnovarstvene dejavnosti, da bodo te ustanove dostopne vsem otrokom, ne glede na plačilno zmogljivost staršev ter s postopnim zagotavljanjem razvoja predšolske vzgojnovarstvene dejavnosti na vasi;

– z izpopolnitvijo sistema in krepitvijo vloge otroškega dodatka, tako da bodo deležni večje družbene pomoči tisti otroci, katerih starši ne morejo kriti nujnih življenjskih stroškov: pri tem pa ne bi smeli zmanjšati sedanjega števila zaposlenih upravičencev do otroškega dodatka;

– s socialno in izobraževalno politiko je treba nameniti posebno pozornost socialnemu položaju in razvojnim možnostim kmečkih otrok ter jih postopno izenačiti z možnostmi otrok iz drugih družbenih slojev,

Sklepi konference se zavzemajo tudi za opredelitev družbenih minimumov za zadovoljevanje otrok s splošnimi dobrinami – zdravstvenim varstvom, vzgojo in dnevnim varstvom, izobrazbo – ki se bodo uresničevali na vseh krajevnih območjih. V ta namen je treba zagotoviti potrebna sredstva, pa tudi kadrovske in druge zmogljivosti družbenih dejavnosti.

SKUPNO ŠTEVILO OTROK IN OTROCI, KI PREJEMAJO OTROŠKI DODATEK

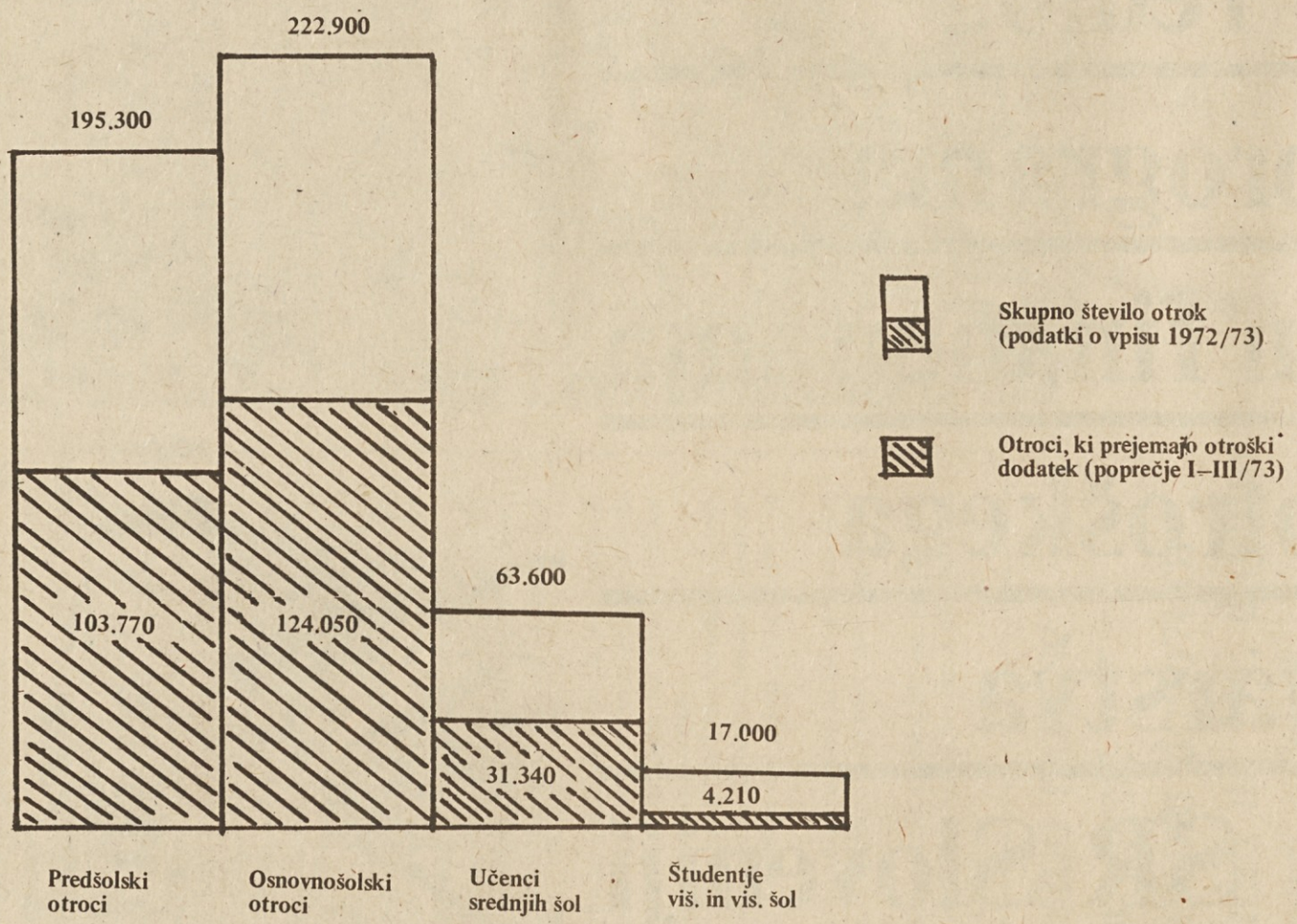

USPEHI IN PROBLEMI PRI URESNIČEVANJU OTROŠKEGA VARSTVA V OBDOBJU 1971–1973

V zadnjih treh letih beležimo čedalje večjo aktivnost številnih družbenih dejavnikov za uresničitev začrtanih ciljev na področju otroškega varstva. Rednim virom (prispevku za otroško varstvo) za financiranje teh nalog so se pridružila še sredstva iz samoprispevka občanov, ki je bil izglasovan že v 27 občinah. V nekaterih občinah in krajevnih skupnostih to akcijo že ponavljajo. Vse več je tudi delovnih organizacij, ki so še dodatno namenile sredstva za ureditev in subvencioniranje dnevnega varstva otrok svojih delavcev. V dveh občinah je financiranje programov otroškega varstva urejeno s samoupravnim sporazumom, v več občinah pa so o tem sklenili družbeni dogovor. Tudi za območje vse SR Slovenije je zadnja tri leta uresničevanje politike na področju otroškega varstva urejal družbeni dogovor.

V tem času smo na področju otroškega varstva dosegli naslednje rezultate:

1. Sistem pomoči družinam pri kritju stroškov za vzdrževanje otrok smo zasnovali na ugotovitvah, da komaj polovica družin vzdržuje 83 odstotkov otrok. To pomeni, da so stroški za vzdrževanje otrok porazdeljeni med družinami zelo neenakomerno. Glede na to, da z večanjem družin njihova življenjska raven pada in da veliko družin s svojimi dohodki ne krije eksistenčnega minimuma, je bil potreben diferenciran pristop pri zagotavljanju te oblike pomoči. V zadnjih treh letih je otroški dodatek prejemalo:

		upravičenci	otroci
1970		104.476	200.073
1971		104.368	200.205
1972		117.436	229.271
1973	I–III	135.091	263.374
	IV–XII	113.000	237.000

Najbolj se je povečalo število upravičencev (za 11,5 odstotka) in otrok (za 13,8 odstotka), za katere smo izplačevali otroški dodatek v letu 1972. Tudi višina dodatka se je družinam, ki so imele leto poprej do 600 din dohodka na družinskega člana, zvišala kar za 70 odstotkov. Tako smo tem družinam pokrili 30 odstotkov poprečnih materialnih stroškov za otroka, družinam, katerih dohodek se je gibal med 600 in 900 din na člana pa 14 odstotkov. S posebnima dodatkoma pa smo še okrepili pomoč za vzdrževanje otrok samohranilcem in za težko prizadete otroke. Prav tako smo začeli izplačevati denarno pomoč v poprečni višini 60 dinarjev mesečno tudi za 12.000 otrok iz socialno šibkih kmečkih družin. V tem letu je prejemalo dodatek okoli 50 odstotkov otrok starih do 15 let. Ti ukrepi so naleteli na splošno odobravanje javnosti.

V letu 1973 pa nismo valorizirali cenzusov in višine otroškega dodatka, kar je povzročilo, da je 16 odstotkov upravičencev izgubilo dodatek in da je padla realna vrednost otroškega dodatka. Zaradi tega so se zmanjšali učinki pomoči družinam, ki smo jo uveljavili v letu 1972. Zaradi premajhnih sredstev tudi nismo mogli povečati števila kmečkih otrok, ki naj bi prejemali dodatek, čeprav so socialne službe ugotovile, da je takih otrok še najmanj 12.000.

2. Pri razvoju družbene baze otroškega varstva beležimo velik napredek, čeprav le-ta ni enak pri vseh oblikah in tudi ne na vseh območjih.

a) Pri izvajanju sistematičnih zdravstvenih pregledov predšolskih otrok in šolarjev še nismo niti na pol poti, saj je bila lani pregledana komaj tretjina otrok, letos pa le nekaj več. Glede zajetja otrok so opazne precejšnje razlike med občinami, ki jih ni možno povsod utemeljevati s kadrovsko zasedbo v zdravstvenih delovnih organizacijah pa tudi ne z akumulativnostjo zavarovalne skupnosti. Očitno gre za premajhno zavzetost samoupravnih dejavnikov na tem področju, ki še ne utirajo dovolj vztrajno poti hitrejši izpeljavi sistematičnega zdravstvenega varstva otrok, čeprav je od tega v precejšnji meri odvisna hitrejša detekcija prizadetih otrok in uspeh otrok v osnovni šoli. Še vedno se redko primeri, da bi osnovne šole, vzgojnovarstveni zavodi in zdravstveni domovi skupno načrtovali ukrepe za izboljšanje vitalnih sposobnosti otrok.

b) Glede na ocenjeno število predšolskih otrok jih je bilo zajetih v vzgojnovarstvene zavode po stanju 1. aprila 1973:

Občine	Število predšolskih otrok v VVZ	% zajetja
razvite	23.141	18,6
dotirane	3.548	9,4
manj razvite	3.511	10,5
SRS	30.201	15,5

Sedanje potrebe po varstvu predšolskih otrok najbolj nazorno kaže število otrok, ki čakajo na sprejem v vzgojnovarstvene zavode. Število otrok, ki jih v vrtcih niso mogli sprejeti, je bilo takole:

	Število otrok v VVZ	Odklonjeni otroci
1970	22.390	5.559
1971	24.874	7.918
1972	28.582	7.641
1973	31.184x	10.900

Leta 1972 smo pridobili 4000 novih mest, kar je toliko, kolikor jih predvideva srednjeročni program, lani pa le 2600. Zaradi omejitve bančnega kreditiranja teh investicij ni bilo mogoče vzdržati tempa, ki smo ga načrtovali, čeprav so izglasovani samoprispevki najboljše zagotovilo, da bi bili ti krediti v kratkem času zanesljivo odplačani. S tem pa se bo še bolj zaostril razkorak med otroci, ki čakajo na prostor v vrtcu in možnostmi za organizirano dnevno varstvo otrok.

Da bi dosegli čimvečje investicijske učinke pri gradnji objektov za otroke, smo pripravili minimalne zahteve za gradnjo in opremo teh objektov. Uveljavlja se industrijska gradnja, saj je bilo doslej tako zgrajenih že 45 objektov. S prisotnostjo tega načina gradnje in njeno „ceno na ključ“ smo vsekakor zadrževali naraščanje investicijskih stroškov za te objekte.

---

x Leta 1973 je bilo v VVZ še 983 šolarjev.

RSOV je s svojo kreditno politiko spodbujala k funkcionalno ustrezni in racionalni gradnji, sedaj pa pripravlja razpis javnega natečaja za izdelavo tipskih projektov in dogovor o postopku in minimalnih osnovah za gradnjo objektov za otroke.

Še vedno je aktualno vprašanje boljše izkoriščenosti obstoječih zmogljivosti za varstvo in vzgojo predšolskih otrok. Povsod, kjer ustanove zapirajo že med 15. in 16. uro, bi lahko organizirali popoldanski vzgojni program ali celoletno „malo šolo" za otroke, ki tega še niso deležni. To pa terja drugačno razporeditev vzgojiteljev in zaposlitev varuhinj – za oba profila poklicev pa so možnosti za strokovno usposabljanje tudi ob delu in v odprtem sistemu nadgradnje strokovnega znanja. Vsekakor bomo morali usposabljati več vzgojiteljev kot doslej in z raznimi oblikami vzpodbujanja in pospeševanja doseči, da se bo za ta poklic pripravljalo več delavcev iz manj razvitih območij.

V večini občin smo vpeljali diferencirano plačevanje stroškov za otroka v vzgojnovarstvenih zavodih, in sicer glede na plačilno zmogljivost staršev. Njihov delež pokriva okoli 40 odstotkov vseh stroškov, določa pa se bodisi v odstotku od skupnih stroškov bodisi v fiksnih zneskih, ki so določeni po posebni lestvici in večinoma temeljijo na cenzusih za uveljavitev otroškega dodatka. Pri uveljavljanju diferenciranega plačevanja je bilo v začetku precej odpora, razjasniti pa smo morali tudi ceno in njene elemente. Precej razprave je bilo tudi o kriterijih, po katerih starši prispevajo k stroškom za otroka v vzgojnovarstvenem zavodu. Ti kriteriji so urejeni z družbenimi dogovori ali s sklepi interesnih skupnosti.

c) Skupnosti otroškega varstva so v zadnjih treh letih sofinancirale program šolske prehrane in tako prispevale k temu, da že 90 odstotkov šolarjev prejema šolsko malico (v nerazvitih občinah 93,1 odstotka, v dopolnjevanih pa 89,7 odstotka). Povečalo se je tudi število otrok, ki prejemajo kosila (v nerazvitih občinah 6,7 odstotka, v dopolnjevanih 7,5 odstotka). Izboljšalo se je strokovno znanje kuharskega osebja, kakovost obrokov, ureditev in opremljenost prostorov, kjer se hrana pripravlja in deli, kar je obenem tudi eden izmed osnovnih pogojev za celodnevno bivanje učencev v šolah.

Podaljšano bivanje učencev v šoli kot oblika varstva šoloobveznih otrok izrazito zaostaja za programskimi predvidevanji in zajema le okoli 15.000 oziroma 5 odstotkov šolarjev. V zadnjih treh letih smo pri tej obliki dosegli manj, kot smo načrtovali in očitno nismo izkoristili vseh možnosti, ki za to že obstajajo.

č) Za izboljšanje zavodskega varstva težje prizadetih otrok so skupnosti otroškega varstva združile sredstva, ki so se zbrala v „Tednu otroka", pomagale pa so tudi pri uvajanju novih oblik (mobilna svetovalna služba, dnevno varstvo) varstva teh otrok. Družine s težje prizadetimi otroki pa prejemajo še poseben dodatek.

Dosedanje izkušnje potrjujejo, da sta varstva in vzgoja otrok hitreje napredovala tam, kjer so imeli izdelane programe, ki so celovito obravnavali potrebe otrok in kjer so interesne skupnosti in drugi družbeni dejavniki pri zadovoljevanju teh potreb delovali usklajeno.

POLITIKA NA PODROČJU OTROŠKEGA VARSTVA (V OKVIRU TSOV IN RSOV) V LETU 1974

V letu 1974 si moramo še bolj prizadevati, da bi se v skladu z ustavnimi načeli bolj uveljavilo neposredno odločanje delovnih ljudi o načrtih in financiranju otroškega varstva. Osnova za to so ugotovljene potrebe otrok in družin ter cilji, ki smo si jih glede njihovega zadovoljevanja začrtali v srednjeročnem programu. Uspehi bodo odvisni tako od pripravljenosti delovnih ljudi, da združujejo več sredstev, in njihove samoupravne organiziranosti, kakor tudi od usklajenega in učinkovitega delovanja interesnih skupnosti in vseh družbenih dejavnikov pri urejanju pogojev za uspešen razvoj vseh otrok.

A. NALOGE OTROŠKEGA VARSTVA

1. DENARNE DAJATVE DRUŽINAM

Pri politiki denarnih dajatev v letu 1974 moramo upoštevati uskladitev višine in cenzusov za denarne dajatve z gibanjem življenjskih stroškov oziroma osebnih dohodkov, da bi zagotovili realno vrednost dajatev in zadržali dosedanji krog upravičencev. To so zahtevale v svojih predlogih številne delovne in družbenopolitične organizacije. Tudi ZKS ugotavlja, da so premoženjski cenzusi sorazmerno nizki in da bi bilo treba pri reševanju te problematike zaščititi zlasti številnejše družine.

Glede na to predlagamo:

a) Otroški dodatki za otroke delavcev

Cenzus: **Zgornji dohodkovni cenzus** (900 din na družinskega člana): Varianta I: cenzus se valorizira za povečanje poprečnih osebnih dohodkov v letih 1972 in 1973 tako, da bodo uveljavili pravico do dodatka vsi upravičenci, ki so jo imeli že v začetku lanskega leta.

Varianta II: cenzus se valorizira za povečanje poprečnih osebnih dohodkov v letu 1973 in del povečanja v letu 1972, kar bo omogočilo ponovno uveljavitev pravice do otroškega dodatka tretjini izpadlih upravičencev.

Spodnji dohodkovni cenzus (600 din na družinskega člana) se valorizira za povečanje poprečnih osebnih dohodkov v letu 1973.

Za omilitev prehoda iz ene cenzusne skupine v drugo predlagamo še **dodatni dohodkovni cenzus** v višini 900 din dohodka na družinskega člana, ki ustreza ocenjenim minimalnim materialnim stroškom za otroka v letu 1974.

Višina: otroški dodatek za drugega in **naslednje** otroke se valorizira za povečanje življenjskih stroškov v letu 1973 (20 odstotkov), za prvega otroka pa ostane dodatek nespremenjen. Višina otroških dodatkov v srednji cenzusni skupini je srednja vrednost otroškega dodatka spodnje in zgornje cenzusne skupine.

b) otroški dodatki za otroke kmetov

Število otrok se bo povečalo na 25.000, višina dodatka naj se dvigne na 95 dinarjev. Pravico do otroškega dodatka naj bi imeli otroci kmetov, ki imajo do 2000 dinarjev katastrskega dohodka in otroci tistih kmečkih staršev, ki živijo v slabih materialnih razmerah.

c) posebni dodatki

Posebni dodatek za otroke samohranilcev in za težje prizadete otroke bo v letu 1974 enak kot v letu 1973 in določen v pavšalnem znesku.

2. PORODNIŠKI DOPUST ZAPOSLENIH MATER

Zaposlenim materam naj se podaljša porodniški dopust tako, da bodo lahko ostale doma do otrokovega izpolnjenega šestega meseca starosti. Do otrokovega osmega meseca pa bodo imele polovičen delovni čas. S tem bi omogočili otroku materino varstvo v najbolj občutljivi dobi. Povečanje porodniškega dopusta naj bi uveljavili 1. julija 1974 tako, da bi lahko do takrat izpeljali postopek za pravno ureditev tega vprašanja. Glede na to ocenjujemo, da bo v letu 1974 za 51 daljši porodniški dopust izkoristilo 10.000 mater. Nadomestilo osebnega dohodka pa bo znašalo poprečno 64 dinarjev dnevno.

3. VARSTVO IN VZGOJA PREDŠOLSKIH OTROK

a) V programih zdravstvenega varstva je treba v letu 1974 zagotoviti izpeljavo sistematičnih zdravstvenih pregledov vsaj za 50 odstotkov otrok, starih 3 leta. Razen tega pa mora biti izdelan načrt ukrepov za izboljšanje njihovega zdravstvenega stanja, ki naj bi ga izvajale družine, zdravstveni domovi in vzgojnovarstveni zavodi.

b) Potrebe narekujejo tudi pospešeno urejanje pogojev za dnevno varstvo in vzgojo predšolskih otrok v vseh občinah, zlasti še v industrijskih središčih in mestih, kjer je zaradi polne zaposlenosti staršev ta problem čedalje bolj žgoč. V letu 1974 bi morali na novo vključiti v organizirano varstvo najmanj 6000 predšolskih otrok. Za 4000 otrok bo treba zagotoviti celodnevno varstvo, za 2000 otrok pa naj bi vzgojnovarstveni zavodi zagotovili skrajšani vzgojni program. To naj bi dosegli:

– z boljšim izkoriščanjem že obstoječih prostorskih zmogljivosti v vzgojnovarstvenih zavodih;

– z usposobitvijo razpoložljivih prostorskih možnosti v krajevnih skupnostih in

– z graditvijo novih zmogljivosti ob skrbno proučenih programskih osnovah in ob še uspešnejšem iskanju pocenitve gradnje vrtcev s tipsko industrijsko gradnjo,

– z ureditvijo prehrane v vzgojnovarstvenih zavodih, ki bi ustrezala fiziološkim potrebam predšolskega otroka in bi upoštevala racionalno pripravo obrokov.

Pri zagotavljanju dnevnega varstva otrok moramo bolje kot doslej skrbeti tudi za varstvo dojenčka, kar bomo lahko dosegli:

– s podaljšanjem porodniškega dopusta zaposlenim materam do otrokovega izpolnjenega 6. meseca starosti in z možnostjo za polovični delovni čas do otrokovega 8. meseca;

– s povečanjem števila mest za dojenčke v vzgojnovarstvenih zavodih in

– z varstvom dojenčkov ter majhnih otrok v drugih družinah v sistemu organiziranega družbenega varstva otrok v krajevnih skupnostih.

Taka usmeritev v zajemanju predšolskih otrok v varstvo in vzgojo zahteva v letu 1974 naslednje ukrepe:

– vse vzgojiteljske šole naj začno s poklicnim usposabljanjem varuhinj;

– usposobiti je potrebno dva nova oddelka vzgojiteljskih šol na območjih, kjer je največji kadrovski primanjkljaj.

Pri oceni sredstev, potrebnih za uresničitev teh nalog, smo upoštevali:

– da bo treba za pridobitev, nadomestitev in sanacijo zagotoviti poprečno 30.000 din na eno mesto v vzgojnovarstveni dejavnosti za predšolske otroke;

– da bo znašala poprečna stroškovna cena varstva in vzgoje na otroka v zavodu najmanj 600 din na mesec, kar znese 7200 din na leto in da bo v poprečju v leta 1974 v zavodih že 33.000 otrok. Te stroške bodo starši pokrivali diferencirano glede na dohodek. V poprečju bo njihov delež pokrival 40 odstotkov cene, preostalih 60 odstotkov cene pa bodo subvencionirali skladi TIS (50 odstotkov) in TSOV (10 odstotkov).

Republiška skupnost otroškega varstva naj zagotovi sokreditiranje gradnje 600 mest za vzgojnovarstveno dejavnost na manj razvitih območjih in 10-odstotno subvencioniranje cene za 3865 otrok. Poskrbi pa naj tudi za izdelavo strokovnih osnov, ki bodo zagotovile racionalno gradnjo objektov in organizacijo vzgojnovarstvene dejavnosti.

4. VARSTVO ŠOLARJEV

Da bi uresničili cilje, ki so začrtani v sedanjem srednjeročnem programu glede varstva šolarjev, moramo v letu 1974:

a) v programih zdravstvenega varstva zagotoviti, da bodo izpeljani sistematični zdravstveni pregledi za vse otroke pred vstopom v šolo in vsaj za 50 odstotkov šolarjev tretjega in sedmega razreda. Zagotoviti je treba sodelovanje osnovnih šol in zdravstvenih domov in predvideti skupno akcijo za izboljšanje zdravstvenega stanja otrok;

b) s pospeševanjem šolske prehrane doseči, da bi sedanje stanje glede zajetja šolskih otrok pri malicah obdržali, izboljšali pa njihovo kakovost tako, da bi čimbolj ustrezala prehrambenim normativom. Nujno pa bo treba oskrbeti šolska kosila za vse tiste otroke, ki ga potrebujejo, zlasti za vozače. To nalogo bodo šole laže uresničile, če se bodo bolj povezale s socialnim okoljem, saj jim bodo marsikje pri tem pomagale delovne organizacije s svojimi obrati družbene prehrane.

Tudi število šolarjev v podaljšanem bivanju v osnovni šoli se bo lahko znatno povečalo, če bodo osnovne šole v okviru prostorskih in kadrovskih možnosti za otroke bolj življenjsko urejale dnevno varstvo in pomoč pri učenju. To naj bi upoštevale tudi izobraževalne skupnosti pri financiranju dejavnosti osnovnih šol.

5. VARSTVO PRIZADETIH OTROK

Ker je uspešna habilitacija prizadetih otrok odvisna od njihove starosti in je potrebno začeti z njo čimprej, je nujno potrebna obsežnejša in sistematsko utrjena družbena pomoč že v predšolski dobi. Zato moramo v letu 1974 zagotoviti organizirano dnevno varstvo za 200 prizadetih otrok v vzgojnovarstvenih ustanovah,

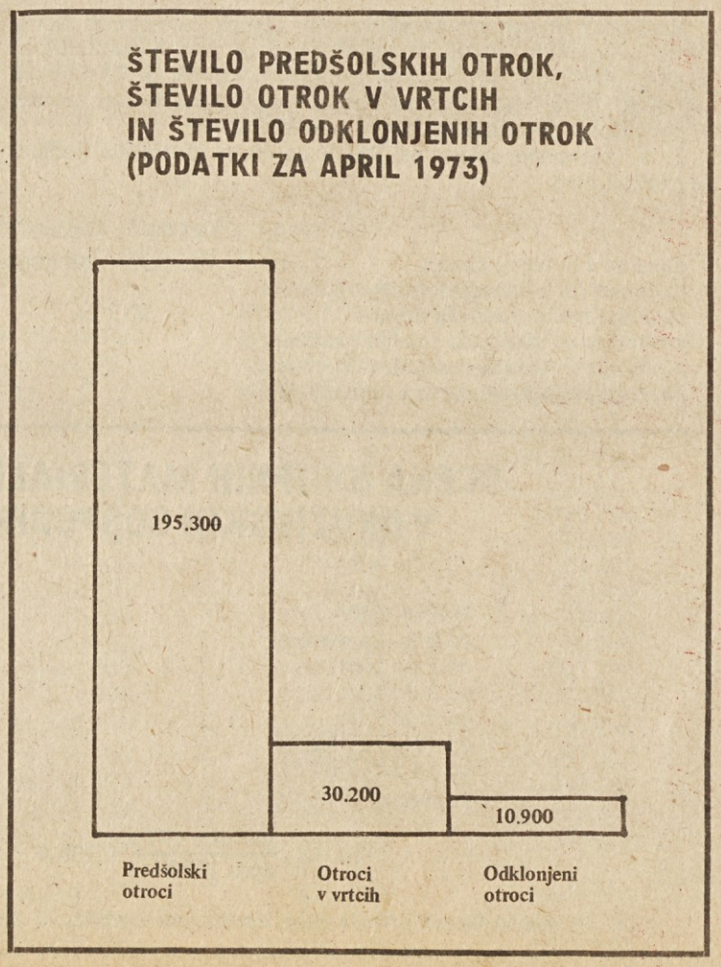

usposabljanje težje prizadetih otrok iz kmečkih družin v posebnih zavodih, delo mobilne svetovalne službe za pomoč družinam, ki imajo prizadete otroke in končati sanacijo zavodov za usposabljanje in varstvo težje prizadetih otrok v Črni na Koroškem ter v Dornavi pri Ptuju. Republiška skupnost otroškega varstva naj zagotovi za habilitacijo otrok iz kmečkih družin in za sanacijo zavodov za usposabljanje tretjino potrebnih sredstev.

Da bi uresničili načrtovani obseg otroškega varstva oziroma naloge skupnosti otroškega varstva ter da bi zagotovili socialno varnost otrok in družin, bomo morali v letu 1974 izpeljati solidarno združevanje sredstev vse republike za:

– kritje izdatkov dogovorjenega obsega denarnih dajatev družinam za vzdrževanje otrok;

– zagotovitev nadomestila osebnega dohodka zaposlenim materam za čas podaljšanega porodniškega dopusta;

– pospeševanje razvoja otroškega varstva na manj razvitih območjih in razvoja deficitarnih oblik varstva prizadetih otrok;

– strokovno proučevanje osnov za racionalno organizacijo vzgojnovarstvenih dejavnosti za predšolske otroke ter za gradnjo in opremljanje objektov za otroke.

B. FINANCIRANJE OTROŠKEGA VARSTVA

1. Za izpolnitev predvidenih nalog v letu 1974 bomo potrebovali za (v tisoč din)

	Varianta I	Varianta II
– izplačilo denarnih dajatev družinam (vse oblike denarnih dajatev, obresti za kredite, stroški samoupravne organizacije in strokovne službe ter obvezna sredstva)	726.000	702.000
– nadomestila osebnega dohodka materam za podaljšani porodniški dopust	32.700	
– subvencioniranje stroškovne cene za varstvo predšolskih otrok (10 %)	23.900	
– naložbe v nove vzgojnovarstvene zmogljivosti	150.000	
SKUPAJ	932.600	908.600
Za tak obseg otroškega varstva kot v letu 1973 (z valorizacijo denarnih dajatev)	727.100	703.100
Za razširitev obsega otroškega varstva	205.500	

Razširitev obsega otroškega varstva zajema: povečanje števila otrok iz kmečkih družin, ki naj bi prejemali otroški dodatek za 13.000, povečanje števila otrok v dnevnem varstvu za 3000 otrok, izgradnjo 4000 novih mest za otroke v vzgojnovarstvenih zavodih in podaljšanje porodniškega dopusta za 51 dni.

2. V vzajemnem skladu pri RSOV naj bi se združevala sredstva za (v tisoč din):

	Varianta I	Varianta II
– denarne dajatve družinam	715.000	691.000
– nadomestilo osebnega dohodka materam za podaljšani porodniški dopust	32.700	
– pospeševanje razvoja in subvencioniranje otroškega varstva na manj razvitih območjih, za vzpodbujanje razvoja deficitarnih oblik otroškega varstva ter za strokovno preučevanje osnov za organizacije vzgojnovarstvene dejavnosti in gradnjo objektov	14.000	
– stroške samoupravnih organov in strokovne službe RSOV	1.200	
– obresti od kreditov	4.800	
– obvezno 1-odstotno izločitev v rezervo	6.000	
SKUPAJ	773.700	749.700
Za tak obseg otroškega varstva kot v letu 1973	720.300	696.300
Za razširitev obsega otroškega varstva (podaljšanje porodniškega dopusta, povečanje števila otroških dodatkov za kmečke otroke)	53.400	53.400

Po srednjeročnem planu družbenoekonomskega razvoja v SR Sloveniji je predviden kot vir financiranja otroškega varstva prispevek od osebnih dohodkov. Izračun višine prispevka, s katerim naj bi združevali sredstva v vzajemnem skladu pri RSOV, je pripravljen na podlagi sedanje obremenitve osebnih dohodkov.

Za izpeljavo načrtovanih nalog bi morali leta 1974 združiti sredstva:

a) od izplačanih osebnih dohodkov po stopnji

– za tak obseg varstva kot v letu 1973	
varianta I	2,38 %
varianta II	2,29 %
– za razširjen obseg varstva v 1974	0,20 %
in sicer:	
– za otroški dodatek kmečkim otrokom	0,08 %
– za podaljšanje porodniškega dopusta	0,12 %

V letu 1973 se je plačeval prispevek za otroško varstvo v sklad RSOV po stopnji 2,31 (od I. do X. po 2,07, od X. do XII. po 2,98).

b) Od izplačanih pokojnin po stopnji 1,85 %.

V primeru, da bi se sredstva za otroški dodatek upokojencev zbirala neposredno s prispevkom od osebnega dohodka, bi se morala stopnja prispevka za otroško varstvo od osebnih dohodkov povečati za 0,24 odstotka.

3. Temeljne skupnosti otroškega varstva bodo leta 1974 s prispevkom za otroško varstvo v sedanji višini (0,45 odstotka) zbrale okoli 130 milijonov din sredstev. S temi sredstvi bi v globalu pokrile precejšen del (okoli 80 odstotkov) predvidenih izdatkov za uresničitev obsega otroškega varstva, načrtovanega v tem predlogu. Toda sredstva se zaradi različne stopnje zaposlenosti in dosežene višine izplačanih osebnih dohodkov pri temeljnih skupnostih otroškega varstva ne zbirajo enakomerno. Zato bodo lahko šele občinski programi otroškega varstva razčlenili, kakšne učinke bo mogoče doseči s temi sredstvi, pa tudi, koliko sredstev bodo morali še združiti, da bi uresničili za leto 1974 začrtane in dogovorjene cilje na področju otroškega varstva.

Temeljne in republiška skupnost otroškega varstva bodo za izpeljavo dogovorjenega obsega otroškega varstva izdelale operativne načrte in pripravile postopek za sklenitev samoupravnih sporazumov o združevanju sredstev za njihovo uresničitev. Skupnosti otroškega varstva si bodo tudi prizadevale za čimbolj usklajeno delovanje tistih samoupravnih interesnih skupnosti, ki izvajajo posamezne naloge iz celotnega kompleksa družbenega varstva otrok.

OCENA SKUPNIH MATERIALNIH STROŠKOV ZA OTROKE V DRUŽINSKIH GOSPODINJSTVIH V OKTOBRU 1973

Starost otrok	Skupni mesečni[x] materialni stroški din
od 0 do 12 mesecev	795,54
od 1 do 2 let	607,93
od 3 do 6 let	598,53
od 7 do 9 let	740,79
od 10 do 13 let	834,47
od 14 do 17 let	1.009,66
Poprečje	778,02

Indeks $\frac{\text{oktober 1973}}{\text{april 1973}} = 106{,}8$ Indeks $\frac{\text{oktober 1973}}{\text{oktober 1972}} = 118{,}0$

x *Pri predšolskem otroku niso upoštevani stroški, ki jih imajo starši, če je otrok v vrtcu ali v varstvu pri drugi družini.*

DENARNE DAJATVE DRUŽINAM V LETU 1974

Vrsta dajatve	Višina dajatev: Cenzus din	prvi otrok	drugi in naslednji otroci	Ocena števila: upravičencev	otrok	Ocena izdatkov v 000 din	Indeks proti oceni izdatkov v letu 1973
1. Otroški dodatek za otroke delavcev							
Varianta I:	do 700	160	240				
	700 do 900	130	200	149.000	297.000	640.000	139,4
	900 do 1.200	95	150				
Varianta II:	do 700	160	240				
	700 do 900	130	200	133.000	279.000	616.000	134,2
	900 do 1.100	95	150				
2. Otroški dodatek za otroke kmetov	do 2.000 KD letno		95		25.000	30.000	434,8
3. Posebni dodatek otrokom samohranilcev	do 900		50	20.000	30.000	20.000	129,0
4. Posebni dodatek za težje prizadete otroke	do 900		85	3.000	3.000	3.000	136,4
5. Pomoč za opremo novorojenca	do 900		600		32.000	11.500	121,0
	nad 900		300				
6. Izvajanje postopka						10.500	113,5
SKUPAJ					VARIANTA I	715.000	142,3
					VARIANTA II	691.000	137,6

ŠTEVILO OTROK, KI PREJEMAJO OTROŠKE DODATKE, IN FINANCIRANJE OTROŠKIH DODATKOV PO OBČINAH V LETU 1972

Na podlagi popisa upravičencev do otroških po občinah v letu 1972 in rednih statističnih podatkov so ocenjeni izdatki za otroške dodatke (otroški dodatki za otroke delavcev in kmetov) ter drugi izdatki (pomoč za opremo novorojenca in drugo) po občinah v letu 1972, ki jih je izplačevala republiška skupnost otroškega varstva. V letu 1972 je imela republiška skupnost otroškega varstva 394.124 tisoč din dohodkov in 437.491 tisoč din izdatkov. Primanjkljaj sredstev v znesku 43.367 tisoč din je krila iz dohodkov v letu 1973. Ker za normalno financiranje ne moremo predpostavljati primanjkljaja sredstev, ocenjene dohodke prikazujemo v takšni višini, kot bi se morali zbrati, da bi v celoti krili izdatke. Dohodki po posameznih občinah so izračunani po enaki stopnji prispevka za otroško varstvo proporcionalno z izplačanimi osebnimi dohodki.

Ob ocenjenih izdatkih za otroške dodatke in na ta način ocenjenih dohodkih v letu 1972 je ugotovljeno, **da le 19 občin krije v celoti izdatke za otroške dodatke.** Iz podatkov je tudi razvidno, da po regijah z dohodki iz prispevka za otroško varstvo ne krijejo izdatkov Maribor, Murska Sobota, Ravne, Novo mesto in Koper. Več dohodkov kot izdatkov se zbere le na področju Ljubljane, Kranja, Celja in Nove Gorice. Večji dohodki iz prispevka za otroško varstvo kot pa je izdatkov za otroške dodatke se praviloma zbirajo le v gospodarsko razvitih občinah z relativno manj otroki.

Iz navedenih podatkov lahko ugotovimo, da je za izvajanje denarnih dajatev družinam (otroških dodatkov) nujno združevati sredstva na nivoju republike. Le na ta način lahko dosežemo, da bodo delavci po principu solidarnosti in ob proporcionalnem prispevanju iz osebnih dohodkov lahko uživali tudi po vsej Sloveniji enake pravice.

OCENA DOHODKOV IN IZDATKOV RSOV PO OBČINAH V LETU 1972
TER ŠTEVILO OTROK, KI SO PREJEMALI OTROŠKI DODATEK

Regija oz. občina	Otroci, ki prejemajo otr. dod. iz delavskih družin	iz kmečkih družin	Skupni izdatki RSOV v letu 1972	Dohodki iz enotnega prispevka, ki bi v celoti krili izdatke v letu 1972	Razlika med dohodki iz prispevkov in izdatki za otr. dod.
1	2	3	4	5	6
CELJE	31,270	1.835	46,197.500	50,386.300	+ 4,188.800
Brežice	2.590	249	4,014.800	4,139.400	+ 124.600
Celje	8.580	145	14,151.000	19,531.700	+ 5,380.700
Laško	2.770	131	3,885.000	4,879.600	+ 994.600
Mozirje	2.050	122	2,544.100	2,571,200	+ 27.100
Sevnica	2.040	164	2,991.700	3,276.400	+ 284.700
Slov. Konjice	3.560	162	4,473.800	3,241.400	– 1,232.400
Šentjur	1.950	228	2,502.600	2,466.100	– 36.500
Šmarje	2.870	492	4,081.500	3,079.300	– 1,002.200
Žalec	4.860	142	7,553.000	7,201.200	– 351.800
NOVA GORICA	11.170	757	21,208.800	24,104.700	+ 2,895.900
Ajdovščina	2.920	157	5,431.700	4,336.500	– 1,095.200
Gorica	5.600	357	10,729.000	15,120.700	+ 4,391.700
Tolmin	2.650	243	5,048.100	4,647.500	– 400.600
KOPER	16.760	735	34,241.900	31,524.900	– 2,717.000
Il. Bistrica	2.190	167	4,557.700	3,118.70	– 1,439.000
Izola	1.840	19	3.664,30	2,256.700	– 1,407.600
Koper	5.340	203	10,912.200	12,710.200	+ 1,798.000

Piran	1.980	39	4,050.700	2.961.600	– 1,089.100
Postojna	2.200	50	4,468.100	5,252.000	+ 783.900
Sežana	3.210	257	6,588.900	5,225.700	– 1,363.200
KRANJ	20.470	263	46,818.300	50,456.400	+ 3,638.100
Jesenice	3.920	28	9,025.600	8,892.000	– 133.600
Kranj	7.180	38	16,317.000	19,137.400	+ 2,820.400
Radovljica	3.200	46	7,333.500	8,686,100	+ 1,352.600
Škofja Loka	4.230	132	9,736.200	9,588.400	– 147.800
Tržič	1.940	19	4,406.000	4,152.500	– 253.500
LJUBLJANA	66.220	1.414	122,766.100	152,547.600	+29,781.500
Cerknica	2.320	98	4,233.900	3,263.300	– 970.600
Domžale	5.050	175	9,259.900	9,378.200	+ 118.300
Grosuplje	3.060	181	5,814.800	4,538.000	– 1,276.800
Hrastnik	2.320	9	4,226.900	3,276.400	– 950.500
Idrija	2.930	120	5,465.600	4,227.000	– 1,238.600
Kamnik	4.260	88	7,777.600	6,132.400	– 1,645.200
Kočevje	3.540	45	6,551.600	4,174.400	– 2,377.200
Litija	2.460	132	4,651.400	3,723.200	– 928.200
Lj.-Bežigrad	3.980	5	7,435.800	17,493.900	+10,058.100
Lj.-Center	4.340	–	8,205.200	19,644.600	+11,439.400
Lj.-Moste	5.870	58	10,797.000	16,038.400	+ 5,241.400
Lj.–Šiška	7.280	12	13,477.300	20,700.800	+ 7,223.500
Lj.-Vič	7.540	231	14,133.900	21,879.600	+ 7,745.700
Logatec	1.520	36	2,776.000	1,651.300	– 1,124.700
Ribnica	1.540	145	2,903.700	2,159.500	– 744.20
Trbovlje	3.100	10	5,680.100	6,110.500	+ 430.400
Vrhnika	2.040	23	3,720.300	4,283.900	+ 563.600
Zagorje	3.070	46	5,655.100	3,872.200	– 1,782.900
MARIBOR	40.520	1.726	84,548.200	66,970.100	–17,578.100
Lenart	820	198	1,845.900	1,121.400	– 724.500
Maribor	24.300	309	50,614.000	49,028.500	– 1.585.500
Ormož	2.080	211	4,299.400	1,944.800	– 2,354.600
Ptuj	8.830	807	18,654.000	9,842.500	– 8,811.500
Sl. Bistrica	4.480	201	9,134.900	5,032.900	– 4,102.000
MURSKA SOBOTA	9.920	1.946	19.184.200	16,557.500	– 2,626.700
Gornja Radgona	2.560	222	4,620.500	2,877.900	– 1.742.600
Lendava	1.480	513	3,057.400	2,869.100	188.300
Ljutomer	2.040	116	3,656.800	2,255.800	– 1,401.000
Murska Sobota	3.840	1.095	7,849.500	8,554.700	+ 705.200
NOVO MESTO	16.380	902	26,188.700	22,637.300	– 3,551.400
Črnomelj	2.700	110	4,289.600	2,720.200	– 1,569.400
Krško	3.395	216	5,460.900	4,389.000	– 1,071.900
Metlika	940	35	1.495.200	1,406.100	– 89.100
Novo mesto	7.475	413	11,875.200	11,743.500	– 131.700
Trebnje	1.880	128	3,067.800	2,378.500	– 689.300
RAVNE	19.010	422	36,874.300	22,843.200	–14,031.100
Dravograd	1.480	45	2,866.200	1,660.100	– 1,206.100
Radlje	3.360	141	6,446.500	2,930.400	– 3,516.100
Ravne	5.400	30	10,406.700	6,114.900	– 4,291.800
Slovenj Gradec	3.230	102	6,256.700	3,951.000	– 2,365.700
Velenje	5.540	104	10,898.200	8,186.800	– 2,711.400
SKUPAJ	231.720	10.000	438,028.000	438,028.000	